

ကညီပီတဖၢအတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

The Faiths and Traditional
Beliefs of the Karen People

ကညီဖိတဖန်အတ်ဘူဂ်တင်ဘါဒီးတင်စိုဂ်တင်နပ်

The Faiths and Traditional Beliefs of the Karen People

Drum Publication Group
P.O Box 66
Kanchanaburi 71000
Thailand

drum@drumpublications.org
www.drumpublications.org

March 2007

ISBN - 978-974-7292-70-1

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီ

“ ကညီဖိဒီးတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ	၁
“ ပှၤကညီပှိၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်ယဲ	၁၃
“ ကညီစှီၤတဖၣ်အလၢ်လၢ်ထူၤသန့တၢ်အိၣ်ဘူး	၁၇
“ ကညီစှီၤတနီၤအတၢ်ရှၢၣ်လီၤဘါလီၤပှၤသံ	၂၂
“ ကညီပှိၣ်တဖၣ်အတၢ်ရှၢၣ်လီၤဘါလီၤပှၤသံ	၂၇
“ တၢ်ထၢပှၤယံးစးထီၣ်အိၣ်ထီၣ်အဂ့ၢ်	၃၂
“ ကညီပှိၣ်တဖၣ်ထၢတၢ်ယံးအမူး	၃၄
“ ပှၤကညီအလၢ်အလၢ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုတဖၣ်	၃၈
“ တၢ်ပနီၣ်လၢအကဲထီၣ်ဆိအသးဒီးတၢ်နၢ်အကလၢ်ကလၢ်	၄၂
“ ပှၤလိာ်တၢ်ဒီးတၢ်နၢ်အကလၢ်ကလၢ်	၄၇
“ ပှၤကညီလၢ်လၢ်တၢ်ဖးတၢ်ဒူးတဖၣ်	၅၂

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ပှၤကညီလၢပျၢၤတဖၣ်စ့ၢ်န့ၢ်မိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢ်ဒီးအိၣ်သကိးဒီးန့ၢ်ဆၢၣ်ထွဲဘၣ်ထွဲဘၣ်ယံာ်တ့ၢ်လံၤလၢအနံၣ်တဖၣ်အနံၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်လံၤလံၤပှၤကညီတဖၣ်န့ၢ်ဝဲလၢအအိၣ်ဒီးန့ၢ်ဆၢၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီးကစၢ်လၢအပၤန့ၢ်ဆၢၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်, ထံကစၢ်, ကစၢ်ကလိကစၢ်ဒီးပှၢ်ကစၢ်ဒီးကစၢ်အဂၤအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၢၣ်လၢခံမ့ၢ်လၢပှၤကညီအတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ရဲတံၤရဲသကိးအတက့ၢ်လဲၢ်ထီၣ်အယိပှၤကလုာ်ဂၤတဖၣ်အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ, အတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်တဖၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤလၢပှၤကညီအကျိၤကျိၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီကလုာ်အတၢ်ဘါအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်ဒ်ကယၢ်ပကဟ်ဖျါထီၣ်ထဲတၢ်ဘါတနီၤစီၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထၢန့ၢ်စ့ၢ်ကိးမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢ်တၢ်န့ၢ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလံာ်တဘျီအပူၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢသရၣ်မၤလုမ့းကိၣ်အတၢ်ကွဲးလၢပယီၤကျိၣ် “ကရၢ်ရိးရာသုတပဒေသာ” အလံာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲတဖၣ်အံၤတၢ်ကွဲးကျိးက့ၤအီၤဆူကညီကျိၣ်ဒ်မၤလုမ့းကိၣ်အတၢ်ကွဲးလၢပယီၤကျိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်လဲၢ်တၢ်မၤကရူၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤလံာ်တဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကမၤလၢပဲၤထီၣ်န့ၢ်တၢ်လီၤဟီၣ်အသနၢ်ဆံးဆံးဖိတသနၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပဆၢမ့ၢ်လၢစ့ၢ်ကိးလၢကမ့ၢ်တၢ်ကဲဘျူးလၢကိၣ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိဒီးတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ

လၢပျၢၤပျၢၤကညီတဖၣ်ဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်ကစၢ်ဒီးအမ့ၢ်သ့ၣ်ကစၢ်, ဝၣ်ကစၢ်, ထံကစၢ်, ကီၢ်ကစၢ်, ကစၢ်ကလိကစၢ်အကလုာ်ကလုာ်ဒီးသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပျၢၤကညီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လၢသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါတဖၣ်ဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်အါအဝဲသ့ၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. ပျၢၤကညီတဖၣ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်အိၣ်မူလၢခံတယၣ်ဒီးတၢ်ဝံတၢ်ကလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်လုာ်ထီၣ်ပာ်ထီၣ်တ့ၢ်မိၢ်ပာ်လၢအစ့ၢ်ကွံာ်တ့ၢ်လံအသးတဖၣ်ဒီးဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဝဲလီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်လုာ်လၢထူသန့တၢ်လုာ်တၢ်ပာ်တမံၤဒီးတၢ်ကိးအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဘူးလီၤ.

ပျၢၤကညီအသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်တကးဒီးဘၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ, အတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်အကလုာ်ကလုာ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပျၢၤကညီလၢပျၢၤတဖၣ်မ့ၢ်လၢအအိၣ်လၢခိခိၣ်ပျၢၤလၢကျိဒီးတၢ်ဆိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဘါအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်အယိထီၣ်အဝဲသ့ၣ်ပျံတၢ်ဖုးတၢ်ဒီးယုတၢ်ဒီးသန့အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒိဖျိအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပျၢၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအတီအလီၤဒီးအိၣ်မူမ့ၢ်ဆ့ၣ်မ့ၢ်ဂီၤယိယိဖိအယိပျၢၤတဲတၢ်မ့ၢ်သ့န့ၣ်န့ၣ်ဝဲညီညီဘျါဘျါလီၤ. အယိအဝဲသ့ၣ်အတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်အိၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိကီၢ်မ့ၢ်န့ၣ်ပျၢၤယုသ့ၣ်ညါတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤလၢအမ့ၢ်အူး(ခွဲ)အဲၣ်(နိ)စံၣ်စတံဘၢၣ်စၢၣ်ကွဲးတ့ၢ်ဝဲလံာ်တဘျီလၢအမံၤမ့ၢ်ဝဲပျၢၤကစၢ်ခိၣ်ဖိလၢကီၢ်ပယီၤ (The Hill People of Burma) အပူၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢပျၢၤကညီတဖၣ်ဖျါလၢအစ့ၢ်တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါကိးကလုာ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်

ကညီဖိတဖှ်အိၣ်ဒီးအတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်, အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအကလုာ်ကလုာ်အကျိပၣ် ယုာ်ဒီးတလးကူဘူးဒးဒီး (ဘၣ်မစိၣ်ရ်) ဖိဝဲၣ်ကိကရၢအတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တဖှ်လီၤ.

ဘူးဒးတၢ်ဘါ - တၢ်တသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်စးထီၣ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ဘူးဒးအတၢ် ဘူၣ်တၢ်ဘါအခါဖဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဖဲသုးဝနးဘူၣ်မံးသထူၣ်ကီၢ်ဂ့ၤဒီးအခါပှၤကညီ တဖှ်ဟံးန့ၢ်က့ၤဝဲဘူးဒးအတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ဒီးပှၤတလၢဖိ (မိၣ်) တဖှ်အသိးန့ၣ် လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်လၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်က့ၤတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအလံာ်လၢပျၢၤတဖှ်, တၢ်သး ဝံၣ်လၢတၢ်သးဝံၣ်တ့ၢ်အီၤတဖှ်, ထါလၢပျၢၤတဖှ်လၢတၢ်ကွဲးသယဲၤစါတ့ၢ်အီၤ လၢတလၢနီၢ်တဖှ်အိၣ် ကွဲးတ့ၢ်သးအယိန့ၣ်လီၤ.

ဖဲကီၢ်သထူၣ်ဟးဂီၤဖဲ ၄၁၉ နံၣ် (အ့ၣ်ဒံၣ် ၁၀၅၇) အယိပကထံၣ်ဘၣ်လၢပှၤက ညီလၢပျၢၤတဖှ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တ့ၢ်လံာ်ဘူးဒးအတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါန့ၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ်သထူၣ်ဟးဂီၤ အနံၣ်န့ၣ်ပှၤကညီလၢအမ့ၢ်ပှၤကူၣ်လိာ်တၢ်မိၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ယုာ်ဆူဝုာ်ထီၣ်ဝးလၢအ အိၣ်လၢကီၢ်ကီၣ်တဲၣ်ကီၣ်ဆၢယုာ်ဒီးအခုအပှၤ, အဖိအမါတဖှ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲယုာ် စိာ်ယုာ်စ့ၢ်ကီးဒီးလံာ်ပံတကး (ပိဋကတ်စာပေ) တဖှ်လၢဘၣ်တၢ်ကွဲးကျိးက့ၤအီၤ လၢကညီကျိာ်လၢမိၣ်ဒီးအကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒီးပှၤဘၣ်ယိးအီၤအဂၤ (၄၀) ညါန့ၣ်လီၤ. ထါလၢပျၢၤတဖှ်အပူၤဟံးဖျါထီၣ်ဝဲလၢပှၤကညီမၤလိဝဲလံာ်ပံတကး (ပိဋကတ် ကျမ်းစာ) တဖှ်လၢကညီကျိာ်တစါဘၣ်တစါန့ၣ်လီၤ.

တကးဒီးဘၣ်ဖဲ ၁၁၁၁ နံၣ် (အ့ၣ်ဒံၣ် ၁၇၄၉) အ့ၣ်ဝးစါခံစါတစါဘူးကလၢန့ၣ်က ညီမိာ်ထံးသီခါလၢအမံၤမ့ၢ်ဖုတၢ်မဲးသီခါမံၤ “အူန့ၣ်ဒးမၣ်လၢ” န့ၣ်ဆံထီၣ်ရၤ လီၤဘူးဒးတၢ်ဘါအတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢကညီမိာ်ထံးအကျိဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးပှၤလၢအမံၤ ဟူသၣ်ဖျါတဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤမၤလိဝဲပံတကး (ပိဋကတ်တော်) တဖှ်လၢတ့ၢ် အ့ၣ်ဝးဒီးမၤန့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်လၢကပီၤတဖှ်လၢတ့ၢ်အ့ၣ်ဝးတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါကရၢအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဟဲက့ၤလၢအ့ၣ်ဝးဝံၤအဝဲဟဲက့ၤဘီထီၣ်ဖှ်ဒီးသ့ၣ်လီၤအလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးဖဲဟီၣ် သရီဒီးကွံကျိထံၣ်လိာ်သးအလီၢ်လၢတၢ်ကိးအီၤလၢကွဲးသပိလၢအအိၣ်လၢကိးကရး

ကီၢ်ရှၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟံတရါဘၣ်ယးဘူးဒးအဂ့ၢ်ဒီးရၤလီၤဝဲဘူးဒးအတၢ် သိၣ်တၢ်သီဆူကညီလၢအအိၣ်လၢဖၣ်အၣ်ဒီးကိးကရူးတဖၣ်အအိၣ်လီၤ. လၢ ကညီဘါဘူးဒးအကျါဖုတၢ်မဲမ့ၢ်ပှၤအဆိကတၢ်တဂၤလၢအကဲထီၣ်သီခါန့ၣ်လီၤ.

ပှၤကွဲးတၢ်ဖုတၢ်မဲအဂ့ၢ်န့ၣ်ကအိၣ်ဒီးဒၣ်ထဲအနံၣ်ခံကယၤဘျဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ ပှၤကညီလၢအအိၣ်လၢကီၢ်လၢ်ခိတၢ်ပၤခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်န့ၣ်တၢ်လံဘူးဒးအတၢ် ဘူဂ်တဲာ်ဘါလံန့ၣ်လီၤ. မိၣ် (တလၢၤနီၢ်) လၢအအိၣ်လၢယိၣ်လိာ်ကျိအထံၣ်, မိး တမးပိၣ်လဲၣ်က့ၣ်ကျိဒီးပျၢ်လိာ်ကျိအထံထၣ်စ့တဖၣ်န့ၣ်စးထီၣ်စ့ၢ်န့ၣ်ဘူးဒးအ တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအ့ၣ်ဒံ (AD) လွံၤယၤဖိၣ်နံၣ်လံန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ ပှၤကညီလၢအအိၣ်ဆိးကျဲၣ်ကျိယုာ်ဒီးတလၢၤနီၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးကစးထီၣ်ဘူဂ်ထီၣ် ဘါထီၣ်ဘူးဒးလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တကတီၢ်ယီဝဲန့ၣ်ယါမန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိပှၤကညီကလုာ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤလၢ်ခိတဖၣ်န့ၣ်တၢ်တ ယၢ်လၢကစးထီၣ်စ့ၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤဘူးဒးအတၢ်ဘူဂ်တဲာ်ဘါလၢအ့ၣ်ဒံတဆံယၤဖိၣ် နံၣ်အကပိာ်ကပၤလံန့ၣ်လီၤ.

ခရံၣ်ဖိအတၢ်ဘူဂ်တဲာ်ဘါ - ပှၤကညီကလုာ်န့ၣ်အကျါပှၤကဲထီၣ်ခရံၣ်ဖိအဆိ ကတၢ်တဂၤမ့ၢ်စီၤသၣ်ပှၤန့ၣ်လီၤ. စီၤသၣ်ပှၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲအမဲရကၤဘျၢထံခရံၣ်ဖိပှၤ စိာ်တၢ်သးခုကစီၣ်သရၣ်ဒီးကထၢၣ်ကူစၢၣ် အပျဲၣ်ဒီးအဝဲဘျၢထံဖဲလၢမ့ၤ ၁၆ သီ, ၁၈ ၂၈ နံၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤဆူဘျၢထံခရံၣ်ဖိအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤသၣ်ပှၤန့ၣ်စိာ်တၢ်သးခုကစီၣ်ဆူဒဝဲ, မိၣ်လဲၣ်, ဝှံတကူၣ်ဒီးရခၢၣ်ကီၢ်ဝှံသၣ် တွဲတဖၣ်ဒီးစူးကွံာ်အသးဖဲလၢဖဲပထုဘၢၣ် ၉ သီ, ၁၈၄၀ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲ စူးကွံာ်အသးတချုးလၢတၢ်ပာ်စုအိၤဒီးပာ်ထီၣ်အိၤလၢသရၣ်ဒိၣ်အလီၢ်ဒီးဘၣ် န့ၣ်လီၤ. အခါဖဲန့ၣ်မ့ၢ်လၢကညီလံာ်မဲာ်ပျၢၣ်တဖၣ်တအိၣ်အယိဒ်သိးပှၤစိာ်တၢ် သးခုကစီၣ်တဖၣ်ကွဲးကျိၣ်ထံက့ၤလံာ်စီဆုံကသ့အဂီၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ဝဲပှၤကညီစီၤ ဒီးပျိာ်အလံာ်မဲာ်ပျၢၣ်လၢအဒိးသန့ၤထီၣ်အသးလၢပယီၤလံာ်မဲာ်ပျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

ဖဲ ၁၈၃၇ နံၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကွဲးကျိၣ်ထံက့ၤလံာ်မးသဲဝံၤဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၈၄၃ နံၣ်
န့ၣ်မၤဝံၤဝဲလံာ်စီဆုံအသိ ဒိတကတြၢ်ဒီးကွဲးဝံၤဝဲလံာ်စီဆုံလီၤလံာ်တကတြၢ်ဖဲ
၁၈၅၃ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိဖဲ ၁၉၅၃, လၢနီၣ်ဝဲဘၢၣ် ၂၁ သီတုၤ ၂၃
သီနံၤန့ၣ်တၢ်မၤလၢကပိလံာ်စီဆုံပုၤထီၣ်အနံၣ်တကယၤအမူးဖဲဝဲဒဲၣ်ပုၤကညီ
ဘျုးထံခဝဲရၢၣ်လီၤဘီလီၤမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ ၁၈၄၃ နံၣ်န့ၣ်သရၣ်မ့ၢ်ကွီၣ်ဒီးသရၣ်ထွဲၣ်ဖိဒီးဟ်စုသးဒီးကဲ
ထီၣ်သရၣ်ဒိၣ်အဆိကတၢ်လၢကညီဖိအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိပုၤခံၤအံၤအတၢ်ဟ့ၣ်
လီၤသးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအယိခံၣ်နံၣ်အတၢ်ပုၤပုၤကညီကလုာ်အဂၤခံၣ်ထီၣ်ဒီးဘျုးထံ
ဒီးကဲထီၣ်ဘျုးထံခဝဲရၢၣ်ဖိတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၃၇ နံၣ်လၢယန့ၣ်အါရံၤ ၁၂ သီ အနံၤန့ၣ်ဖုစၣ်ဖိၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤကညီပျီတ
ဂၤစ့ၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤခရံၣ်ဒီးဒီးဘျုးအသးဒီးကဲထီၣ်ပုၤခရံၣ်ဖိအဆိကတၢ်လၢကညီ
ပျီအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ်အလီၢ်ခံၣ်က့ၤဘျီထီၣ်ဝဲဘျုးထံခဝဲရၢၣ်ဖိတၢ်ဘါယုၤ
သရိၣ်တဖျၢၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. ပုၤကဲတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်ခူလိာ်ဒီးအဝဲ
ကဲသရၣ်ဟ်စုအဆိကတၢ်တဂၤလၢကညီပျီအကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သရၣ်ဒီးကထၢၣ်မ့ၢ်စံၣ်, ဒီးကထၢၣ်ကွီၣ်နသၢၣ်ဝဲဒီးသရၣ်ဒိၣ်အံၤဘူလး (Rev E,
Bullard) ဒီးဒီးကထၢၣ်အဲၣ်(လ်) ဩတၢ်တဖှ်ဟ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်လၢကဒုးအိၣ်
ထီၣ်ကညီပျီလံာ်စီဆုံအဆိကတၢ်တဘျုးလီၤ. ဖဲ ၁၈၇၈ နံၣ်ဖဲပတုဘၢၣ် (၁၇)
သီနံၤန့ၣ်ဒီးကထၢၣ်အဲၣ်(လ်)ဩတၢ်ကွဲးဝံၤဝဲကညီပျီအလံာ်စီဆုံန့ၣ်လီၤ.
တၢ်ဖဲကျိးရၤလီၤကညီပျီအလံာ်စီဆုံဖဲဝဲတကူၣ်အမဲရကၤဘျုးထံခဝဲရၢၣ်ဖိတၢ်သး
ခုကစီၣ်လံာ်တးဖဲ ၁၈၈၃ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢကီၢ်ပယီၤပုၤခရံၣ်ဖိအတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါအဖုအကရၤအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ.
ဘၣ်ဆၣ်အမဲရကၤဘျုးထံခဝဲရၢၣ်ဖိတၢ်သးခုကစီၣ်အကရၤအံၤမ့ၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘါအ
တၢ်ကရၤကရိလၢအရၤဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. ကညီကလုာ်တဖှ်အံၤအါလၢဘျုးထံ

ခရၢ်ဖိတခိန့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီလၢအကဲထီၣ်ပုၤခရၢ်ဖိတဖၣ်တဘျုးထီၣ်ဘၢထီၣ်
လုၢ်ထီၣ်ဟံထီၣ်သံၣ်ခိၣ်မုၢ်ဃါတဖၣ်လၢၤဘၣ်.

လဲကဲတၢ်ဘၢ – တၢ်ဘၢအံၤမ့ၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢထီၣ်ကစၢ်လၢအမံၤမ့ၢ်ကွဲးအရံးယၣ်
(မ့) အရံးမ့းတၢ်ယးန့ၣ်လီၤ. လဲကဲတၢ်ဘၢအံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢဖုထံၢ်
သီထီၣ်ဒီးဖဲမဲးကၣ်လံၣ်လၢအမ့ၢ်ကညီပျီၢ် ဖဲအ့ၣ်ဒၢ် ၁၈၆၁ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်တဖၣ်ဟံဒိၣ်ဟံကဲမ့ၢ်ဘျုးန့ၣ်ဒီးမၤစ့ၢ်ကိးဝဲမုးဖးဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်
ပဒုၣ်ဟးဆွဲးတၢ်မၤသံသးသမ့ၤဒီးအိၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်လၢတပၣ်ဒီးတၢ်သးသမ့ၤန့ၣ်လီၤ.

လဲကဲတၢ်ဘၢန့ၣ်အိၣ်ဒီးအလံာ်လီၤဆီန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကိးဝဲလၢလံာ်ဆီဝဲး
န့ၣ်လီၤ. အူမိယဲၣ်လၢအအိၣ်လၢန့ၣ်ခါသဝီတကၤဒုးအိၣ်ထီၣ်လံာ်ဆီဝဲးဖဲအ့ၣ်ဒၢ်
၁၈၄၆ ဖဲဖၣ်အၣ်ကီၢ်, ကွဲၢ်ကဘီကစၢ်ခိၣ်ထံး သီခါဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတီခိၣ်ရိၣ်မဲလဲကဲတၢ်ဘၢဖဲမဲးကၣ်လံၣ်စးထီၣ်ကွဲးဝဲလဲလဲတၢ်ဘၢအလံာ်စီဆုံလၢ
အကိးဝဲ “ပၣ်ရၣ်ကံးရၣ်” ဖဲအ့ၣ်ဒၢ် ၁၈၆၁ နံၣ်ဖဲန့ၣ်ခါသဝီန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ဟံပနီၣ်မ့ၢ်ဘျုးန့ၣ်ဒီးအမ့ၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤဆီလၢကဘျုးထီၣ်ဘၢထီၣ်တၢ်ဟံစီဆုံ
သးအဂီၢ်ဒီးဘျီထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဘၢလီၤလၢကဘၢယုၤဒီးကကန့ၣ်တၢ်ဟံတရါအဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘၢလီၤအံၤပုၤကညီပျီၢ်တဖၣ်ကိးဝဲလၢ “ထမိး” န့ၣ်လီၤ. ဖဲထမိးတၢ်
ဘၢလီၤအကပၤအိၣ်ဒီးယိၣ်တဖျၢၣ်ဒီးယိၣ်ဝဲန့ၣ်ကိးဝဲလၢ “ကလိၣ်ဝိဝိး” န့ၣ်လီၤ.

ပုၤဘၢလဲကဲတၢ်ဘၢအယိၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ဒ်ပုၤဘၢဘျုးဒးအယိၣ်တဖၣ်ဘၣ်. ယိၣ်အံၤ
တၢ်ဘျီအီၤအိၣ်ယီၢ်တဆံဝးဝးဒီးအထီအိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲအိၣ်ယီၢ်တဆံတအိၣ်ဒီးအ
ခိၣ်ဒုးဒီးအန့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အံၤအခါသးတီတီအိၣ်ဒီးတၢ်ဖးထီ
လၢတၢ်မၤအီၤလၢသ့ၣ်တဖံၣ်လၢအထီအိၣ်တဆံန့ၣ်ယီၢ်ဒီးလၢအခိၣ်စိးန့ၣ်တၢ်
ဟံထီၣ်ယိၣ်အသဒးမုၢ် (ထိးတော်) တဘျုးလီၤ. သဒးမုၢ် (ထိးတော်) အံၤတၢ်
ဘျီအီၤဒီးသ့ၣ်ခွဲကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

အဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢအခိၣ်အနၢ်တဖှ်လၢဆယၣ်တီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆယၣ်တီၣ်တဖှ်ဟံထီၣ်အခိၣ်ဆူၣ်ဝံၤဘိၣ်ထီၣ်အခိၣ်ဘိၣ်လၢခိၣ်ဖျၢၣ်ဝါဒီးကၤကညီတၢ်ကူတၢ်ကၤဆ့ဖးထီၣ်လၢအသးနီၣ်ပှ်သ့ၣ်ဖးဒီးကူဝဲထဲကူလၢအအိၣ်ဒီးအကူၤဂီၤဂီၤလၢအခၢၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်ဒိၣ် (ဆယၣ်တီၣ်) တဖှ်န့ၣ်အတၢ်သကဲၣ်ပဝးကဘၣ်ဂ့ၤ, ကဘၣ်သ့လံာ်သ့လံာ်, တဘၣ်အိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်သးဘၣ်, ကဘၣ်အိၣ်ဒီးသံၣ်လးယံာ်ထံၣ် (ငါးပါးသီလ) ဒီးပါရမံအထံၣ်တဆံ (ပါရမီဆယံပါး) န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢ, ဟီတရါဒီးတီခိၣ်ရိၣ်မဲလၢန့ၣ်သဝီတၢ်သ့ၣ်ခုသးခုဒီးတၢ်သ့ၣ်အုးသးအုးအမူးတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤစ့ၢ်န့ၣ်လဲကဲတၢ်ဘၢန့ၣ်တဘၢတၢ်ဂီၤတၢ်ဖျိၣ်, ယိၣ်မိၤဝၣ်မိၤတဖှ်ဘၣ်. တအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးသီခါဒီးဖံဝါတဖှ်ဘၣ်. မ့မ့ၢ်တခီအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲထဲလဲကဲအလံာ်စီဆုံလၢတၢ်ကွဲးအီၤလၢလံာ်လဲကဲန့ၣ်လီၤ. လဲကဲအလံာ်စီဆုံန့ၣ်အိၣ်ဝဲ ၂၆ ကတြုၤလီၤ.

သံၣ်လးယံာ်ထံၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤထွဲအီၤလၢမုၢ်ဘျုးန့ၣ်န့ၣ်

- ၁. တဘၣ်မၤတၢ်ဘၣ်
- ၂. ကဘၣ်ကီၤအသး
- ၃. တဘၣ်တဲပှၤဂ့ၢ်ဘၣ်
- ၄. တဘၣ်လူၤတၢ်မုၢ်တၢ်ပျီၣ်, တဘၣ်ဂဲၤလိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲးဒီးတၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့တဖှ်ဘၣ်.
- ၅. တဘၣ်မၤသံပှၤသးသမူ, တဘၣ်မၤဆူးမၤဆါပှၤဂ့ၢ်ပှၤဂ့ၢ်ဘၣ်.

ပါရမံအထံၣ်တဆံ

- ၁. ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆူးတၢ်မူၤတၢ်ဘျိးကိးကလုာ်ဒဲး
- ၂. တဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢ
- ၃. ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆူးတၢ်တဲအာတဲသီပှၤဂ့ၢ်ဒီးတၢ်ယဲၤအိၣ်ပှၤဂ့ၢ်တဖှ်

- ၄. တဘၣ်တဲာ်ကတိၤရၢၢ်ရၢၢ်စၢၢ်စၢၢ်ဘၣ်.
- ၅. ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆွဲးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သးဟ့ၣ်ပၤဂၤဒီးတၢ်သ့ၣ်အ့ၣ်န့ၣ်သးအ့ၣ်န့ၣ်
- ၆. တဘၣ်အဲၣ်ဘၢမါအဲၣ်ဘၢဝၤဘၣ်
- ၇. တဘၣ်မၤသံတၢ်ဘၣ်
- ၈. ကဘၣ်ဟးဆွဲးတၢ်တၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့
- ၉. တဘၣ်ဘီၣ် မ့တမ့ၢ် ဖီၣ်တၢ်စုကဝဲၤလၢအမၤသံပၤကညီသ့တဖၣ်ဘၣ်.
- ၁၀. ထီၣ်ဘိကဘၣ်သ့ၣ်နီၣ်သရၣ်သမၤတဖၣ်အဘျးအဖီၣ်

ပၤဘါလဲကဲတၢ်ဘါဖိတဖၣ်န့ၣ်မၤတၢ်လုၢ်တၢ်တီၤလၢမ့ၢ်ဘူၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢမ့ၢ်ယဲၢ်န့ၣ် (မ့ၢ်ဖိဖး) အန့ၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကွဲဲဆၣ်ဇိၤဖိဇိၤလၢအအိၣ်လၢမ့ၢ်ခိၣ်တဖၣ်ဒီးဖုထံၢ်သီထီၣ်ဒီးဖဲမဲးကၣ်လံးလၢအမ့ၢ်အရံးယၣ်ရှ့းပါတဖၣ်အမိၢ်အပၢ်လၢအမ့ၢ်ဖုထီၣ်ရှိးဒီးဖဲသံၣ်ရှိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်ကဘၣ်ကွဲဲ “ဟအံၣ်လၢအမ့ၢ် (သိကြာမင်း)” ဒီး “ဟပရၣ်လၢအမ့ၢ် (ဗြဟ္မာမင်း)” တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကွဲဲမ့ၢ်မ့ၢ်ယါလၢမ့ၢ်ဖိတဖၣ်ဝံၤဒီးဘၣ်ကွဲဲစ့ၢ်ကီးဝဲမ့ၢ်ယါလၢမ့ၢ်ခိၣ်လီၤတဖၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကွဲဲမ့ၢ်ဝဲထံကစၢ်, ကီၢ်ကစၢ်, ကလံၤကစၢ်, မ့ၢ်အူကစၢ်, ကစၢ်ခိၣ်တၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်ဒီးကစၢ်ဒီးမ့ၢ်ယါအဂၤတဖၣ်လၢကဟဲအိၣ်သကိးအီၤသကိးတၢ်ဒီးကန့ၣ်သကိးပၤမ့ၢ်တရၢန့ၣ်လီၤ. ပၤလဲကဲတဖၣ်တမၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအလုၢ်အလၢလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဘုးန့ၣ်ဘၣ်.

တလးကူ - လၢကညီပျီၣ်ကျိၣ်ကိးဝဲလၢ “တလၣ်ခူ” န့ၣ်လီၤ. တလးကူန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမိၣ်အကျိၣ်ဒီးအခိပညီမ့ၢ်ဝဲပၤလၢအလၢပွၤဒီးတၢ်ဂ့ၤတၢ်ဝါ” တဖၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တလးကူတၢ်ဘါအတၢ်ပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်ကမၤဟါမၢ်ကွံာ်ပၤကညီတဖၣ်အတၢ်ဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်နးဇိၤန့ၣ်ဇိၤ, သံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢကိးကရုး, ဟီသရီထံခဲန့ၣ်တလးအ့ၣ်သးလၢအမံၤဟူသၣ်ဖျါတဂၤလၢအမံၤမ့ၢ်အ့ၣ်သးအစီယီးန့ၣ်အိၣ်ဒီးအပျဲၢ်အ့ၣ်သးဘိသီးက့ၣ်ဒီးဘိသီးက့ၣ်အံၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကိၣ်ဒိသဝီအမ့ၢ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အလီၢ်ဒီးဟီတရါဝဲပၤမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢလၢအအိၣ်လၢသဝီအကပိၢ်ကပၤတဖၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတလးကူအ့ၣ်သးကရၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤ

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢနီၤတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

အခါဖဲလဲၣ်န့ၣ်တၢ်တသ့ၣ်ညါအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဆၣ်တၢ်တယၢ်ဝဲလၢကမ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တယံၤတဘျုးဒီးဘျုးဒးအတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဖဲတၢ်ဆူပုၤကညီအကျိၤန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်အကရၢဖဲကညီကီၢ်, ကိးကရူးကီၢ်ဆၣ်ထံမိၢ်ခံသဝီန့ၣ်လီၤ. ပကထံၣ်ဘၣ်အကရၢအဒ့ဖိတဖှ်လၢဖှ်အၣ်ဒီးကိးကရူးတၢ်လီၤအသဝီတနီၤစ့ၢ်ကိးလီၤ. ပုၤတလးကူးဖိတဖှ်န့ၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢလၢတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးသူးသ့ၣ်လၢကပီၤလၢအဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တလးအံၤသးအဖှ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအကဆီၣ်ဒီးစီဆံၣ်ဒီးဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲဝဲန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ် “တလးအ့မိး” အလၢၤပုၣ်, စ့ၣ်လၢၣ်မူးနံးအယိၣ်တဖှ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ညီန့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲယိၣ်သၢဖျၢၣ်လၢအဟံၣ်ကဲဝဲ (ဘုၤရး၊ တရးသံဃာ) တဖှ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲယိၣ်လၢအပူၤဖျဲးဒီးတၢ်တတၢ်တနီၤ, ယုၤတၢ်လၢပုၤ (အန္တရၢယံၤကင်းဆုတောင်းပြည့်ဘုၤရး) တဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤကညီလၢအဘၢမိၢ်လုၤပၢ်လၢသံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါတဖှ်ဖဲအဆီတလဲက့ၤအသးဆူတလးကူန့ၣ်ကဘၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲတလးအ့မိးအလၢၤပုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဘျီထီၣ်လၢၤပုၣ်အခါကဘၣ်တဲဝဲ, “ယၤအံၤယတမ့ၢ်ပုၤကညီ ဖိလၢအဘျီထီၣ်ဘၢထီၣ်သံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါတဖှ်လၢၤဘၣ်. ယကထီၣ်တလးကူအ့သးလံ” ဝံၤအဟံၣ်ဖိယိဖိကိးဂၤဒဲးစ့ၣ်စ့ၣ်ကဘၣ်ဟဲဟံၣ်ပူၤထီၣ်ဝဲလၢၤတဂၤတဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ပူၤထီၣ်လၢၤဝံၤအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်ဝဲစ့ၣ်လၢၣ်မူးနံးယိၣ်လၢအအိၣ်လၢမ့ၢ်ယါကီၢ် (တာဝတံၤသာ) ဒီးတ့ထီၣ်ဝဲဒ်ယိၣ်ဝံၤကဘၣ်ဘျီထီၣ်ဘၢထီၣ်ဝဲလီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခဲခဲအံၤမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် တဘၢထီၣ်လၢၤသံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါလၢၤအယိၣ်ဒ်သိးသံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါအၢတဖှ်မၤအၢအီၤတသ့အဂီၢ်ဒီးကပူၤဖျဲးလၢတၢ်အၢတၢ်သီအဂီၢ်ကဘၣ်ဘၢထီၣ်ဝဲမ့ၢ်ယါဒိၣ်ယုၤဆံလွံၢ်ဂၤဒီးကဘၣ်န့ၣ်လီၤဘၢ “တမိး” တဖှ်, ဘၢယိၣ်သၢဖျၢၣ်ဒီးယိၣ်လၢအပူၤဖျဲးဒီးတၢ်တတၢ်တနီၤဒီးယုၤတၢ်လၢပုၤတဖှ်တဆီဘၣ်တဆီဒီးကဲထီၣ်တလးကူတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတလးကူခွါတဖၣ်တဘၣ်တံာ်အခိၣ်ဆူၣ်ဘၣ်. ကဘၣ်ဖျါအခိၣ်ဆူၣ်ဒီးခိၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ကၤဆ့ကၤဖျါဒီးကဘၣ်ကၤဆ့ကၤလၢအသ့ၣ်ဖးအိၣ်လၢအမဲၣ်ညါလီၤ. တဘၣ်ကူထဲကူလၢအပျဘျးကဲးကီးအသးဒီးကဘၣ်ကူထဲကူလၢအအိၣ်ဒီးအတိၤဘျါဘျါတဖၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပိာ်မုၢ်တခီတဘၣ်ကူန့ၣ်လၢတဲာ်ဆးအတိၤလၢအကပၤခံ ခိဘၣ်. ကဘၣ်ကူဝဲန့ၣ်အကွီတကွီယီတဖၣ်ဒီးဆ့ကၤတခီကဘၣ်ကၤဝဲကညီဆ့ကၤဖျါခိၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ကၤဆ့ကၤသးနါပျါသ့ၣ်ဖးတဖၣ်ဘၣ်. ညီန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ကၤဒၣ်ထဲကညီအတဲာ်ကူတဲာ်ကၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤကရၢဖိတဖၣ်တဘၣ်ဘုၣ်ဆီ, ထိးဒီးထီၣ်ဒ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. တဘၣ်အီတဲာ်မူတဲာ်ဘျိး, တၤကျိၣ်တၤစ့ဒီးကဘၣ်ကန့ၣ်ထူကလုာ်ယွၤကထါဒီးသးဟ့ဝဲတဲာ်သ့ၣ်ပုာ်ထီၣ်ယွၤလီၤန့ၣ်လီၤ. နၢဝဲလၢထူကလုာ်ယွၤကထါမၤနၤတဲာ်ကိးမံၤဒဲးန့ၣ်လီၤ.

မွဲတၣ်ဘျိးမစိၣ် (ဖိဝဲကိ) တဲာ်ဘါ - ပုၤလၢအစးထီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တဲာ်ဘါကရၢအံၤမ့ၢ်ဝဲဖုဘုၤမူဒီးလၢပယီၤကျိၣ်တဲာ်ကိးအီၤလၢဘိဝဲးဆၣ် (ဖိးပိုက်ဆံ) န့ၣ်လီၤ. မွဲတၣ်ဘျိးမစိၣ်တဲာ်ဘါအံၤလၢဖျါကျိၣ်တဲာ်ကိးအီၤလၢဖိဝဲကိတဲာ်ဘါန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖုဘုၤမူစူးကွံာ်သးဝံၤအလီၢ်ခံပုၤလၢပံးဖိၣ်ထီၣ်အလီၢ်ဒဲးဘျိးမစိၣ်တဲာ်ဘါအခိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲစီတၢၤမ့ၢ်ဖိမ့ (ဖုကဆီဝါကစၢ်), စီၤထီမစၢ်ဒဲးဖိမ့ (ဖုကစၢ်ထိးဝဲပၢ်), စီၤကွီစၢ်ဒဲးဖိမ့ (ဖုတဲာ်မူကစၢ်) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲဖုတဲာ်မူကစၢ်စူးကွံာ်သးဝံၤအလီၢ်ခံအမါဖဲတဲာ်မူကစၢ်ပံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖုဘုၤမူအတဲာ်န့ၣ်နီၢ်နီၢ်တခီဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢဘျိးမစိၣ်တရါလွံၢ်မံၤလၢအမ့ၢ်မွဲတၣ် (တဲာ်အဲၣ်), ကရုးန့ၣ် (တဲာ်သ့ၣ်ကညီၤသးကညီၤ), အူပုးခၣ် (တဲာ်ပာ်မၢ်), မူးဒဲးတၣ် (တဲာ်သးခုယုာ်ဒီးပုၤဂၤအတဲာ်ဘူၣ်ဂ့ၤတီၢ်ဘၣ်) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မွဲတၣ်ဘျိးမစိၣ်အတဲာ်ဘါန့ၣ်ပံးန့ၢ်ဝဲတဲာ်ဂ့ၤလၢတဲာ်ဘူၣ်တဲာ်ဘါအဂၤတဖၣ်ဒဲးအမ့ၢ်ခရံၣ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘူးဒဲးအတဲာ်ဘါမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒ့ဝဲဒီးကညီအလုာ်အလုာ်ထူသန့တဲာ်ဆဲးတဲာ်လၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အတဲာ်ဘူၣ်တဲာ်ဘါကရၢန့ၣ်အိၣ်လၢ

မိၣ်ဘၣ်, စၣ်ပှးကူသဝီန့ၣ်လီၤ. တချုးပှၤန့ၣ်လီၤလၢကရၢအံၤအပူၤကဘၣ်လူၤ ပိၣ်ထွဲတၢ်အၢၣ်လီၤ (၇) ထံၣ်အံၤလီၤ.

တၢ်အၢၣ်လီၤ (၇) ထံၣ်

- ၁. ယကမ့ၢ်ပှၤတဂၤလၢအတီၤဒီးယဟံၣ်ဖိယိဖိဒုၣ်ယဲလီၤ.
- ၂. ယကမ့ၢ်ပှၤတဂၤလၢအတီၤဒီးယပှၤကလုာ်လီၤ.
- ၃. ယကတီၤဒီးယထံၣ်ယကီၢ်တူၤယသံတစုလီၤ.
- ၄. ယကတီၤဒီးယထံၣ်ယကီၢ်အခိၣ်အန့ၢ်တူၤယသံတစုလီၤ.
- ၅. ယကတီၤဒီးယတၢ်ဘျုးတၢ်ဘိးကရၢခိၣ်တူၤယသံတစုလီၤ.
- ၆. ယကလူၤပိၣ်ထွဲတၢ်အဲၣ်အကျဲသန့ဒီးတၢ်လၢကဘၣ်လူၤပိၣ်မၤထွဲလၢဘၣ် တၢ်ဟံၣ်လီၤအီၤလၢတၢ်ဘျုးတၢ်ဘိးကရၢခိၣ်တဖှ်တူၤလီၤတီၤလီၤလီၤ.
- ၇. စးထီၣ်မုၢ်တနံၤဒီးဆူညါယကပဒုၣ်ဟးဆှဲးတၢ်ဆိကမိၣ်အအၢအသီဒီးသံးမိၤ ကံၤမိၤ, ကသံၣ်မူၤဘျိးဒီးတၢ်တၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့ၢ်ကလုာ်ဒဲးလီၤ.

ညီၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ရၢလီၤလံာ်တၢ်ကစီၣ်တဖှ်လၢကဒုးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အပှၤကရၢဖိတဖှ် လၢအတၢ်ဘျုးတၢ်ဘိးအကျဲသန့အယိပကဟ်ပျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအရ့ဒိၣ်တနီၤန့ၣ်လီၤ.

မွဲးတၢ်ဘျုးတၢ်ဘိးမစိၣ်ကရၢန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤဖဲအ့ၣ်ဒိၣ် ၁၈၆၆ နံၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ် ဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘိးကရၢအံၤတခီမ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကဆံထီၣ်ရၢလီၤမွဲးတၢ်ဘျုးတၢ်ဘိးမစိၣ် တရါလၢအမ့ၢ်တၢ်အဲၣ်လိာ်ကွံလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤဒီးကဘျီဘၣ်က့ၤပှၤသကဲာ် ပဝးလၢအဟးဂီၤတဖှ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဖှ်အံၤမ့ၢ်ဘျီ ဘၣ်က့ၤအသကဲာ်ပဝးဒီးမ့ၢ်အဲၣ်လိာ်အသးကဒဲကဒဲမးဟီၣ်ခိၣ်အံၤကအိၣ်ပှၤဒီး တၢ်မုၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘိးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲဖုဘျုးပှၤမူအိၣ်မူဒီးအခါဟီတရါဒီးတဲဘၣ်ဖိသ့ၣ်လၢခံတစိတဖှ်လၢကဖိၣ်ကျါ ယာ်တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံအကျဲသန့ကအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်စူၤသးစူၤဒီးတၢ်ဆိၣ်လီၤသးတ

ဖၣ်ကိးမၢ်နံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲစီၤတီၢ်မၤစၢၣ်ဒံၣ်ဖိမ့ (ဖုကစၢ်ထိးမဲၣ်) အစီၤန့ၣ်တမၤဝဲအပူၤ တၢ်ဘါကရၢဖိတဖၣ်ပၢ်တၢ်စုကဝဲၤလၢကမၤဘၣ်ဒိပူၤကညီဒီးဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိလၢ တံၣ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်သိးအသုတမၤသံဘၣ်တၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်တမၤအအိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်သး ဘၣ်, ပျဲပူၤဖျဲးကျိၢ်ပနၢ်အသးသမ့ဒီးပူၤကရၢဖိကိးဂၤတဘၣ်အိၣ်တၢ်ဖိးတၢ်ညၣ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲစီၤကူၢ်စၢၣ်ဒံၣ်ဖိမ့ (ဖုတၢ်မူကစၢ်) အစီၤန့ၣ်ကွဲတမၤဝဲအပူၤကရၢဖိတဖၣ်ဖိၣ်တၢ် စုကဝဲၤဒီးပူၤကရၢဖိကိးဂၤကဘၣ်အိၣ်မူမၤထွဲဘၣ်မစိၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ဒီး တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံၤဒီးထူးထီၣ်ရၤလီၤစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်လၢကရၢဖိတဖၣ်လၢက လူၤပိၢ်မၤထွဲဝဲထံကိၢ်ပဒိၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီကိးမံၤကိးစ့ဒဲးန့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျိပူၤဘၣ်မစိၣ်ကရၢဖိတဖၣ်စိၣ်တၢ်စုကဝဲၤတသ့အယိမၤစၢၤပဒိၣ်လၢတၢ်စုက ဝဲၤတကပၤမ့ၢ်တသ့ဘၣ်ဆၣ်မၤစၢၤဝဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ် ဝဲလၢလၢညါပူၤကညီဖိတဖၣ်အိၣ်မူတၢ်အိၣ်မူပတီၢ်မၢ်, ယိယိန့ၣ်သက့ဒီဖျိလၢရု လိၢ်ဘၣ်အသးဒီးပူၤထံဂ့ၢ်ကိၢ်ဂၤဖိတဖၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်ကွံၢ်တၢ်ကွံၢ်အလုၢ်အလၢ် ထူသန့, အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါတဖၣ်ဒီးစ့ၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအဂၤတဖၣ်, က ထီၣ်က့ၤထံဂ့ၢ်ကိၢ်ဂၤအကုၢ်အပူၤ, ဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲပူၤထံဂ့ၢ်ကိၢ်ဂၤအတၢ်ကွဲန့ၣ်လွဲ န့ၣ်အယိပူၤကညီအါဂၤစးထီၣ်အိၣ်သံးဒိၤကံၤဒိၤ, တၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့, လံၣ်န့ၣ်လီၤန့ၣ်တၢ်, ဖိၣ်စုကဝဲၤဒီးဟ့ၣ်တၢ်, တမ့ၢ်တၢ်ဒီးအတၢ်သကဲၣ်ပဝးဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖုဘုၣ်မူထံၣ်ဝဲလၢပူၤမ့ၢ်တဘျီဘၣ်က့ၤပပူၤကညီကလုၢ်တဖၣ်အသကဲၣ်ပဝးဘၣ်ဒီး ကမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢထံကိၢ်ဒီးပူၤကလုၢ်ဂီၢ်အယိအဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်မစိၣ်တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါကရၢလၢအပူၤကွံၢ်အနံၣ်တကယၤဘျီၣ်, ခံကယၤ ယၣ်ယၣ်လံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်လၢဝဲလၢကစူးကါမ့ၢ်တဘျီဘၣ်မစိၣ်တၢ်ဘါအကျဲသန့ ဒီးကသ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်က့ၤပကညီတဖၣ်အတၢ်သကဲၣ်ပဝးဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢအဂ့ၢ် န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတ်ဖန်အတတ်ဘူတတ်ဘါဒီးတတ်စုတ်တတ်နတ်

မွဲးတတ်ဘူတတ်မစိတ်တတ်ဘါကရုတမုတ်တတ်ဘါလါအဟဲလါထံဂုၤကီၢ်ဂၤဘၣ်. တဆဲးကျိးလိၣ်အသးဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤဒီးတအိၣ်လါထံဂုၤကီၢ်ဂၤတတ်ပာဖိလတ်ဘၣ်. မ့မုတ်တခိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတတ်ဘါကရုအံၤလါကအိၣ်ဒီးတတ်ဘျူးတတ်ဖျိၣ်လါနီၢ်ခိၣ်နီၢ်သးခံမံၤလါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလါတတ်ဘါကရုပုၤတဂၤလတ်လတ်အလုၢ်လတ်အသကဲၣ်ပဝးမုတ်ဟးဂီၤန့ၣ်တတ်ကထူးထီၣ်ကွံၣ်အီၤလါကရုအပုၤတဘျီဖိလီၤ. ကိးနံၤဒဲးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးအပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လါကဟးဝဲသဆၣ်ထီၣ်အကရုဖိတ်ဖန်လါအသုတလဲၤကဟ်ကွံၣ်တတ်သိၣ်တတ်သိၣ်တတ်ဘျုးလါကရုခိၣ်ဟ်လီၤဝဲဒီးတကတီၢ်ဖိကဟ်ကဲစ့ၢ်ကိးဝဲထံကီၢ်အတတ်သိၣ်တတ်သိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထီၣ်ဘိးထီၣ်အမိၢ်အပၢ်တဖှ်န့ၢ်လီၤ. တဘျုးထီၣ်ဘိးထီၣ်ဝဲထဲဲအမိၢ်အပၢ်အိၣ်
မူအခါမိၤဘၣ်. အမိၢ်အပၢ်တဖှ်စူးကွံၣ်အသးဝံၤအလီၢ်ခံၣ်လဲၣ်ဘျုးထီၣ်ဘိး
ထီၣ်ဝဲကိးမ့ၢ်န့ၢ်ဒဲးန့ၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဝဲအမိၢ်အပၢ်လၢအစူးကွံၣ်
အသးတဖှ်တန့ၢ်တဘျုးတၢ်အသံတစုန့ၢ်လီၤ.

ဒ်အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ကဲအမိၢ်အပၢ်တဖှ်အသိးအဲၣ်အဖိအလံၤဒိၣ်မးလီၤ. ဘၣ်ယိၣ်ဝဲ
လၢအဖိတဖှ်ကထီၣ်ပှ်လီၤဖးဒီးပးဖးကွံၣ်အစ့ၢ်အထၢလီၤ. ဖိလံၤသ့ၣ်တဖှ်
တဖိအထီၣ်ပှ်ဝံၤအလီၢ်ခံၣ်မၤအိၣ်ခုးမၤအိၣ်သံၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်အကစၢ်ဒဲၣ်အဟံၣ်အ
ယီၤလီၤ. ဒိဖျိအဝဲသ့ၣ်မၤခုးမၤသံၣ်အယိဘၣ်သုးအလီၢ်ဆူတၢ်လီၢ်တတီၤဘၣ်တ
တီၤအယိယံၤထီၣ်ဒီးအမိၢ်အပၢ်အစ့ၢ်ဖိထၢဖိတဖှ်န့ၢ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၢ်အယိတန့ၢ်တဘျုးဖဲတၢ်စ့ၢ်လီၤသီန့ၢ်ကိးဖျိၣ်ကွၢ်အဖိအလံၤလၢတၢ်လီၢ်
ယံၤတဖှ်ဒီးလုၢ်ထီၣ် ဟံၣ်ထီၣ်ကွၢ်တၢ်လၢဖဲဖုလၢအသံတဖှ်အဂီၢ်လီၤ. လၢ
တၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိအဝဲသ့ၣ်မၤန့ၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကထံၣ်လီၢ်ဘၣ်ကွၢ်အသးတန့ၢ်
တဘျုးပှ်ဒီးတၢ်သးခုန့ၢ်လီၤ.

ဖဲအဖိအလံၤအလီၤအလၢတဖှ်ဟဲတုၤယီၤဒီးဖဲမ့ၢ်ဟါလီၤခီန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်
လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်အဖဲအဖုတဖှ်န့ၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဖိဟံၣ်စၢၤမ့ၢ်လၢအမိၢ်အပၢ်အ
ကလၢအဂီၢ်, ချီဟံၣ်ထီၣ်ညၣ်လၢတထၢန့ၢ်ဝဲအံၤသ့ၣ်ဝံၤထၢန့ၢ်လီၤဝဲဆူသ့ၣ်တိ
လီတဘျုးအပူၤဒီးထၢန့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲထံတခွဲးလီၤ. ဖဲန့ၢ်ဟံၣ်ဖိယီဖိလၢအဟဲလၢလီၢ်
ယံၤလီၢ်ဘူးတဖှ်ဆုၣ်နီၤကဝီၤလၢတိလီၤအကပၤလီၤ. ဝံၤအဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်ကိးဝဲ
အမိၢ်အပၢ်လၢအအိၣ်လၢအအံၤတယၣ်တဖှ်အကလၢန့ၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲ
လၢ, “မိၢ်ကလၢ, ပၢ်ကလၢလၢအအိၣ်လၢအအံၤတယၣ်သ့ၣ်စၢ, တနၤအံၤဟဲ
ကွၢ်ဆူဖိလံၤအအိၣ်ဒီးဟဲကွၢ်အိၣ်ထိးညၣ်, ထိးသ့ၣ်” လီၤ. အဝဲ သ့ၣ်ကိးဝဲဒ်အံၤ
ဝံၤအလီၢ်ခံၣ်ဝဲလၢအမိၢ်အပၢ်အကလၢတဖှ်ဟဲတုၤလံအယိတဲဝဲအမိၢ်အပၢ်
အကလၢလၢတချူးအိၣ်တၢ်သ့စုတက့ၢ်လီၤ. ဒီးရှူးကဒီးဝဲတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢတၢ်က
တဲၣ်ကတီၤဟံၣ်စၢၤဝံၤအံၤသ့အိၣ်မ့ၢ်ဝံၤဒီးအိၣ်ထံတက့ၢ်လီၤ.

ဖဲတော်ဟ့ၣ်အိၣ်မိၣ်ပၢ်ဖဲဖုကလၢတဖၣ်ဝံၤဟံၣ်ခိၣ်ယီၣ်ခိၣ် (မိၣ်ဒီးပၢ်) ကဘၣ်စိၣ်ပံၣ်အိၣ်
ထိးညၣ်တဂၢၤတဖၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံပုၤဟဲမူးအဒိၣ်တုၤလၢအဆံးခဲလၢကဘၣ်
စိၣ်ပံၣ်အိၣ်ထိးညၣ်တဂၢၤတဖၣ်ဝံၤအိၣ်ထံလၢထံခွးပူၤတဂၢၤတကွံးလီၤ. ခိဖျိဟံၣ်ဖိယီဖိ
အနီၣ်ဂံၢ်အါအယိမ့ၤဒီးထိးညၣ်လၢကွံၣ်စိဖုကလၢန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတော်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်မိၣ်ပၢ်အကလၢအခါဖိသၣ်တဖၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဘျၣ်ကလၢလီၤ.
ဖိသၣ်တဘၣ်ဂဲၤ မ့တမ့ၢ် မၤသီၣ်မၤသဲတၢ်ဘၣ်. ကဘၣ်အိၣ်ယိကဒိမုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ်
ဘျၣ်ဘျၣ်ဘျၣ်ဘျၣ်န့ၣ်လီၤ.

မိၣ်လၢအကဲဟံၣ်ခိၣ်ယီၣ်ခိၣ်တဂၢၤဒုးလံာ်ထီၣ်အဖိအလံာ်တဖၣ်လၢပျံၤလၢတၢ်ပိၤအိၤ
ဒီးထၢန့ၣ်ထူ မ့တမ့ၢ် စ့အဘျၣ်အဖဲဖိတဖၣ်တဂၢၤတကွီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်လံာ်
ထီၣ်ဖဲပျံၤဝံၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဗဲအိၣ်ဘျးအမူးဝံၤဝဲလံန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်န့ၣ်အဝဲန့ၣ်အ
ဝဲသ့ၣ်တဟးမံလၢတၢ်လီၢ်အဂၢၤဘၣ်ဒီးမံသကိးဝဲဒၣ်တပူၤယီၣ်န့ၣ်လီၤ. နၢဝဲအံၤန့ၣ်
အဝဲသ့ၣ်ဘါထီၣ်အဖဲအဖုလၢအမိၣ်တကပၤန့ၣ်လီၤ.

မၤကဒီးတနံၤဟါခိလီၤန့ၣ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဝဲအဖဲအဖုလၢအပၢ်တခီပၤဒ်အမၤဝဲဖဲ
မဟါကၢၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ကညီပျိုတဖၣ်မ့ၢ်လၢဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်မိၣ်လၢဟံၣ်ခိၣ်ယီၣ်ခိၣ်
ဒီးတၢ်ကိးအိၤလၢ “မိၣ်ထံး” အယိဘၣ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဆိဝဲအဖဲအဖုလၢအမိၣ်တ
ကပၤလီၤ. ဖဲအဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဖဲဖုလၢအပၢ်တကပၤဝံၤန့ၣ်ဘၣ်မံသကိးကဒီးဝဲ
တနၢၤလီၤ. ဘၣ်ဒုးလံာ်စ့ၢ်ကိးပုၤလၢအဟဲတဖၣ်အဖဲထူဖဲစ့တဂၢၤတပျံၤလီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်အဖဲအဖုလၢအမိၣ်တခီဒီးအပၢ်တခီလၢမ့ၤဒီးထီၣ်ညၣ်
ဝံၤအလီၢ်ခံတၢ်အိၣ်ဘျးအိၣ်ဗဲဝဲဝဲဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. လၢခံတနံၤဖိတဖၣ်က့ၤဆူတဂၢၤဆူ
အဟံၣ်, တဂၢၤဆူအတၢ်မၤလီၢ်, တဂၢၤဆူအဒုးအသံၣ်ဒၣ်ဝဲစ့စ့န့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်လၢကဝံၤတနံၣ်ဒီးတၢ်စူၤကဒီးအသိတဘျီန့ၣ်ဖိလံာ်တဖၣ်ဟဲက့ၤဆူအမိၣ်အပၢ်
အဟံၣ်ဒီးဟဲက့ၤမၤလုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်အိၣ်ဘျးတဖၣ်လီၤ. လၢကျဲၣ်အံၤကညီပျို

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျးတၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

တဖှ်အိၣ်ဘျးကိးန့ၣ်ဒဲးန့ၣ်လီၤ. ဖဲမိၢ်ပၢ်ခံၣ်ဂၤစူးကွၢ်အသးန့ၣ်ဖိမုၢ်ဖိခွါတဖှ်စိၣ်
မူစိၣ်ဂဲၤက့ၤဝဲတၢ်လုၢ်တၢ်လၢ်တဖှ်အံၤဒီးက့ၤမၤက့ၤဝဲလၢတဂၤလၢအဟံၣ်အဖျၢၣ်
ဖိထၢဖိဒုၣ်ဝဲအိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီပျီၣ်တဖှ်စိၣ်မူစိၣ်ဂဲၤတၢ်အိၣ်ဘျးအံၤဒီးမၤဝဲလၢတၢ်သညးသပှ်အပူၤတစၢ်ဘၣ်
တစၢ်, လၢခံမ့ၢ်လၢကျိၣ်စ့တၢ်ကိတၢ်ခဲအယိမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤထိး
အလီၢ်န့ၣ်သူက့ၤဝဲလၢဆိတဖှ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံတဆိဘၣ်တဆိသူက့ၤဝဲလၢညၣ်,
မ့ၤ, ပအံ, မ့ၤတၢ်ပံၣ်ဒီးလၢခံန့ၣ်မၤက့ၤဝဲထဲမ့ၤဒီးန့ၣ်သိဝဲဃုန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအ
ကျိၣ်အစ့အါတဖှ်မၤဝဲဒီးထိးဒီးဆိဒီးန့ၣ်သန့က့ၤပုၤလၢအဖျိၣ်အယၢ်တဖှ်တခီ
မၤဝဲလၢညၣ်, မ့ၤ, ပအံ, မ့ၤတၢ်ပံၣ်, မ့ၤဒီးန့ၣ်သိဝဲဃုတကလုၢ်ကလုၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢညါမ့ၢ်လၢထူအါစ့အါအယိပုၤလၢအအိၣ်ဘျးတဖှ်ဟ့ၣ်အပုၤဟံၣ်ဖိယိဖိလၢဖဲ
ထူဖဲစ့န့ၣ်သန့က့ၤလၢခံဟ့ၣ်ဝဲဖဲထူ, ဖဲစ့တန့ၢ်လၢၤဘၣ်. လၢထူအလီၢ်လံာ်ဝဲသ့ၣ်
လးဒီးလၢစ့အလီၢ်လံာ်ဝဲဘဲယိလီၤ. သ့ၣ်လးဒီးဘဲယိတဖှ်အံၤဘိၣ်ဘဲလၢတၢ်
ကံးညၣ်ဒီးလံာ်ထီၣ်ဝဲလၢအကိာ်ဘိအလိၤတဂၤတဘိန့ၣ်လီၤ.

တုၤခဲအံၤပုၤတနီၤအိၣ်ဘျးအိၣ်ယဲးဒီးတနီၤအိၣ်ဝဲထိး, တနီၤအိၣ်ဝဲဆိ, ညၣ်, ပအံ,
မ့ၤဝါဒီးန့ၣ်သိတဖှ်ဒီးတၢ်လီၢ်တတီၤဒီးတတီၤလီၤဆိလိာ်အသးဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.
ပုၤတနီၤဆိကမိၣ်ကမၣ်ဝဲလၢတၢ်အိၣ်ဘျးအိၣ်ယဲးန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟ်ထီၣ်သံၣ်
ခိၣ်မ့ၢ်ပၤတဖှ်လီၤ. နီၢ်နီၢ်တၢ်အိၣ်ဘျးအိၣ်ယဲးန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟ်ထီၣ်သံၣ်
ခိၣ်မ့ၢ်ပၤဘၣ်. မ့ၢ်တၢ်ကိးဖျိၣ်က့ၤဖိလံၤဘူးတၢ်လၢအလီၢ်မ့ၢ်ပျိၣ်တဖှ်ကဟဲက့ၤ
ထံၣ်လိာ်အသးဒီးမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤမိၢ်ပၢ်အဘျးဒီးတၢ်လုၢ်ထီၣ်က့ၤမိၢ်ပၢ်တ
ဖှ်အကလၢလၢအအံၤတယၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိကညီပျီၣ်တဖှ်အတၢ်အိၣ်ယဲးအတၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်ထုးဖျိၣ်တဖျိၣ်ဒီးမၤ
တၢ်ထံၣ်အိၣ်သကိးလိာ်သးဒီးတၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤမိၢ်ပၢ်တဖှ်အတၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်
ဖျိၣ်အံၤကအိၣ်ယုာ်ဝဲဒီးကညီပျီၣ်တဖှ်တစၢ်ဘၣ်တစၢ်တုၤတၢ်အကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီစွဲတဖၣ်အလုၤလၢထူၤသနူတၢ်အိၣ်ဘူး

ဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်အိၣ်ဘူးဖဲအိၣ်တဆူၣ်အိၣ်တချ့အခါ - ဖဲကညီစွဲအပူၤဟံၣ်ဖိ တဂၤဂၤမ့ၢ်အိၣ်တဆူၣ်အိၣ်တချ့ဘၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲတၢ်အိၣ်ဘူးန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်မၤဒဲအံၤန့ၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိဘၣ်ဟဲက့ၤကိးဂၤဒဲးလီၤ. လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအပူၤပူၤမ့ၢ်အိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်ခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်ဖိလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤယံၤတဖၣ်ဒုၣ်လဲၣ်ကဘၣ်ဟဲက့ၤဝဲလီၤ.

မ့ၢ်လၢညီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်သူဆီဖိ, ထိးဖိလၢတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်အဂီၢ်အယိ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟံၣ်စၢၤဝဲထိးဖိ ဆီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးအိၣ်ဘူးကၢ်ဝဲဆီယံန့ၣ်လီၤ. ဖဲကၢ်ဆီယံဝံၤအလီၢ်ခံမၤဝဲဒဲတၢ်ပနီၣ်လၢကၢ်ဆီယံဝဲအိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ဖိသၣ်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအပူၤမ့ၢ်တဆူၣ်တချ့ဘၣ်တဂၤဂၤန့ၣ်ကဘၣ်ကၢ်ဆီယံန့ၣ်လီၤ. ကၢ်ဆီယံဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်မၤထွဲဝဲဒဲဆီယံဝဲအိၣ်အသိးဒဲအမ့ၢ်အကြးအိၣ်ဘူးခါ. ကဘၣ်မၤဝဲဒဲလဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဘၣ်အိၣ်ဘူးတခီအဆိကတၢ်ဖိသၣ်အဖံအပုလၢအမိၢ်အပၢ်တခီကဘၣ်ဖီၣ်ဝဲဆီမိၢ်ဆီဖါခဲဘၣ်လၢမုၢ်န့ၣ်ခါဒီးကဘၣ်ဝံၣ်သံဝဲဆီအကိၣ်ဘိလီၤ. ကဘၣ်မၤသံဝဲဒဲသိးအသ့ၣ်သုတလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ထဲးဝဲဆီဆူၣ်ဘၣ်ဒီးကဘၣ်ယိဝဲတုၤမ့ၢ်အူအိၣ်လ့ၤကွံၣ်အဆူၣ်တဖၣ်ခဲလၢၢ်တစုန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဆူၣ်လ့ၤကွံၣ်ခဲလၢၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်ထုးထီၣ်ကွံၣ်ဝဲအပံၣ်အကဖုတဖၣ်ဝံၤကဘၣ်ချီဝဲဒဲဒီးအံၤသ့ၣ်ဒီးမိၢ်ဟဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဆီၣ်ခါဒီးဘျုးမံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်ထၢန့ၢ်လီၤဝဲဆူတိလီၤဖးဒိၣ်တဘျုးအပူၤလီၤ. ဝံၤ တစုကဘၣ်လဲၤစိၣ်ဝဲဆူဖိသၣ်လၢအအိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်အကပၤဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိအ ဂၤတဖှ်ဆူၣ်နီၤအိၣ်ကဝီၤလၢတိလီၤအကပၤန့ၢ်လီၤ. ပၤ မ့တမ့ၢ် မိၢ်ကတဲထီၣ်ဝဲ “အိ, သ့ၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါကစၢ်, ပလုၢ်ထီၣ်နၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိတဖှ်န့ၢ်လီၤ. ဝံသးစူၤ မၤဘျါက့ၤပဖိတဖှ်အတၢ်ဆူးတၢ်ဆါတက့ၢ်” န့ၢ်လီၤ. ဖဲထုကဖှ်သၣ်ကမဲၤတၢ် ဝံၤအလီၢ်ခံပၢတက့ၢ်စးထီၣ်စိၣ်ပၢ်အိၣ်ဝဲဆီညၣ်တဖဲးလီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံအမိၢ်က စိၣ်အိၣ်တဖဲးဒီးအဒိပုၢ်ဝဲၢ်အဒိၣ်ဆူအဆံးတဖှ် (ပၣ်ယုၣ်ဒီးပုၤဖိသၣ်လၢဆိးက့တ ဂၤ) ကအိၣ်ဝဲတဂၤတဖဲးန့ၢ်လီၤ. မၤဝဲဒ်န့ၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံဟံၣ်ဖိယိဖိကိးဂၤအိၣ် သကိးမ့ၤတဘျီယိန့ၢ်လီၤ.

လၢခံတန့ၢ်ကဘၣ်မၤစ့ၢ်ကီးဝဲတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံထီၣ်ဒ်လၢအမၤတ့ၢ်ဝဲအဖံအဖုလၢအပၢ် တဒိန့ၢ်လီၤ. ကဘၣ်ဟဲစိၣ်ထိးဖါပျီတဒုစၢတံၢ်ဝဲအစုအခိၣ်ဒီးကဘၣ်မၤလီၤဝဲလၢ ဖှ်ကွၢ်အကပၤန့ၢ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ဟံလီၤဝၣ်လွံၢ်ဘိဒ်န့ၢ်ဘၣ်လွံၢ်ကနူၤယူဒီးဒါ လီၤတက့ၢ်လၣ်လၢအခၢၣ်သးဝံၤဟံထီၣ်ဝဲထိးလၢတက့ၢ်လၣ်အဖိခိၣ်လီၤ. ဒ်သိးထိး ကသံလၢတၢ်ဆါကတီၢ်ဖှ်ကိၣ်ကသ့အဂီၢ်အပၢ်တဂၤကဘၣ်စံၢ်ယာ်ဝဲထိးအကိၣ် ဘိဒီးမၤဘျါလီၤထိးအနါဒုဆူထံကျါလီၤ. ဖဲပၢ်တဂၤစံၢ်တံၢ်ထိးကိၣ်ဘိအဆါ ကတီၢ်မိၢ်ဒီးဖိလံၤ, ဖဲဖုတဖှ်ကဘၣ်တိၣ်ထီၣ်အစုခံဒိလၢၣ်လၢတက့ၢ်လၣ်အဖိ ခိၣ်လီၤ.

ဖဲထိးသံတစုကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဝဲဝၣ်စူခိၣ်တဘိဒီးတုၢ်ထီၣ်ဝဲအခံပူၤတုၤလၢအကိၣ် ပူၤတစုဒီးကဘၣ်ပျါကွၢ်ဝဲထိးအဆူၣ်တဖှ်လၢမ့ၢ်အူန့ၢ်လီၤ. ဖဲထိးအဆူၣ်တ ဖှ်စိကွၢ်လံန့ၢ်ကွဲးသ့ၣ်ဖးထိးအဟၢဖးဒီးထၢန့ၢ်လီၤဝဲအပှ်အကဖုတဖှ်လၢကု တဖျါအပူၤန့ၢ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ကွၢ်ဝဲမ့ၢ်ထိးတဒုအံၤအသဒံဂ့ၤခါ, တဂ့ၤခါန့ၢ် လီၤ. အသဒံမ့ၢ်တဂ့ၤကဘၣ်မၤသံကဒီးဝဲထိးအသီတဒုလီၤ. အသဒံမ့ၢ်ဂ့ၤတခီ လၢတၢ်သ့ၣ်ဖဲသးညီအပူၤဘၣ်ကိးပသူဝဲ, “နၤလံ, နၤလံ” ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤနၤ အပနီၣ်အသိးန့ၢ်လီၤ.

ဟံးထီၣ်ဝဲထိးအပံၣ်အကဖုတဖၣ်ဒီးချီထီၣ်ဝဲလၢအံၣ်သၣ်ဒီးမိၢ်ဟဲသၣ်တစဲးဖိၣ်အချီဆီအသိးန့ၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တၢ်ထၢန့ၣ်ကဒီးဝဲလၢတိလိဖးလဲၢတဘျီအပူၤလၢကလုၢ်ထီၣ်ဟံးထီၣ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပၢ မ့တမ့ၢ် မိၢ်ကဘၣ်ထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤတၢ်ဒီးဖဲထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤတၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်စိၢ်ပံၤအိၣ်ဝဲတဂၤတစဲးတဂၤတစဲးအဒိၣ်ကတၢ်တုၤလၢအဆံးကတၢ်တဆီဘၣ်တဆီန့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်ဖံဒီးဖုကဘၣ်အိၣ်ဝဲတဂၤတစဲးန့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံကအိၣ်သကိးဝဲမ့ၢ်အညီၣ်န့ၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ထိးညၣ်လၢအအိၣ်တီၢ်တဖၣ်တခီနီၤလီၤအိၣ်ဝဲဆူပုၤလၢအဟံၣ်ကပိၢ်ကပၤတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖိသၣ်အဆါက့တဂၤအပၢန့ၣ်ကဘၣ်လဲၤဆူတၢ်လီၢ်လၢအစီၤစုၤယံၤဒီးဟံၣ်တစဲးဖိဒီးဘျီထီၣ်ဒဲးဆံးဆံးဖိအထူၣ်အိၣ်လွံၤထူၣ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်မၤသံဝဲဆီဖါဝါတဘျီကဘၣ်ထဲးထီၣ်ကွံၣ်အဆူၣ်, အသးဒီးဒီးအပံၣ်အကဖုတဖၣ်ဝံၤထၢန့ၣ်လီၤဝဲဆူဒဲးဖိအပူၤလီၤ. ဝံၤထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤဝဲဒ်လၢအသိးလီၤ.

“တၢ်တရဲတၢ်တခးသ့ၣ်ဧၤ, ဟဲအိၣ်ကွံၣ်သုဆၣ်ဘျးအိၣ်ဘျးအိၣ်ဝံၤဟးကွံၣ်ယံၤယံၤတက့ၢ်.” အဝဲသ့ၣ်ထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤတၢ်ဒီးနီၣ်ဟးထီၣ်ကွံၣ်ဝဲတၢ်တရဲတခးလီၤ. ဆီလၢအအိၣ်တီၢ်ဒီးဘျးန့ၣ်ဟဲက့ၢ်စိၢ်ဝဲဆူဟံၣ်ဒီးဖိအိၣ်သကိးဝဲလၢအဟံၣ်ဖိယိဖိအပူၤလီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်အံၤဝံၤအခါအသ့ၣ်မံသးမုၢ်ဝဲမ့ၢ်လၢအန့ၣ်ဝဲလၢတယံၣ်ဘၣ်အဖိကဘျီက့ၢ်ဝဲအယိလီၤ.

တၢ်အိၣ်ဘုးဒီးသဝီကညီစွဲလၢအအိၣ်လၢကစၢ်ခိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဘုးဒီးတၢ်လုၢ်တၢ်လၢတမံၤအသိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကိးကဒါက့ၢ်မိၢ်ပၢဖဲဖုလၢစူးကွံၣ်တ့ၢ်လံအသးတဖၣ်အကလၢဒီးဟ့ၣ်အိၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဝံၣ်အိၣ်ဆၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်လုၢ်ထီၣ်သံၣ်ခိၣ်မုၢ်ပၤအဂ့ၤတဖၣ်လၢကအံးထွဲကွၢ်ထွဲဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်ဝါအီၤအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်အဖိအလံၤတဖၣ်အိၣ်တဆူၣ်တချ့အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, အကစၢ်ဒၣ်ဝဲအိၣ်တဆူၣ်တချ့အခါမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဝဲလၢသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ပၤဖိၣ်အိၣ်အဝဲသ့ၣ်အကလၢ, တၢ်တဂ့ၤ

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

တဘၣ်ဟဲန့ၢ်လၢသဝီပူၤအယိအဝဲသ့ၣ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်မိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢသံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်
ယၢ်တဖှ်န့ၢ်လီၤ.

ပူၤကညီဖိလၢကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်တဖှ်စ့ၢ်ကိးမၤမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တၢ်
ဒ်ကညီဖိလၢကီၢ်ပယိတဖှ်အသိးန့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်မၤတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်
န့ၢ်တၢ်လီၢ်တတီၤဒီးတတီၤလီၤဆီလိာ်အသးတဖှ်တဖှ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်မၤမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢအတၢ်အိၣ်ဘျးလၢဒီသဝီန့ၢ်တၢ်မၤအိၣ်တနံၣ်တဘျီန့ၢ်လီၤ.
မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဘျးလၢဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၢ်ဖိထၢဖိအပူၤန့ၢ်ဟံၣ်ကစၢ်မုၢ်တဖှ်ဘၣ်တီခိၣ်
ရိၣ်မဲဲတၢ်အိၣ်ဘျးအမူးခိဖျိမ့ၢ်တၢ်လုၢ်ထီၣ်ဒ်ဟံၣ်န့ၢ်ဝဲန့ၢ်အဖံအဖုအကလၢတ
ဖှ်အယိန့ၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဘျးဒီးသဝီန့ၢ်ဟံၣ်န့ၢ်ယိန့ၢ်တဖှ်ဟံၣ်ဖိထီၣ်အသးဒီး
မၤသကိးတၢ်အိၣ်ဘျးန့ၢ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်လၢအကဲန့ၢ်ဖိထၢဖိအခိၣ်တဖှ်ကဘၣ်တီ
ခိၣ်ရိၣ်မဲဲတၢ်အိၣ်ဘျးဒီးပိာ်ခွါတဖှ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဲတသ့လုၤတက့ၤဘၣ်. ခိဖျိပိာ်မုၢ်
လၢအကဲန့ၢ်ဖိထၢဖိအခိၣ်တက့ၤဘၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဲအယိညီန့ၢ်တၢ်ယုထၢထီၣ်ပိာ်
မုၢ်လၢအသးပုၤကတၢ်တက့ၤလၢကတီခိၣ်ရိၣ်မဲဲတၢ်အိၣ်ဘျးအဂီၢ်လီၤ.

ပူၤကညီတဖှ်မ့ၢ်ပူၤတဖှ်လၢအဟံၣ်ကဲပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤဒ်အမ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ယိခိၣ်န့ၢ်လီၤ.
လၢတၢ်န့ၢ်အယိဖဲတၢ်အိၣ်ဘျးဒီးသဝီအခါဒ်လဲာ်ယုထၢထီၣ်ပိာ်မုၢ်လၢအခိၣ်န့ၢ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဒူးဘူးဒူးတၢ်ဒ်လဲာ်တၢ်ညီန့ၢ်ဒူးဘူးဒူးတၢ်ဘူးလၢမိၢ်တကပၤဒီးပၢ်တကပၤတခီ
တၢ်တဒူးအိၣ်ထဲန့ၢ်ဘၣ်. ပုၤဖံးလၢလၢညါန့ၢ်ပိာ်မုၢ်တက့ၤန့ၢ်အဝဲခွါအဖိမ့ၢ်အိၣ်
န့ၢ်တဒူးဝဲလၢအဘူးအတၢ်ဒီးအိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်လၢအဟံၣ်ဝဲလၢအဒီးဘူးဒီးတၢ်လၢအဝဲခွါ
အမါတကပၤအယိန့ၢ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ကမၤဒီသဝီတၢ်အိၣ်ဘျးလံးဒီးကးတံာ်ဟံၣ်ဝဲကျဲဟးထီၣ်ဟးလီၤလၢ
သဝီအချၢတဖှ်လီၤ. တုၢ်ထီၣ်ဝဲထီၣ်ဒီးဆိဒီးတဖှ်လၢပျံးဒီးဘျးလီၤဝဲလၢသဝီခိၣ်

ထိးဒီးတၢ်အံၤအခိပညိမ့ၢ်ဝဲတၢ်ကးတံၢ်ယၢ်သဝီကျဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဘျးလီၤဖဲၤဟံတၢ်
ဒ်အံၤလံဒီးပှၤကညီကလုာ်တကးဒီးဘၣ်ပှၤကလုာ်ဂၤ, ပဒိၣ်အပှၤမၤတၢ်ဖိ, ပဒိၣ်
ပပှၤတဖှ်ဒုၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤဆူသဝီပှၤတသ့ဘၣ်. ပှၤသဝီဖိတဖှ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အိၣ်ဘုး
မ့ၢ်တဝံၤန့ၣ်တဘၣ်ဟးထီၣ်လၢသဝီချၢလ့ၤတက့ၤဘၣ်.

တၢ်အိၣ်ဘုးဒီးသဝီလၢတၢ်မၤအိၣ်ကိးနံၣ်ဒဲးအတၢ်တိာ်ဟံန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးပှၤဖူဖိသဝီဖိ
အတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်တၢ်အိၣ်ကၢအိၣ်ခိးအဂီၢ်, ကပူၤဖျးလၢတၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒီးတၢ်သူ
တၢ်သၣ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်လုာ်ထီၣ်သံၣ်ခိၣ်မုာ်ပါတဖှ်ဒီးထိးဆိတဖှ်ဒ်သိးကပူၤဖျးဒီးတၢ်ဆူးအါဆါ
သီအကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ထိးဆိတဖှ်အံၤဒီးလုာ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ
တၢ်တရဲတခးဒ်သိးကကွၢ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်ဒီးတမၤတံာ်တၢ်အဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဖဲတၢ်
မၤဒီးသဝီတၢ်အိၣ်ဘုးဝံၤအလီၢ်ခံသဝီဖိတဖှ်အိၣ်ဆိးဝဲလၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတကီၢ်
တဂီၤဝဲလၢအသဝီအဂီၢ်လၢၤဘၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖၣ်အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်

ဖဲပှၤသံန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ပျၢ်န့ၣ်ပှၤသံအမဲၣ်သၣ်ဒီးဒူးကၤထီၣ်ဝဲအကူသီကၤသီန့ၣ်လီၤ. စၢ်ဖှိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးအစု မ့ၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးပျံၤဝါပျံၤဂီၤတဖၣ်လီၤ. ထၢန့ၣ်လီၤဝဲစ့ၣ်ညၣ် (စ့ဘ့ၣ်) တဖၣ်လၢအမဲၣ်ချံၣ်ကွီၤဒီးအစုဆၢခိၣ်ဆၢတဖၣ်လီၤ. စ့တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သိး ကသူဝဲလၢက့ၤကျဲအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤသံတဖၣ်န့ၣ်တၢ်လဲၤစိၣ်အီၤဆူဘျီၣ်ပှၤလီၤ. လၢဘျီၣ်ပှၤန့ၣ်ဘျီၣ်ထီၣ်ဝဲစိၣ်ဖိတခါ လၢတၢ်ဘျီၣ်အီၤလၢဝၣ်ဒီးဒါလီၤအီၤလၢဝၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟ်ထီၣ်ပှၤသံလၢစိၣ်လီၤဝံၤထူ တလံးထီၣ်ပှၤသံဒီးချီၣ်ဝံၤစၢထီၣ်ဝဲဒီးပျံၤအဝါအဂီၢ်သၢတီၤလီၤ. ပှၤခံၣ်ကဘၣ် ဂဲၤဆၢထၢၣ်ဒီးန့ၣ်ချၢလၢပှၤသံကပၤဝံၤကဘၣ်စိၣ်ထီၣ်ဝဲအပျံၤဝါပျံၤဂီၤလၢအစု စ့ၣ်တဒိးဒီးယိဝဲလၢမ့ၢ်အူစးထီၣ်လၢအခိၣ်တုၤအခိၣ်သၢဘျီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟဲစိၣ်န့ၣ်ဝဲဆ့ကၤတၢ်ကူတၢ်ကၤသီတဖၣ်ဝံၤဘျးလီၤဝဲတယံၤတဘျးဒီးပှၤသံန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟီၣ်န့ၣ်ဝဲပှၤသံအကျဲဒ်သိးပှၤကက့ၤဘၣ်ဝဲမ့ၢ်မ့ၢ်ခုၣ်ခုၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ဒိဖျိလၢအဟီၣ်ဒ်အံၤအယိလၢပှၤသံက့ၤကျဲတီၤလီၤန့ၣ်ဘၣ်စိၣ်ဒီးမူခိၣ်ထံ ဒီးဘျီၣ်ထံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟဲစိၣ်လီၤကျိၣ်လၢပှၤပှီၤအီၤလၢတၢ်သံအဆၢကတီၢ် ဖဲပှၤသံအကပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲမ့ၢ်ဆါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်နကဘၣ်ဘျးလီၤဝဲဒီးမ့ၢ်န့ၣ် အဆၢကတီၢ်တခိကဘၣ်ကျၢ်လီၤဝဲလီၤ.

ဝံၤကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဆိတဘျီဒီးကဘၣ်ဆဲးဝဲအကိၣ်ယုၢ်ဘိဒီးထူးထီၣ်ဝဲအပျံၣ်အကထီၣ်လၢကန့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်အူသဖျိန့ၣ်ဝဲကလံၤဆူအကိၣ်ယုၢ်ဘိဒ်သိးကကဖိထီၣ်ဒီးမၤတကါတြါထီၣ်အဒိးဆ့ခံဝံၤခိဘၣ်ဘျးလီၤဝဲလၢဘျီၣ်အစီၢ်ဖိခိၣ်လီၤ. ကဘၣ်ထၢန့ၣ်ဝဲအံၣ်ဒီးညၣ်အုၣ်အဘိၣ်သၢကယၤ (တဘိၣ်အိၣ်ထဲစုယုၢ် (စုန့ၣ်) ခိၣ်ထိး) ဆူကုဖးဒိၣ်တဖျၢၣ်အပူၤလီၤ. မ့ၢ်ဒ်သိးပုၤသံကဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပုၤတၢ်ကလံၤလၢအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်လီၤ. မ့ၢ်အပိၣ်ခွါကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲဆ့ပျီၣ်ခံဘျီ, ဝၣ်ပီၤတပီၤ, ပလီၤတဖျၢၣ်ဒီးလီၤခိတဘျီဆူကုပူၤလီၤ. အကုအပျံၣ်န့ၣ်ဆဲးဝဲလၢပျံၣ်ဝါဒီးပျံၣ်ဂီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်တၢ်ဒ်လၢထးအသိးဝံၤလံတစုန့ၣ်ပုၤပိၣ်ခွါတဖျၢၣ်ကဘၣ်ရူးထါဒီးန့ၣ်ကျဲလၢကက့ၤလၢတၢ်သံအကျဲကပူၤအဂီၢ်လီၤ. ဖဲအန့ၣ်ကျဲန့ၣ်ကဘၣ်န့ၣ်ခိၣ်ခံကျဲလီၤ. အဒိ, မ့ၢ်ကတဲာ်ဝဲလဲၤဆူမ့ၢ်ထီၣ်န့ၣ်တဲာ်ဝဲလဲၤဆူမ့ၢ်န့ၣ်, မ့ၢ်ကလဲၤဆူမ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ်တဲာ်ဆူဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲာ်ခိၣ်ခံကျဲၣ်အံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးကတြီဆၢပုၤသံအကလၢဒ်သိးအသုတဟဲက့ၤလၢအဟံၣ်, အသဝီတဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ.

ပုၤပိၣ်ခွါတဖျၢၣ်ကဘၣ်ရူးဝဲပုၤအထါဒီးဖုံလီၤပုၤဆူပုၤသံအကပၤဝးဝးန့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ယီၤပိၣ်ခွါဒီးပိၣ်မုၣ်တဖျၢၣ်ကဘၣ်ရူးထါဘၣ်ယးတၢ်သံဒိၣ်အဂ့ၢ်ဒီးကဘၣ်မၤထါဘၣ်ယးပုၤသံအဂ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဖဲပုၤသံအထါန့ၣ်ပၣ်ယုၢ်ဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤအဂ့ၢ်ဒီးတၢ်တဲာ်လီၤပိၣ်လီၤ, တၢ်သိၣ်လီၤသီလီၤပုၤသံလၢအတၢ်လဲၤဆူလၢခံတယၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်မၤထါဝံၤအလီၢ်ခံမုၣ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါတဖျၢၣ်ကဘၣ်ဟးဝုၤစီၤဝဲပုၤသံစိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမုၣ်ကနီၤတဖျၢၣ်ကဘၣ်ဟံးသဒါအမဲာ်ဒီးတၢ်ကဖိဝံၤကဘၣ်ဖိၣ်ဝဲတဂၤအယီၢ်ဒုတဂၤစုၣ်စုၣ်ဒီးဟးသကိးဝဲခံဂၤတဆိလီၤ. ကဘၣ်ဝးတရံးပုၤသံစးထီၣ်လၢအစုစုၣ်တဆိလီၤ. ဖဲမုၣ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါတဖျၢၣ်ဟးကဝီၤပုၤသံစိၣ်အခါမၤယုၢ်ဝဲဒီးထါတဖျၢၣ်လီၤ. ထါလၢအမၤဝဲတဖျၢၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ပုၤသံအထါလၢဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲတၢ်ယုၢ်အဲၣ်လိာ်သး, တၢ်တဲာ်လိာ်သးတၢ်အထါဒီးအိၣ်ဒီးအဒိးအဖိၣ်ဒဲၣ်စုၣ်စုၣ်

လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တရံးသကိးဝဲပုၤသံအစိၣ်ဒိတနၤကျၢၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢတၢ်ဘျးအသးတဖၣ်ကဆၣ်နီၤအိၣ်ဘျးဝဲဒီးပုၤလၢတၢ်တဘျးအသးတဖၣ်တခိကဝးတရံးဝဲတဝိဘၣ်တဝိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ပုၤသံလၢမ့ၤတချုးဖဲပုၤလဲၤအာအီၤဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အခါလီၤ. ကဘၣ်ကတၢ်တၢ်ထီၣ်ဝဲဝဲကျိးခံကျိးဒီးတကျိးန့ၣ်ကဘၣ်ထၢန့ၣ်ဝဲမ့ၤဒီးအဂၤတကျိးခိကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲကသူန့ၣ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ကွဲအိၣ်ဝဲပုၤသံလၢမ့ၤဧၤထံဧၤလီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်စၢဖိၣ်ထီၣ်ဝဲဝဲကျိးခံကျိးဒီးပျံၤဝံၤဖိၣ်ထီၣ်ယဲၣ်လၢစုစ့ၣ်တခိဒီးကျိသ့ၣ်ဖးကွံာ်ဝဲလီၤ. ဝံၤကဘၣ်ဆူးအိၣ်န့ၣ်ဝဲသံးလၢသံးကတံၢ်အပူၤဒီးထူးပှဲၣ်လီၤကွံာ်ဝဲသၢဘျီလီၤ. မၤဝဲဝဲအလီၢ်ခံဆဲးမၤကဒီးဝဲထါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအတုၤလၢမ့ၤနီၤလၢကဟံၣ်လီၤပုၤသံန့ၣ်မ့ၤမ့ၤနီၤအကတၢ်လၢကဘၣ်မၤထါန့ၣ်လီၤ. ထါလၢအရူးဝဲလၢမ့ၤဂီၤအဝဲန့ၣ်မ့ၤဝဲထါလၢအဆိၣ်အာနီၣ်ဟးထီၣ်ပုၤသံန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စၢထီၣ်ကွံာ်ပုၤသံဒီးဝဲစီၢ်လၢအဟံၣ်ထီၣ်ပုၤသံဝံၤလဲၤစိၣ်ဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်လၢကလဲၤယိထီၣ်ကွံာ်ပုၤသံအဂီၢ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံတီၣ်ထီၣ်ဝဲပုၤသံလၢပုၤယိးတၢ်သံအလိၤဒီးလဲၤယိးဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဝံၤယိထီၣ်ကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဒ်သိးပုၤသံက့ၤကျဲဒိဘိကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်အာတၢ်သီအဂီၢ်ဟံးန့ၣ်ထီၣ်ဝဲပုၤသံအခိၣ်ဆူၣ်တစး, အခိၣ်ဖံးတစး, သ့ၣ်လးတလိၣ်ဒီးလဲၤစ့ၣ်လီၤဝဲလၢထံကျိပူၤဝံၤရူးထီၣ်ခိၣ်ခဲဝဲလၢ, “ တၢ်မ့ၤကိၢ်ဆူးမ့ၣ်အူ, တၢ်မ့ၤဂီၢ်လုၣ်ထံ ” ဒီးဟ့ၣ်ပလီၢ်ပဒိဝဲပုၤသံအကလၢန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအယိပုၤသံဝံၤအလီၢ်ခံပုၤသးပုၤလၢအဆူလီၤပုၤသံတဖၣ်န့ၣ်တဘၣ်လဲၤဆူတၢ်လီၢ်အဂုၤအဂၤဘၣ်. ကဘၣ်ရဲၣ်လီၤအသးဒီးက့ၤပိာ်လိာ်အခံတဂၤဒီးတဂၤလီၤ. ဖဲအက့ၤဒ်အံၤအခါကဘၣ်ပလီၢ်အသးဒ်သိးအသုတယီၢ်လီၤဘၣ်အခိၣ်နၢၣ်ခံတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၤယီၢ်ဘၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၤတၢ်ပနီၣ်လၢပုၤသံအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအက့ၤတုၤ

ဆူသဝီပူန့ၣ်ကဘၣ်လဲၤထီၣ်ဘျီၣ်ပူၤဒီးဘၣ်လီၤအကူအကၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။
ဖဲပုၤလဲၤဆုၤလီၤပုၤသံဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အခါမ့ၢ်ဘၣ်လဲၤခိၣ်ထံဖိကျိတဖၣ်န့ၣ်တ
ချးခိၣ်ထံကျိကဘၣ်စၢစိၣ်ဒၣ်ပျံလၢထံကျိတကပၤဆူအကၢတကပၤလီၤ။ အဝဲသ့ၣ်
မၤဝဲဒ်အံၤလၢပုၤသံအကလၢကဟးလၢပျံဖိခိၣ်ဒ်တၢ်အသိးဒီးခိဖျိထံကျိအဂီၢ်လီၤ။

ပုၤခံၣ်တခီကဘၣ်လဲၤဝဲဆုၤကုလၢတၢ်ထၢန့ၣ်ဟံၣ်စၢၤညၣ်အုၣ်အံၤသၣ်ဆူ “ပုၤ
လီၤ” လၢအမ့ၢ်တၢ်ပံၤကစၢ်အိၣ်တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဖဲအလဲၤတုၤဆူပုၤလီၤအခါ
အဝဲသ့ၣ်လူလီၤသံးဒီးတဲၤပုၤသံလၢကကွၢၤမုၢ်မုၢ်, ကပူၤဖျးဒီးတၢ်တံၣ်တံၣ်
အကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ်ဒီးသုတကီၢ်တဂီၢ်တၢ်လၢအဟံၣ်ဖိယိဖိလၢအအိၣ်တ့ၢ်လၢ
ခံတဖၣ်အဂီၢ်တဂ့ၢ်လီၤ။ အဝဲသ့ၣ်ကမဲၤတၢ်အံၤဝဲဒ်ဒီးဟံၣ်တ့ၢ်ကွံာ်အကုဖးဒိၣ်ဒီးကွၢၤ
ကဒါကွၢၤဝဲလီၤ။ ဖဲပုၤဆုၤတၢ်ပံၤခံၣ်ပဲကွၢၤတုၤန့ၣ်ပုၤကဘၣ်ကိးကွၢၤန့ၣ်အကလၢ
လီၤ။ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢအကလၢကအိၣ်တ့ၢ်လၢ “ပုၤလီၤ” တၢ်ပံၤကစၢ်ဒီး
တဟဲကွၢၤဟံၣ်ကဒါကွၢၤအခံအယိကိးကဒါကွၢၤဝဲအကလၢဒ်အံၤလီၤ။

“ပြု - ကလၢဟဲကွၢၤ - ဟဲကွၢၤ သုတလူၤအိၣ်ပျံၤမ့ၢ်, သုတလူၤအိၣ်စ့ၤမ့ၢ်,
ပျံၤမ့ၢ်ယံၣ်, ပျံၤအထံဒု, နမ့ၢ်ဝါအိၣ်ဒၣ်နဲ, နထံဆံအိၣ်ဒၣ်နဲ, ဟဲကွၢၤအိၣ်လၢဒး
ခိၣ်လီၤပျီၢ်ဟဲကွၢၤအိၣ်ဒီးနဖိနလံၤ, နဖိမုၢ်ဖိခွါ, ပြု - ကလၢဟဲကွၢၤဟဲကွၢၤ”

ပုၤသံမ့ၢ်ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၣ်ပုၤကဘၣ်ဘျီန့ၣ်ဖိတဖျါန့ၣ်လီၤ။
တၢ်ကဘၣ်ဘျီအိၣ်လၢတၢ်လီၢ်လၢသဝီချၢတတီၤတီၤ မ့တမ့ၢ် ဖဲပုၤသံအခုးအကပၤ
ဒီးကဘၣ်ဖုံလီၤန့ၣ်အိၣ်ဘုၣ်တနီၤလီၤ။ ကဘၣ်မၤဟးဂီၢ်ပုၤသံအကူအကၢအတၢ်
ပိးတၢ်လီၤတစးတစးဒီးဘျးလီၤစဲၤတ့ၢ်န့ၣ်အိၣ်လီၤ။ တၢ်မၤန့ၢ်အိၣ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးပုၤ
သံကကွၢၤမၤအိၣ်မၤအိၣ်ဘၣ်ကွၢၤတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်လၢခဲကိာ်တယၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။
ပုၤမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါမ့ၢ်ကွံာ်အသးတခီတၢ်ကဘၣ်ဘျီန့ၣ်အိၣ် “တလု” အတၢ်
ပနီၣ်တခါလီၤ။ တလုန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကျိန့ၣ်သ့ၣ်ယံၣ်မုၢ်ဖုၣ်ဖုၣ်တဘိဒီးလၢအစိး
န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဘျီန့ၣ်အိၣ်လံၣ်ပအိဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ လၢအမိၢ်ပုၤတခီကဘၣ်ဘျီန့ၣ်

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

ဝဲဒ်ပှၤထီၣ်ဒီးအီၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်လဲၤဟံၣ်လီၤဝဲတလုအံၤလၢကျဲလၢပှၤ
သံလဲၤထီၣ်လဲၤလီၤညီၣ်န့ၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်မၤဟံၣ်စၢၤန့ၣ်တလု
န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်အတၢ်သီတမံၤမံၤကဟဲမၤဒၢၣ်ပှၤသံအကလၢအခါပှၤသံကဒီးထီၣ်
တလုလၢအပၣ်ဃုာ်ဒီးလံၣ်ပအိအဂီၢ်ဒီးဃုာ် ကွံာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ကနီၤဖိတဖှ်ကၢဆုကၢဝါဖးထီဒီးဖဲအထီၣ်ပှၤန့ၣ်ကၢထီၣ်ဆုမိၢ်ဒီးကူထီၣ်
နံၣ်ဒီးဖဲမုၢ်ကနီၤဖိတကၢမ့ၢ်သံန့ၣ်တၢ်ဒုးကၢထီၣ်အီၤဆုမိၢ်ဒီးနံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်
အိၣ်န့ၣ်တကၢမ့ၢ်သံတခီတၢ်ထၢန့ၣ်လီၤအီၤဆုသပၤဟီၣ်ခိၣ် မ့တမ့ၢ် ကတံၤတဖျၢၣ်
အပူၤဒီးလဲၤဘျးလီၤအီၤလၢချၢၣ်ဖးဒိၣ်လၢပှၤလဲၤထီၣ်က့ၤလီၤတတုၤအါအါအ
လီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၢ်တနီၤတခီခူၣ်လီၤဘါလီၤကွံာ်ဝဲစ့ၢ်ကိးလီၤ.

ပှၤကညီလၢကစၢ်ခိၣ်တဖှ်အတၢ်ခူၣ်လီၤဘါလီၤအကျိၤအကျဲန့ၣ်ကလီၤဆီလိာ်
အသးတကၢတစးခီဖျိအိၣ်တၢ်လီၢ်လီၤဆီလိာ်သးဘၣ်ဆၣ်အတၢ်ပညိၣ်တခီကမ့ၢ်
ဒၣ်တၢ်တမံၤယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပှၤတကၢသံခီဖျိအကလၢဟးထီၣ်ကွံာ်
ဒီးတၢ်ကလၢအံၤလဲၤတုၤဆူအအံၤတယုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးတၢ်သံဒိၣ်တဖှ်
အမံၤအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်လီၢ်တနီၤန့ၣ်ဖဲအယိပှၤသံဝံၤအလီၢ်ခံၣ်သီပှၤထီၣ်မးထၢန့ၣ်လီၤဝဲပှၤသံအ
ယံဆူကုဖိအပူၤဒီးလဲၤဆှၢလီၤဝဲဆူတၢ်ယံကစၢ်န့ၣ်လီၤ. တချုးဆှၢပှၤသံအယံ
ဆူၣ်တၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲတၢ်ယံအကုလၢတၢ်ဒၢၣ်သးဒီးပှၤမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခါ
တဖှ်ဝးတရံးကုဖိဒီးမၤထါယုအဲၣ်လိာ်အသးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဂဲၤစ့ၢ်ကိးတၢ်လိာ်ကွဲ
အကလုာ်ကလုာ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ထီၣ်သ့ၣ်သၣ်, တၢ်ဂဲၤလိာ်ကွဲ (ကျးကွက်) လၢကီၢ်လဲၢ်
ပူၤဒီးမၤဃုာ်ဝဲဒီးထါ, ဂဲၤစ့ၢ်ကိးတၢ်စံၣ်ကျိၣ်, ဂဲၤတၢ်ဖီၣ်ညၣ်, တၢ်ဟုးပှၤဒီးတၢ်အူ
မိလိာ်ကွဲတဖှ်လီၤ.

လၢတၢ်လီၢ်တနီၤနီၤပှၤဒုပီၤကူဒီးပိာ်ကျိၣ်လၢဘျိၣ်ပူၤဒီးသ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢသကိးတၢ်
လၢတၢ်သ့ၣ်ခုသးခုအပူၤလီၤ.

ကညီပျိုတဖန်အတတ်ရှင်လီၤဘါလီၤပုၤသံ

ကညီပျိုတဖန်မှ်သံလၢတၢ်ဆုးတၢ်ဆါယိယိန့ၣ်ဟ်ဝဲလၢအဟံၣ်သၢသီတုၤလၢန့ၣ်သီအတၢ်ပုၤဝံၤမးလဲၤယိဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်စူၤဒိၣ်အလါတဖန်န့ၣ်ယိဝဲတညီအယိဘၣ်ရှင်လီၤဝဲဒီးတၢ်ယီၤထီၣ်မးလဲၤရှင်ထီၣ်ကဒါက့ၤဝဲဒီးယိဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအသံသတုၤကလၢတဖန်န့ၣ်တၢ်တဟ်အီၤလၢသဝီပုၤယံၣ်ယံၣ်ဘၣ်. တၢ်ထူထီၣ်အီၤလၢချီၣ်ထူဒီးလဲၤရှင်လီၤအီၤဆုတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ရှင်လီၤဝဲဒ်အံၤန့ၣ်သီပုၤထီၣ်မးကဘၣ်ထူးထီၣ်ဝဲဒီးကုၢ်ယိစီမ့ၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်ပုၤသံလၢလၢတၢ်ဆါတဖန်မှ်ဂ့ၤ, ဟၢဖၤလူတၢ်ဆါမှ်ဂ့ၤန့ၣ်ကဘၣ်ရှင်လီၤတနံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံမးကဘၣ်ထူးထီၣ်ယိကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအအိၣ်ဖျါဖိဒီးအသ့ၣ်ထီၣ်ခိၣ်သံတဖန်စ့ၢ်ကိးတၢ်ရှင်လီၤအီၤန့ၣ်သီဝံၤမးတၢ်ထူးထီၣ်ကဒါက့ၤအီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးကုၢ်ယိအီၤန့ၣ်လီၤ. ကညီပျိုတနီၤတခါအိၣ်ခိးဝဲတုၤအပုၤထီၣ်န့ၣ်သီလၢဘၣ်. ဘျါလီၤဝဲမှ်န့ၣ်ခိၣ်ဝံၤဂီၢ်ခိထူးထီၣ်ဒီးကုၢ်ယိစီမ့ၣ်ကွံၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ဝိၣ်မုၢ်တဂၤမှ်အိၣ်ဖျါအသ့ၣ်ထီၣ်ခိၣ်သံလၢမှ်န့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်တဟ်ဝဲလၢသဝီပုၤယံၣ်ယံၣ်ဘၣ်. ထူထီၣ်ပုၤသံဒီးချီၣ်ဝံၤစိၣ်ထီၣ်မ့ၢ်အူဒၢတဖန်ဒီးလဲၤရှင်လီၤဘျါလီၤဝဲပုၤသံတဘျီယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မံခိးဝဲတၢ်သံအံၤဒီတန့ၤကျါဒီးဂီၢ်ခိဖဲဆီအိၣ်အိအဆၢကတီၢ်န့ၣ်ပုၤတဂၤကဘၣ်တပျုၣ်အစုၣ်ဆီတပျုၣ်အဒီးဆုဒီးကဘၣ်အိၣ်အိထီၣ်ဝဲ, “ ကိးကရုကိး ” နဆီဖါအိၣ်အိထီၣ်န့ၣ်ဘျီန့ၣ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်

ကိးပသုထီၣ်ဝဲလၢအကလုာ်ဖးဒိၣ်အပူၤ, “ဂဲၤဆၢထၢၣ်, ဂဲၤထၢၣ်-- ပရူၣ်လီၤ ပှၤသံပှၤထီၣ်နွံသီလံ. ဆိအိၣ်အိထီၣ်နွံဂီၤနွံဘျီလံ. တနံၤအံၤပကဘၣ်ကုၢ်ယိပှၤ သံလီၤ.” ပှၤအဂၤတဖှ်တခိကဘၣ်ကိးဆၢကဒါက့ၤဝဲ “မ့ၢ်, ဂုၤလံ” န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟ်မၤအသးဒ်သိးအရူၣ်လီၤဝဲပှၤသံပှၤထီၣ်နွံသီဒီးထုးထီၣ်ဒီးယိဝဲန့ၣ်လီၤ. သဝီတသဝီဒီးတသဝီအလုာ်လၢထုးသန့မ့ၢ်လီၤကံလိာ်အသးဘၣ်ဆၣ်အတၢ်မၤလီၤ ဆိလိာ်အသးလီၤ.

တၢ်ကုၢ်ယိပှၤသံမ့ၢ်တၢ်မၤလၢအရ့ဒိၣ်တခါလီၤ. တၢ်မ့ၢ်တကုၢ်ယိပှၤသံဒီးဘၣ်ဒီးပှၤ သံအဘူးအတၢ်တဖှ်ထီၣ်ဖိန့ၢ်ဝါဖျိအသးတသ့ဘၣ်. ဖဲအဘူးအတၢ်အကျိတဂၤ မ့ၢ်သံဒီးတၢ်ကုၢ်ယိစီမ့ၢ်အီၤမ့ၢ်ဝံၤလံဘၣ်ဆၣ် မ့တမ့ၢ် လၢပှၤအခိၣ်ထံးတဂၤတၢ် ကုၢ်ယိအီၤဝံၤလံဘၣ်ဒီးတၢ်တဘၣ်မၤတၢ်ထၢတၢ်ပံၤအမူးဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ တၢ်ကဘၣ်လဲၤန့ၣ်ထုးထီၣ်ပှၤလၢအသံအခိၣ်ထံးတဂၤအပံၤဒီးကုၢ်ယိအီၤဝံၤမးတၢ် မၤတၢ်ထၢတၢ်ပံၤအမူးလၢပှၤခံၣ်တဂၤအဂီၢ်သ့လီၤ. တၢ်လီၢ်တနီၤနီၤမၤသကိးဝဲ တၢ်ထၢတၢ်ပံၤအမူးလၢပှၤခံၣ်အံၤအဂီၢ်တဘျီယိသ့န့ၣ်လီၤ.

လၢသဝီပူၤတၢ်ဟ်ဃာ်မိၤတဖှ်လၢတၢ်ကဒိအီၤဖဲပှၤသံအခါလီၤ. ဖဲပှၤသံဒီးဒိထီၣ် မိၤအံၤအခါပှၤလၢအနၢ်ဟူမိၤသီၣ်တဖှ်လဲၤဟ်ဖှိၣ်ထီၣ်သကိးအသးလၢပှၤသံအ ဟံၣ်ဒီးဖဲးစၢၤမၤစၢၤသကိးဝဲတၢ်ဒ်ဟံၣ်ဖိယိဖိတဖှ်ယိအသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ်ပှၤသံလၢဟံၣ်ပူၤအယံၣ်ကတၢ်နွံသီဝံၤတၢ်လဲၤစိာ်အီၤဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဒီးကုၢ်ယိ ကွံာ်အီၤလီၤ. ဖဲပှၤသံအရူၣ်ဖိထၢဖိဟဲတုၤလၢဂံၢ်အလီၢ်ခံတၢ်တညီၣ်ထုးတၢ်ဆၢ ကတီၢ်လၢၤဘၣ်. ဖဲတၢ်လဲၤယိးလီၤတၢ်သံဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အခါတၢ်ကဘၣ်ဟ်ပှၤသံ အခိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်တကပၤလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ဟ်အခိၣ်လၢအလိၤဒီးသဝီတခိၣ်န့ၣ်န့ၣ် ဝဲလၢပှၤသံအကလၢကဟဲက့ၤကဒါဆူသဝီပူၤအယိန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်လဲၤယိးလီၤ ပှၤသံအခါပှၤတနီၤစၢၤထီၣ်ဝဲပျံၤဖးထီၣ်လၢတလါအခိၣ်ဒီးမိၤယိဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ် ဒီးန့ၣ်ဝဲကျဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအလဲၤတၢ်ဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အခါသီခါလၢတၢ်ကွဲၤဆိဟ်စၢၤအီၤတဖၣ်စးထီၣ်ဂူးပရး (ပရိတ်) တဖၣ်ဝံၤတီၣ်ထီၣ်ပုၤသံဆူသ့ၣ်မုၢ်ပူၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးကျိ သ့ၣ်ခိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ယိၤပုၤသံအဂီၢ်တစဲးတမ့းန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ယုၤအခွဲးလၢကစၢ်တဖၣ်လၢအခိးတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤလဲၤဆူလီၤပုၤသံတဖၣ်ဟဲက့ၤန့ၣ် လီၤဆူသဝီပုၤအခါစိးဝၣ်ယးမ့ၢ်ကိး မ့တမ့ၢ် ထွံၣ်မ့ၢ်မိၤတၢ်န့ၣ်န့ၣ်လဲၤတၢ်ပနီၣ် တဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤဘၣ်ဒ်အံၤအခါန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်လဲၤဒုးအိၣ်တၢ် အဆၣ်ဒီးနီၣ်ထီၣ်ကွံာ်တၢ်တယၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤပိာ်ခွါတဖုကဘၣ်လဲၤဝဲဆူ သဝီဒီးတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အဘၣ်စၢၤဒီးကဘၣ်လဲၤမၤဝဲ “ခးကဲ” န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤ “ခးကဲ” စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲအဆိကတၢ်တၢ်ကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဆုၤယုၤဒီးတ ဘ့ၣ်ဒီးကွါထီၣ်ဒီးဆဲးလီၤဝဲဝဲခိၣ်ခိၣ်တဆိခဲလၢဂံၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢဝၣ်ကွါအ မဲာ်ညါကဘၣ်န့ၣ်လီၤဝဲတၢ်ပုၤဆံးဆံးဖိတပူၤကဘၣ်ယုၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်ဘိၣ်ဒီးထၢန့ၣ် လီၤဝဲလၢတၢ်ပုၤဖျါအပူၤတစဲးဝံၤထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်ဘိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢမ့ၢ်ဘိၣ်အဖီခိၣ် တီၣ်ထီၣ်ဝဲပနဲတၢ်တဘိလီၤ. အဝဲလူလီၤကဒီးဝဲသံးလၢတၢ်ပုၤဖီခိၣ်တစဲးဒီးတဲ ထွဲဝဲ, “နၤန့ၣ်နတဘၣ်ယးဒီးပုၤလၢၤဘၣ်. တဘၣ်ဟဲက့ၤဆူပအိၣ်လၢၤတဂ့ၤ” န့ၣ်လီၤ. ဖဲပနဲတၢ်အမ့ၢ်အူလီၤပိာ်ကွံာ်လံတစုပုၤအဂၤတဖၣ်ကဘၣ်ဆဲးဝဲမ့ၢ် ဘိၣ်ဒီးဝဲခိၣ်စူလၢကတဲာ်ကတီၤဟ်စၢၤဝဲတဖၣ်တပြုၤယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲ တၢ်တဂၤကဘၣ်သံကွၢ်ဝဲ, “သံလံဧါ” ဒီးပုၤအဂၤတဖၣ်ကဘၣ်စံးဆၢဝဲ, “သံလံ” န့ၣ်လီၤ. ဝံၤဒီးကဘၣ်ပျဲလီၤကွံာ်ဝဲဆိမိၢ်ဆိဖါခဲဘ့ၣ်ဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဒီး တဲဝဲ, “တၢ်တဂ့ၤတဘၣ်ခဲလၢဂံၢ်သ့ၣ်ဧါ, လဲၤပိာ်ထွဲအခံတက့ၢ်.” ဖဲတဲဝဲဒ်အံၤဝံၤ အလီၢ်ခဲန့ၣ်မူးအံၤဝံၤလီၤ.

ဖဲတၢ်တီၣ်ထီၣ်ပုၤသံလၢသ့ၣ်မုၢ်ပူၣ်ဖီခိၣ်လၢတၢ်ကကုၢ်ယိၤအီၤအခါန့ၣ်တၢ်ကဘၣ် ဟ်ပုၤသံအခိၣ်လၢမုၢ်န့ၣ်တကပၤဒီးအခိၣ်လၢမုၢ်ထီၣ်တကပၤလီၤ. ပုၤခံဂၤကဘၣ် စိာ်ထီၣ်ပနဲတၢ်ဒီးအိၣ်လၢပုၤသံအခိၣ်တခိတဂၤဒီးအခိၣ်တခိတဂၤဝံၤဖဲအဝဲတ ဂၤသံကွၢ်တၢ်အခါအတဂၤတဂၤကဘၣ်စံးဆၢကဒါခိၣ်ကဒါခဲက့ၤဝဲလီၤ. အဒိ,

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

တၢ်မ့ၢ်သံကွၢ်မူခိၣ်န့ၣ်အၤတၢ်ကၤကၤန့ၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးမ့ၢ်သံကွၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်
ကၤန့ၣ်ဝဲမူခိၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်သံကွၢ်အိၤမ့ၢ်ထီၣ်ကၤန့ၣ်ဝဲမ့ၢ်န့ၣ်ဒီးတၢ်မ့ၢ်သံကွၢ်အိၤ
ကလံၤထံးကၤန့ၣ်ဝဲကလံၤစိးလီၤ. ဖဲတၢ်သ့ၣ်တဖှ်ဝဲအလီၢ်ခံအဲၣ်သ့ၣ်စးထီၣ်
ယိပုၤသံလီၤ.

ဖဲအဲၣ်သ့ၣ်ယိပုၤသံဒီးအိၣ်ခိးတၢ်အခါအိၣ်သံးန့ၣ်လီၤ. သံးလၢအအိၣ်ဝဲလၢတၢ်သ့ၣ်
ခိၣ်တဖှ်အိၣ်မ့ၢ်တလၢကၤဘၣ်န့ၣ်တဘၣ်ဟဲကွၢ်စိၣ်ဝဲဘၣ်. ကဘၣ်လူတၢ်ဝဲလၢတၢ်
သ့ၣ်ခိၣ်ခဲလၢကၤန့ၣ်လီၤ. စိၣ်လၢတၢ်ဟဲယိးတၢ်သံစ့ၢ်ကိးတၢ်ကဘၣ်မၤဟးဂီၤကွံာ်
အိၤဖဲတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်လီၤ. ဖဲမ့ၢ်အိၣ်တၢ်အစိၣ်လၢကွံာ်တစုကဘၣ်လူမ့ၢ်အူဒီးထံ
လၢအထၢန့ၣ်ဟံးစၢၤဝဲလၢဝဲပိၤခံပိၤအပူၤတုၤမ့ၢ်အူသံတစုလီၤ. ဖဲမ့ၢ်အူသံကွံာ်
ဝဲအလီၢ်ခံတၢ်ကဘၣ်ဟံးဖိၣ်ကၤဒါကွၢ်သ့ၣ်လး, တၢ်ယံတၢ်ကွၢ်ဒီးချါတဖှ်ဝဲလူ
အိၤလၢထံတုၤအလုၢ်တထီၣ်နီတစးလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲတၢ်ကဘၣ်တၢ်ဘျးကဲးကိး
ထီၣ်ဝဲကွၢ်ကစီၤကျိၤလၢတၢ်ယံဒီးသ့ၣ်လးအပူၣ်ဝးဝးဝဲတၢ်ကဘၣ်ပူၤဖျိန့ၣ်အပူၤ
လွံၢ်ပူၤဖဲမ့ၢ်ထီၣ်, မ့ၢ်န့ၣ်, ကလံၤစိးဒီးကလံၤထံးတဖှ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပူၤတဖှ်မ့ၢ်
တၢ်ပူၤလၢပုၤကလၢကန့ၣ်လီၤဟးထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤကုၢ်ယိတၢ်ဖိတဖှ်တချုးဟးထီၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်စိၣ်ထီၣ်ဝဲသ့ၣ်ဒ့
လၢအကအိၣ်တစုမ့ၢ်ခိၣ်တၢ်တဘၣ်ဒီးကဘၣ်ကဝီၤဝဲသ့ၣ်လးပူၣ်သၢဘျိဝဲကိးထီၣ်,
“တၢ်, ခံ, သၢ” ဝဲဆဲးလီၤသကိးဝဲသ့ၣ်ဒ့တပြၢယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤသံပုၤ
သံအကလၢန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ခိၣ်ထိးန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဟံးလီၤဝဲပိၤတပိၤလၢ
အခိၣ်အခံအိၣ်ဒီးအကမဲၣ်ခံခိလၢကိးတၢ်ဘျုးဘူလီၤအိၤဘူသလါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဟဲ
ကွၢ်ထီၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်မၤဘၣ်တၢ်အခိၣ်တစးဒီးပုၤလၢအကတၢ်တၢ်
န့ၣ်ကဘၣ်ယီၤသဘံးကွံာ်ဝဲပိၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ယီၤသဘံးတံာ်ပုၤသံအ
ကလၢဒ်သိးအတၢ်သုတဟဲကွၢ်ပိာ်အခံတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤကုၢ်ယိပုၤသံတဖှ်ဟဲထီၣ်တုၤလၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အချါန့ၣ်ပုၤအခိၣ်တၢ်ကန့ၣ်လီၤ
ဝဲတၢ်ပူၤဖိတပူၤဒီးထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်ဘိၣ်လၢတၢ်ပူၤအပူၤဒီးယုၣ်လီၤဟံးဝဲဆါယုန့ၣ်

လီ၊ နွဲတိုင်ဝဲပနတၢ်ဖိတဘိဝံဟ်တိုင်ဝဲလၢမ့ၤဘိၣ်အလီၤလီၤ၊ ပုၤအခိၣ်တ
ဂၤလူလီၤဝဲသံးတစးလၢမ့ၤဘိၣ်အလီၤဒီးနီၣ်ဟးထီၣ်ပုၤသံအကလၢဒီးဖဲပနတၢ်
အမ့ၢ်အူသံကွံာ်န့ၣ်ကိးထီၣ်ဝဲ, “တၢ, ခံ, သၢ” ဒီးဆဲးလီၤသကိးဝဲမ့ၤဘိၣ်ဒီး
ဝၣ်ခိၣ်စူတဂၤတဘိလီၤ၊ ပုၤအခိၣ်ကဘၣ်သံကွံာ်ဝဲ, “သံလံဇါ” သၢဘျီဒီးပုၤအ
ဂၤတဖၣ်ကဘၣ်စံးဆာဝဲ, “သံလံ” န့ၣ်လီၤ၊ တၢ်မၤဒ်အံၤန့ၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢ၊
“တၢ်ဆဲးသံဆဲးဟါမၢ်” န့ၣ်လီၤ၊ အခိပညီမ့ၢ်တၢ်ဆဲးသံကွံာ်ပုၤသံအကလၢန့ၣ်
လီၤ၊

တၢ်လၢကဘၣ်ပလီၢ်သးတမံၤန့ၣ် “တၢ်ဆဲးသံဆဲးဟါမၢ်” န့ၣ်တမ့ၢ် “တၢ်ခးကဲ”
လၢအမ့ၢ်တၢ်နီၣ်ဟးထီၣ်ကွံာ်တၢ်အၢတၢ်သီန့ၣ်ဘၣ်, မ့ၢ်ဖဲတၢ်ကုၢ်ယိပုၤသံစိၣ်ဝံၤ
မၤသံကွံာ်တၢ်အကလၢဒ်သိးက့ၤဆူသဝီပုၤတသ့လၢဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ, “တၢ်
ခးကဲ” လၢအမ့ၢ်တၢ်နီၣ်ဟးထီၣ်ကွံာ်တၢ်အၢတၢ်သီန့ၣ်တၢ်မၤအီၤထဲဒၣ်ဖဲတၢ်က့ၤ
ဆူသဝီပုၤအခါတၢ်ထံၣ် မ့တမ့ၢ် နၢ်ဟူတၢ်ပနီၣ်လၢအတဂ့ၤဘၣ်အခါလီၤ, တၢ်ပ
နီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤတခိတလိၣ်တၢ်မၤ “တၢ်ခးကဲ” ဘၣ်,

ဖဲပုၤယိပုၤသံဝံၤအလီၢ်ခံနွံသီပုၤကွံာ်န့ၣ်တၢ်လဲၤလၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဒီးထၢန့ၢ်တၢ်ပံဖိ
သၢကျီဒီးသ့ၣ်လးသၢလိၣ်ဝံၤဘိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢတၢ်ကံးညၢဝါဒီးထၢန့ၢ်လီၤဝဲလၢကု
အပူၤဒီးမၤဝဲတၢ်ထၢတၢ်ပံအမူးလီၤ, တၢ်ကမၤတၢ်ထၢတၢ်ပံအမူးအဂီၢ်တၢ်ညီန့ၢ်
ယုထၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအကြးအဘၣ်လီၤ, ညီန့ၢ်တၢ်မၤအီၤဖဲတၢ်ယီၤယုအဆၢ
ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ,

တၢ်ထၢပှၤလံးစးထီၣ်အိၣ်ထီၣ်အဂ့ၢ်

တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါလၢပျၢတဖှ်အပူၤဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢပှၤကီၢ်ပယီၤဖိတဖှ်န့ၣ်ဟံးဒိဟံး တဲာ်ဝဲကီၤလၢသုလၢအအိၣ်လၢမးစွံးမးဟီၣ်ကဝီၤတဖှ်ဒီးပှၤအ့ၣ်ယၣ်ဖိတဖှ်အ တၢ်မၤတၢ်အမူးအဒိအတဲာ်တဖှ်ဒီးမၤဒိမၤတဲာ်ဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ. ကီၤလၢသုလၢပျၢ လၢအအိၣ်လၢကလံၤထံးတဖှ်မၤဝဲတၢ်ထၢတၢ်ပံ (တၢ်သ့တၢ်ပံ) အမူးဒီးကညီ မိၢ်ထံးတဖှ်စ့ၢ်ကိးမၤဒီးတၢ်အံၤတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပှၤခိခိၣ်လၢအအိၣ်လၢမးစွံးမးဟီၣ်ကဝီၤတဖှ်မၤတၢ်ထၢတၢ်ပံအံၤလၢကစၢ်ကီ တမးအစၢ်လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. လၢဒသးအ့ၣ်ကိးတဲာ်(၆)ပၣ်လံး (ဒသအဂီုတ္တိၣ်ရံ ပါဠိတော်) ဒီးအထးကထၣ် (အဋ္ဌကထာ) အပူၤန့ၣ်တၢ်ထံာ်ဝဲလၢပှၤတဖှ်အံၤ သ့တၢ်ပံဒီးလုၢ်အိၣ်လုၢ်အိၣ်တၢ်, မၤဝဲမူးဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဒ်ကညီပှၤတဖှ်အသိးလီၤ. လၢဒသးအ့ၣ်ကိးတဲာ်(၆)ပၣ်လံးအပူၤဟ်ဖျါဝဲလၢ “အတ္တဘိကပဝေဒက္ခိဏေ သုဇနပဒေသုခေါဝနံနာမ” ဒီးပမ့ၢ်ကျိၣ်ထံကဒါက့ၤန့ၣ်အခိပညီကမ့ၢ်ဝဲ, “သီခါ သ့ၣ်ဧၤလၢကလံၤထံးသဝီတဖှ်န့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ပံအမူးအခါန့ၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်လုၢ်အိ တၢ်အိၣ်တကလုာ်ဒ်အမ့ၢ်မ့ၢ်ဧၤထံဧၤ, တကံ့သၣ်, ပအံၤခွဲၣ်သိ, ကနဲစိတဖှ်ဒီးအိၣ် စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်သ့ၣ်ဝံာ်သးဆါ, တၢ်ဒုတၢ်အူ, တၢ်ဂဲၤကလံာ်တဖှ်န့ၣ်လီၤ. သီခါသ့ၣ် ဧၤ, တၢ်သ့တၢ်ပံအမူးန့ၣ်အိၣ်ဝဲနီၢ်ကီၢ်ဒီးလၢတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ယတသမာဘၣ်.” တၢ်သ့တၢ်ပံအမူးန့ၣ်တၢ်ကွဲးတၢ်ပာ်ဖျါဂ့ၤဂ့ၤဒီးအခိပညီမ့ၢ်ဒ်လၢအသိးန့ၣ်လီၤ. ပှၤလၢအအိၣ်လၢကလံၤထံးအ့ၣ်ယၣ်တဖှ်န့ၣ်ဝဲအဘူးအတၢ်အတၢ်တဖှ်စူး ကွံာ်အသးန့ၣ်တက့ၢ်ယိဝဲဘၣ်. ချဲန့ၣ်ဝဲတၢ်ပူၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤဒီးချဲလီၤဘျုးလီၤဝဲ ပှၤသံအစိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်ယံၣ်ထီၣ်ဒီးအဖံးအညၣ်တဖၣ်အုၣ်လီၤကျၣ်လီၤဝံၤအလီၢ်ခံးဒီးအိၣ်တီၢ်ထဲအယံၣ်န့ၣ်လဲၤန့ၣ်ထုးထီၣ်ဝဲဒီးသ့စီၣ်ကွံာ်ဝဲအယံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စီၣ်လီၤ. ရဲၣ်လီၤဝဲတၢ်အယံၣ်စးထီၣ်လၢအခိၣ်တုၤလၢအခိၣ်ဒီးစၢတၢ်ဝဲလၢတၢ်တမံၤမံၤဒီးပိာ်ဆၢထၢၣ်ထီၣ်ဝဲဝံၤလုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဝဲဒီးတၢ်နၢမူနၢဆီၣ်ဒီးဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ယီၤထီၣ်အဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်ဂ့ၤဒီးစ့အိၣ်လၢလၢပုၤပုၤလံၤန့ၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲတၢ်လီၢ် (ဒ်ဘျီၣ်) ဖးဒိၣ်တတီၤဒီးသုးယီၤဝဲတၢ်ယံၣ်တကျိၣ်ဆူတၢ်လီၢ်ဝဲန့ၣ်ဒီးဟီၣ်သကိးဝဲလၢာ်သ့ၣ်လၢာ်သးလီၤ. ပုၤအ့ၤဒယၣ်ကလံၤထံးလၢအမ့ၢ် “ကံးရၣ်ထး” ကလုာ်တဖၣ်မၤတၢ်သ့တၢ်ယံၣ်အမူးတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့တၢ်ယံၣ်အမူးအံၤဟဲဂ့ၤလီၤအသးဆူကီၢ်ပယီၤဒီးတၢ်မၤအီၤအါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဘၣ်ဆၢခဲအံၤန့ၣ်တၢ်မၤက့ၤအီၤဒၣ်ထဲတဆံးတက့ၢ်လၢပုၤကညီဖိတနီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တလူၤပိာ်မၤထွဲစ့ၢ်ကိးလုၢ်လၢာ်ထူသန့ခဲလၢာ် ခဲဆ့လၢၤဘၣ်.

ဖဲပုၤသံတဂၤလၢာ်လၢာ်န့ၣ်တၢ်ထၢန့ၣ်လီၤအီၤဆူတလၢပုၤဒီးလဲၤစိာ်ဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဒီးကုၢ်ယိစီမ့ၣ်ကွံာ်ဝဲလီၤ. ဖဲန့ၣ်သီပုၤထီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ယီၤထီၣ်ဒီးတၢ်ကူးဘုကူးဟုဝံၤအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲးဒီးကွဲးကွဲးတၢ်, ကွဲးတံၤကွဲးသကိးဒီးလုၢ်အိၣ်လုၢ်အိၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ထၢတၢ်ယံၣ်အဆၢကတီၢ်တၢ်ဘျီထီၣ်ဟံၣ်စၢၤပျဲၣ်စီၣ်ခိၣ်လၢအထူၣ်အိၣ်လွံၢ်ထူၣ်ဒီးဖဲဟါခိၣ်န့ၣ်မုၣ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါတဖၣ်ဂဲၤကလံၣ် “ဒိ” အတၢ်ဂဲၤကလံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢမ့ၢ်ဟါလီၤအဆၢကတီၢ်မၤသကိးဝဲထါလၢအအိၣ်ဒီးအဒီးအဖီၣ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်လုၢ်တၢ်လၢာ်ဒ်အံၤပကထံၣ်ဘၣ်လၢကညီပျီၣ်မ့ၢ်ထီၣ်သဝီတဖၣ်အပူၤလီၤ.

တၢ်မၤမူးဒ်အံၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်မၤအီၤထဲကညီပျီၣ်တဖၣ်စီၤဘၣ်. ပုၤအ့ၤဒယၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်အ့ၤဒယၣ်ကလံၤထံးမးစွဲးမးတဖၣ်စ့ၢ်ကိးမၤဝဲတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤအယိပတဲလၢတၢ်သ့တၢ်ယံၣ်အမူးအံၤဟဲလၢမးစွဲးမးကလံၤထံးတၢ်လီၢ်တခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖှ်ထၢတၢ်ပံၤအမူး

တၢ်ထၢတၢ်ပံၤအမူးန့ၢ်တၢ်မၤအီၤဖဲတၢ်ယီၤထီၣ်အလၢတဖှ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖဲအချးအဆၢ
ကတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၢ်လီၤ. ဖဲအကမၤတၢ်ထၢတၢ်ပံၤအမူးအခါကဘၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်
ထီၣ်ဖးဒိၣ်ဖဲဟံၣ်ကပၤတၢ်လီၤပျီအလီၤန့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အကပၤန့ၢ်
ကသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဟံၣ်အထူၣ်လွံၤထူၣ်လၢတၢ်ဒုးအခိၣ်ဒီးကဟံၣ်လၢတဖှ်န့ၢ်လီၤ.
ဒဲအံၤတၢ်ကသ့ၣ်အီၤလၢတၢ်ဟံၣ်တၢ်ပံၤဒီးတၢ်ထၢတၢ်ပံၤအမူးအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.

ပှၤလၢအကလဲၤထၢတၢ်ပံၤတဖှ်ကဘၣ်လဲၤစိၣ်ဝဲကုဆံးဆံးဖိတဖျၢၣ်လၢကထၢ
န့ၢ်လီၤတၢ်ပံၤအဂီၢ်လီၤ. ဖဲတချးအန့ၢ်လီၤဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၢ်ကဘၣ်ကိးထီၣ်ဝဲပှၤ
သံအမံၤဒီးတဲဝဲလၢသါက့ၤလၢဟံၣ်ဒီးဟဲက့ၤကန့ၢ်ပှၤဟီၣ်တရါတက့ၢ်လီၤ. ဝံၤက
လဲၤဝဲဆူတၢ်ပံၤဒီးသ့ၣ်လးအိၣ်အလီၤဝံၤကထၢထီၣ်ဝဲတၢ်ပံၤသၢလိၣ်ဒီးသ့ၣ်လးသၢ
လိၣ်ဝံၤဘိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢတၢ်ဝါဖိအပူၤဒီးထၢန့ၢ်ဝဲလၢကုဝံၤဟဲက့ၤဆူသဝီပူၤန့ၢ်လီၤ.

ဖဲပှၤထၢတၢ်ပံၤတဖှ်ဟဲက့ၤန့ၢ်တဘၣ်တဲတၢ်ဒီးပှၤလၢအထံၣ်ဝဲလၢကျဲနီတဂၤ
ဘၣ်. ပှၤအဂၤတဖှ်စ့ၢ်ကိးတဘၣ်တဲတၢ်ဒီးအီၤဒီးကဘၣ်အိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ. ဖဲ
အဟဲက့ၤလၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ကျဲစၢၤလီၤန့ၢ်ပှၤလၢသဝီပူၤလွံၤဂၤယဲၢ်ဂၤကဘၣ်ဟဲတြီ
အကျဲလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကတီၢ်လီၤဝဲတၢ်အကျိၤတကျိၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤဒီးကအိၣ်ဝဲ
လၢအဂၤတခီပၤဒီးဟံၣ်မၤအသးဒ်ပှၤလူၤတၢ်မံၤလၢအိၣ်ခိးလီၤတၢ်မံၤလၢလၢ

ကခးဝဲအသိးလီၤ. ဘဉ်ဟ်မၤအသးဒ်သိးအပညိဉ်လီၤဝဲတၢ်ဒီးဘိတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဂ့ၢ်ဘိတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးဖးထီတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤထာတ်ပံတဖၣ်ဟဲက့ၤတုၤလၢတၢ်လီၤလၢပုၤတၢ်လီၤဟ်စၢၤဟီၣ်ခိၣ်အလီၢ်ဒီးပုၤလၢအဖီၣ်ယၢ်တၢ်စုကဝဲၤတဖၣ်ကဘဉ်ဟ်မၤအသးအကခး, ဆဲး, တီၢ်ဝဲပုၤတဖၣ်လီၤ. ပုၤအိၣ်ခိးလီၤတၢ်အခိၣ်တဂၤကသံကွၢ်လီၤဝဲ, “သုမ့ၢ်ပုၤဂ့ၤခါ, ပုၤအါခါ” ပုၤဟဲက့ၤတဖၣ်ကဘဉ်ဝဲဆာဲဝဲ, “ပမ့ၢ်ပုၤဂ့ၤလီၤ, ပတမ့ၢ်ပုၤအါဘဉ်.” ပုၤအိၣ်ခိးလီၤတၢ်တဂၤကဝဲထီၣ်ဝဲ, “တဘဉ်ခိက်တၢ်ပနီၣ်ဒီးတဂ့ၤ. ပတသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်သုလၢသုမ့ၢ်ပုၤအါခါ, ပုၤဂ့ၤခါဘဉ်. သုအိထံဆိၣ်လီၤသးမ့ၢ်ဝံၤမးပကနာ်လၢသုမ့ၢ်ပုၤဂ့ၤလီၤ.” ဖဲပုၤအဂၤစံးဆါအီၤလၢပကအီၤလီၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟဲစိာ်လီၤသးခံပလီၤဒီးဆ့ၣ်နီၤအီၤသကိးဝဲလၢတၢ်ပနီၣ်လၢတၢ်တၢ်ဟ်စၢၤအီၤတခိတကပၤဒီးက့ၤသကိးဆူဟံၣ်လၢတၢ်မၤတၢ်ထာတ်ပံအမူးန့ၣ်လီၤ.

အဆိကတၢ်တၢ်ပံအဘိဉ်လၢအဟဲက့ၤစိာ်ဝဲန့ၣ်တဘဉ်ဟ်ထီၣ်ဝဲလၢဒဲဖိအပူၤဒီးဘဉ်. ကဘဉ်ဟ်လီၤဝဲလၢဒဲခိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ. ကဘဉ်မၤကဲၤထီၣ်မ့ၢ်အူပူၣ်ဆံးဆံးဖိလၢဒဲဖိအကပၤဒီးထၢန့ၣ်လီၤထံလၢဝၣ်ပီၤပူၤလီၤ. ဝံၤယ့ၣ်လီၤဝဲတၢ်ကံးညာ်ဝါအဘိဉ်ဒီးတံာ်ထုးထီၣ်ဝဲတၢ်ပံတဖၣ်ဒီးကဘဉ်စုၣ်လီၤဝဲလၢဝၣ်ပီၤအပူၤဒီးတဲဝဲ, “တၢ်မ့ၢ်ဂီၢ်နသးလုာ်ထံတက့ၢ်.” မၤဝဲဒ်အံၤဝံၤကဘဉ်လဲၤယိဝဲတၢ်ပံလၢမ့ၢ်အူဒီးတဲဝဲ, “တၢ်မ့ၢ်ကီၢ်နသးဆူးမ့ၢ်အူတက့ၢ်” လီၤ. ကဘဉ်မၤဝဲတၢ်ပံသၢဘိဒီးသ့ၣ်လးသၢလိာ်တုၤအပူၤထီၣ်သၢဘျီဒီးဘိဉ်ကဒါက့ၤဝဲလၢတၢ်ကံးညာ်ဝါဖိန့ၣ်လီၤ.

ဟံးထီၣ်ဝဲသ့ၣ်လုာ်ဖးလံာ်တဘျီဝံၤထၢန့ၣ်လီၤမ့ၢ်ကသုဒီးကိၣ်ခံကလုာ်သၢကလုာ်လီၤ. ကဘဉ်သုးယိဝဲကုၤလၢအထၢန့ၣ်လီၤတၢ်ပံအခိၣ်ထိးဆူတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤအိၣ်အလီၢ်ဒီးကွဲန့ၢ်ပုၤသံအကလၢလၢကအိၣ်မ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. တစိာ်ဖိကဘဉ်ဟံးထီၣ်ထံတခူးဒီးလူလီၤအကဒါဆူမ့ၢ်ခိၣ်ဒီးကွဲန့ၢ်ပုၤသံအကလၢလၢကအိၣ်ထံအဂီၢ်လီၤ. မၤဝဲဒ်အံၤဝံၤဘဉ်တီၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၤဝဲတၢ်ပံအဘိဉ်ဆူဒဲဖိခိၣ်လီၤ. ကုဖိတခိကဘဉ်ဘျးလီၤ

ကညီဖိတဖၣ်အတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်

စဲၤဝဲလၢဒဲအထူၣ်အကပၤလီၤ. ပုၤလၢအမၤတၢ်ထၢတၢ်ယံၣ်အမူးတဖၣ်အိၣ်ဒီးအထူၣ်သနူလၢအကဘၣ်အိၣ်သံးန့ၣ်လီၤ.

လၢခံတန့ၤဂီၤဂီၤသီခါလၢတၢ်ကွဲၣ်မ့ၢ်အီၤတဖၣ်ဟဲတုၤဒီးအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဝံၤစးထီၣ်ဟီၤတရါလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဖးဒိၣ်အပူၤလီၤ. တချုးကန့ၣ်တၢ်ဟီၤတရါန့ၣ်ပုၤတဂၤကဘၣ်လဲၤကွဲၣ်န့ၢ်ဝဲပုၤသံအကလၢလၢအအိၣ်လၢဒဲဖိအပူၤလၢကဟဲကန့ၣ်သီခါဟီၤတရါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအကန့ၣ်သီခါဟီၤတရါဝံၤတၢ်ယံၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်တဘၣ်က့ၤဆၢကဒါက့ၤအီၤဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်လၢၤဘၣ်. မ့ၢ်တခီတၢ်ကဘၣ်ဆၢအီၤဆူတၢ်ယံၣ်ကစၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်လဲၤဆၢတၢ်ယံၣ်အခါတၢ်ကဘၣ်မၤဟးဂီၤဒဲဖိအံၤလီၤ. ဖဲတၢ်လဲၤဆၢတၢ်ယံၣ်အခါပုၤသံတဂၤအဖိမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် အဖိခွါသဒါကဘၣ်လဲၤဝံၤတၢ်ယံၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲဖိမ့ၢ်သဒါထီၣ်ပုၤဒီးအိၣ်ဒီးအဟူးအသးအခါမ့ၢ်ဂ့ၤတဘၣ်လဲၤဝံၤတၢ်ယံၣ်အကုဘၣ်. ကဘၣ်မၤပုၤလဲၤဝံၤန့ၢ်တၢ်လၢအလီၢ်တဂၤဂၤလီၤ. ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲပုၤလၢအလဲၤဝံၤဆၢန့ၢ်အီၤအတၢ်လၢစ့ၢ်ယဲၤသံးလီၤ.

ကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်တဘၣ်, ကသူဒီးညၣ်ယုတဖၣ်လၢကုလၢအဝံၤတၢ်ယံၣ်အပူၤလီၤ. ဖဲပုၤလဲၤဆၢတၢ်ယံၣ်အခါပုၤတဂၤကဘၣ်ဟီၣ်ဒီးလဲၤဆၢလီၤပုၤသံလီၤ. ဖဲအလဲၤတုၤလၢတၢ်သံကစၢ်န့ၣ်ပုၤအခိၣ်တဂၤကဘၣ်ကိးပသူထီၣ်ဝဲ, “အိးထီၣ်န့ၢ်ပုၤဝဲတြီတဘီ, ပုၤအသီဟဲတုၤတဂၤ. သုထံၣ်အ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်သ့တခီစၢ်ပၤစၢ်န့ၢ်ပုၤထံၣ်တဘီ” လီၤ.

ဖဲအလဲၤတုၤလၢတၢ်ယံၣ်ကစၢ်အခါကဘၣ်ဘီထီၣ်ဝဲဒဲဖိလၢအထူၣ်အိၣ်လွံၢ်ထူၣ်ဒ်အဘီတ့ၢ်ဝဲလၢသဝီပူၤအသိးန့ၣ်လီၤ. အဆိကတၢ်ယုၣ်လီၤမ့ၢ်ဘိၣ်, ကသူဘိၣ်တဖၣ်ဒီးကွဲၣ်တၢ်ယံၣ်ဘိၣ်လၢကဟဲအိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထံအဂီၢ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ယံၣ်ကိၣ်လိၣ်တဖၣ်လၢဒဲဖိအဖိခိၣ်လီၤ. ဖဲအဟံၣ်ထီၣ်တၢ်ယံၣ်အလီၢ်န့ၣ်ကဘၣ်စၢ

လီၤစၢၤပျံးထီတဘိတုၤလီၤဆူဟီၣ်ခိၣ်လီၤလီၤ. ဝံၤအဝဲသ့ၣ်ကၠုၣ်ယိထီၣ်ဝဲ
လုၣ်ဖိတဘိအံၤဒီးမ့ၣ်အူကစးထီၣ်အိၣ်ဒိတဘိတုၤလီၤဆူအယံအိၣ်တၢ်အလီၢ်
လီၤ. မၤဝဲဒ်အံၤဒ်သိးကဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲပုၤသံအကလၢလဲၤထီၣ်ဆူဒဲပူၤအဂီၢ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲဒ်အံၤဝံၤတဘျီယိအိသကိးသံးလၢအဟဲစိၣ်ဝဲတဖၣ်လီၤ. အိဝဲသံး
မ့ၢ်တလၢကတိကဘၣ်ဂံၢ်လီၤဝဲဒ်ဝဲတၢ်ယံကစၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ဟဲက့ၤစိၣ်က့ၤဝဲ
ဆူသဝီပူၤဘၣ်. ပုၤလဲၤဆုၤတၢ်ယံကိးဂၤဒီးကဘၣ်ဟဲက့ၤကျဲတဘိယိလၢအဟဲဝဲ
န့ၣ်လီၤ. တဘၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤဟးထီၣ်ဆူသဝီအဂၤတဖၣ်ဘၣ်. နတဘၣ်ကတိတၢ်
ဒီးပုၤလၢနထီၣ်လၢကျဲနီတဂၤန့ၣ်ဘၣ်. ပုၤအဂၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးသ့ၣ်ညါလၢနလဲၤဆုၤ
တၢ်ယံဟဲက့ၤအယိတကတိတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်.

ဖဲပုၤဆုၤတၢ်ယံတဖၣ်ဟဲက့ၤတုၤဆူပုၤသံအဟံၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ကိးကလၢကံၢ်စုဒီးပုၤ
သံအဟံၣ်ဖိယိဖိတဖၣ်လီၤ. ပုၤကိးဂၤဒီးစၢထီၣ်အစုဒီးပျံးသဘိလၢတၢ်ပိယာ်
န့ၣ်အိၤဒီးကိးကဒါက့ၤအကလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးကိးအကလၢဒီးဘၣ်အခါ
ဘၣ်ဟဲစိၣ်လီၤခိးလၢတဘျီဒီးထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၤန့ၣ်ဒီးသံးခံပလီ (တပီ) ဒီးစး
ထီၣ်ကိးဝဲအကလၢန့ၣ်လီၤ.

“ပြုကလၢ - ဟဲက့ၤ - ဟဲက့ၤ. တဘၣ်န့ၣ်တၢ်ဆူအံၤဆူန့ၣ်တဂ့ၤ. တဘၣ်
န့ၣ်မုၢ်ယါချၢၣ်တဂ့ၤ. တဘၣ်လဲၤအိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်တဂ့ၤ, တဘၣ်လဲၤအိၣ်
လၢတၢ်ယံကစၢ်တဂ့ၤ. ပြုကလၢ - ဟဲက့ၤ - ဟဲက့ၤ - ဟဲက့ၤ”

ဖဲတၢ်ကိးပုၤကလၢဝံၤန့ၣ်တၢ်မၤတၢ်ထာတ်အမူးဝံၤလံန့ၣ်လီၤ. မၤဟးဂီၢ်စ့ၢ်ကိး
ဝဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢဘျီထီၣ်ဟဲစၢၤဝဲဒ်သိးကကန့ၣ်သီခါဟီတဂျါဝံၤန့ၣ်အူထီၣ်ကွံာ်
ဝဲလီၤ. ဝံၤအိသကိးသံးဒီးပုၤဟဲမူးတဖၣ်လၢတၢ်စံးဘျုးစံးဖျိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢဂ့ၤဆၢဝါ
လိာ်သးအဂီၢ်လီၤ. မူးကစၢ်လၢအမူးတဖၣ်စ့ၢ်ကိးသ့ၣ်ဖွဲသးညီလၢကမၤလုာ်လၢ
ထူသန့ဒီးအမူအဒါဖးဒိၣ်လၢအကြၢးမၤဝဲဝံၤလံအယိန့ၣ်လီၤ.

ပုၤကညီအလုၢ်အလၢ်တၢ်န့ၢ်တၢ်ထုတဖှ်

လၢကညီပျီၤကျိၢ်တၢ်န့ၢ်တၢ်ထုန့ၢ်တၢ်ကိးအိၤလၢ “ဆူ” ဒီးမ့ၢ်လဲၤကဟံၣ်ဘၣ်တၢ်
န့ၢ်တၢ်ထုတဖှ်အံၤဒီးဘၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်လိးဝဲန့ၣ်ကိးဝဲလၢ “ဆကွံး” န့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်မ့ၢ်မၤကမၣ်ဘၣ်တၢ်န့ၢ်တၢ်ထုတမံၤမံၤန့ၣ်ကဘၣ်ယုၤကညးဝဲဒီးဟ့ၣ်လိးဝဲ
“ဆကွံး” လီၤ. ညီန့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်စ့ၤဝဲဘျုး, သဘျုးတယါဒီးဝဲလဲၤလီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤ
ကမၣ်တၢ်န့ၢ် တၢ်ထုလၢဟံၣ်ပုၤဒီးဖဲဟံၣ်ကစၢ်မၤန့ၢ်စ့ၤအိၣ်လိး (စ့ၤဝဲဘျုး) တသံး
န့ၣ်ကဘၣ်လဲၤပုၤကျၢၤဝဲတရီၣ်, ဖိဆံၣ်သၣ်ဒီးသယိတခါတစဲးဒီးကဘၣ်ယုၤကညး
ကျၢၤဝဲမ့ၢ်ယါခိးဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဘၣ်ဒီးခိၣ်ဖဲ, ကွၢ်ကလံၤ, အူပံပိၤ, ဖဲလီၤစုၤ (ဒ်ပုၤအူလီၤတၢ်) တဖှ်
ဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်ပုၤဟံၣ်ကဘၣ်ထီၣ်လၢယီၤလီၤ. တဘၣ်စံၣ်ထီၣ်လၢပုၤဟံၣ်ဘၣ်. က
ဘၣ်လီၤဝဲလၢအထီၣ်ဝဲအလီၤလီၤ. တဘၣ်စံၣ်လီၤ (ဖုလီၤ) လၢဟံၣ်ပုၤဘၣ်. ဖဲအ
ထီၣ်ယီၤအခါယီၤမ့ၢ်ကၢ်န့ၣ်ဟံၣ်ကစၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လိးပုၤထီၣ်ယီၤဒီးယီၤမ့ၢ်ကၢ်ဖဲအ
စံၣ်လီၤခါတခါဟံၣ်ကစၢ်ကဘၣ်ယုၤအိၣ်လိးပုၤထီၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဘၣ်ဟီၣ်, အ့ၣ်လိာ်ဆိးကွံးဒီးဆိၣ်တၢ်ထုတၢ်လၢဟံၣ်ပုၤဘၣ်. တၢ်တဘၣ်ထီ
တီၢ်ဟံၣ်ထုၣ်ဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်မၤန့ၢ်မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်တဟံၣ်ကဲမ့ၢ်ယါခိးဟံၣ်တဖှ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ကနီၤ, ဖိၣ်သၣ်ခွါတဖှ်တဘၣ်လီၤကမူၤလီၤကမၣ်လၢဟံၣ်ဖိခိၣ်ဘၣ်. မုၢ်က
နီၤဖိၣ်သၣ်ခွါလၢအမၤကမၣ်တၢ်တဖှ်တဘၣ်ထီၣ်ဆူဟံၣ်ယီၤဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်ဆူ

ကညီဖိတဖၣ်အတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်

ကပိၣ်ကပၤပှၤမ့ၢ်ဆိၣ်တၢ်ထုတၢ်, အ့ၣ်လိၣ်ဆိးက့ၢ်လိၣ်သး, ပှၤတမ့ၢ်တဂၤဂၤမ့ၢ် တဲဆိတၢ် မ့တမ့ၢ် သံကွၢ်ပှၤအိၣ်ဘျးလၢဟံၣ်ဖိခိၣ်တဂၤဂၤအတၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ် ဝဲလၢတၢ်အိၣ်ဘျးတခါအံၤတကဲထီၣ်ဒီးကဘၣ်မၤကဒီးဝဲအသိတဘျီန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဘျးဒီးသဝီအခါအဝဲသ့ၣ်ညီန့ၣ်ပံးတၢ်ယၢ်သဝီခိၣ်ထိးဒီးတၢ်တမံၤမံၤ မ့တမ့ၢ် ဘၣ်မၤဟံၣ်စၢၤဝဲတၢ်ပနီၣ်တမံၤမံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်မၤလုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်အိၣ် ဘျးအဆၢကတီၢ်ပှၤလၢအကဲဟံၣ်ခိၣ်ယီၤခိၣ်တဂၤကဘၣ်ဖၢၣ်ယၢ်ဝဲခိၣ်ဖၢၣ်ဝါန့ၣ် လီၤ. ဖဲအအိၣ်ဘျးအဆၢကတီၢ်တဘၣ်စိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအအိၣ်လၢဟံၣ် ပှၤဆူတၢ်ချၢဘၣ်.

ဖဲတၢ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်တၢ်အလါ (ဝါတွင်း) အဆၢကတီၢ်ဒီးဆိမံၤတအိၣ်အိၣ်အလါ တဖၣ်န့ၣ်တၢ်တဘၣ်ဖျိသး, ဆိဟံၣ်ဆိယီၤဘၣ်. ဖဲတၢ်မၤထါအဆၢကတီၢ်တၢ်တ ဘၣ်လဲၤခိၣ်လၢမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါလၢအဆ့ၣ်နီၤကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်လိၣ်အသးအမဲၣ် ညါဘၣ်. မ့တမ့ၢ်မုၢ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါဘၣ်န့ၣ်တဘၣ်မၤထါဒီးထါဖီၣ်ဘၣ်.

ဖဲအထး (ဒု) အိၣ်တန့ၣ်သၣ်ဝံၤကဘၣ်သ့ၣ်လီၤကဒါက့ၤတန့ၣ်ချံၣ်အဖျၢၣ် (၁၀) လၢ တန့ၣ်ထူၣ်အကပၤလီၤ. ဖဲအကူၢ်လီၤကွံၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တခိၣ်ဝံၤလံၤဒီးကဘၣ်ဆဲးလီၤ ကဒါက့ၤဝဲအဒုဖိတဒုလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်အလိၤလီၤ.

ဟံၣ်ကစၢ်မုၢ်အကုန့ၣ်ပှၤအဂၤတဘၣ်ဖီၣ်ဒီးစူးကါဘၣ်. ပှၤမ့ၢ်ဖီၣ်မ့ၢ်စူးကါဘၣ် တဂၤဂၤဒီးကဘၣ်အိၣ်လိးက့ၤဝဲဒီးလုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီးမၤကဆီၣ်က့ၤဝဲလီၤ.

ကျိၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ပှိၢ်အီၤထဲဒၣ်ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အီၤဒီးတၢ်တဘၣ်ပှိၢ် လိၣ်ကွဲအီၤဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်ပှိၢ်အီၤလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်န့ၣ်ပှၤလၢသဝီပှၤစူးကွံၢ် အသးသ့လီၤ.

တၢ်ပနီၣ်လၢအကဲထီၣ်ဆိအသးဒီးတၢ်န့ၢ်အကလုာ်ကလုာ်

ဖဲပှၤတဂၤကလဲၤတၢ်အဆၢကတီၢ်အဖိဆံးတဖှ်မ့ၢ်ဟီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ဖိယိဖိတဂၤ
ဂၤမ့ၢ်ကဆဲမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဟံၣ်လၢတၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤဒီးတလဲၤအတၢ်လဲၤလၢၤဘၣ်. ဖဲအလဲၤ
တၢ်အဆၢကတီၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်ခိကျဲလၢအမဲာ်ညါန့ၣ်အ တၢ်လဲၤကထီထီၣ်ဝဲလီၤ. ထီခိၣ်,
တကျၢ်ခိၣ်မ့ၢ်ခိကျဲန့ၣ်တၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤအယိတၢ်ဂ့ၢ်အရှ့မ့ၢ်ဒိၣ်ထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်တ
လဲၤဝဲဒီးက့ၤကဒါက့ၤဝဲဆူအလီၢ်ခံတခီန့ၣ်လီၤ.

ညီန့ၢ်ဖိသၣ်တဖှ်တၢ်တုၢ်န့ၢ်အီၤအနၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၢ်လၢတၢ်မ့ၢ်တတုၢ်န့ၢ်ဘၣ်ဖိ
သၣ်အနၢ်ဘၣ်န့ၣ်လၢခံတယၣ်ဖိသၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်အုးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်လီၢ်တနီၤန့ၢ်ဝဲ
လၢဖိသၣ်တဒိကန့ၣ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဟူးအခါပှၤလၢအပံၤခိၣ်ဒီးတဖှ်အခိၣ်ဒီးသိတဖှ်ပျၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်န့ၢ်ဝဲလၢဟီၣ်ခိၣ်ဟူးန့ၣ်တဘျီဘျီမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအဂ့ၤဒီးတဘျီဘျီန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်
ပနီၣ်လၢအတဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖိတဖှ်မ့ၢ်ဖိထီၣ်လၢအဆၢတဘၣ်ကတီၢ်တဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအထီဒါန့ၣ်ဆၢအ
ယိဟံၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်အၢန့ၣ်လီၤ.

လၢမူဖးဖိတၢ်အၢၣ်မ့ၢ်ပျါထီၣ်ဆူန့ၣ်တတီၤဆူအံၤတတီၤတၢ်ပျုတၢ်ပျုန့ၣ်န့ၢ်ဝဲလၢ
ဘိၣ်သိၣ်ကဟးဂဲၤဂ့ၤဂဲၤသဝီန့ၣ်လီၤ. တဘျီဘျီတၢ်အၢၣ်အတီၤဖးထီတဘိမ့ၢ်ပျါ

ထီၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢဖဲတၢ်အၢၣ်အတီၤ (ပယီၤဖးဒိၣ်) လဲၤခိၣ်ဘၣ်ဝဲအလီၢ်န့ၣ်ဘု
ဇိၤဟ့ၣ်ဇိၤကဟးဂီၤဒီးပၤကထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကိၣ်တၢ်ခဲတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အပနီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပၤလၢလီၤဖျးအီၤန့ၣ်မ့ၢ်လၢအတၢ်ဒီးဘးအါအယိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ယီၤယု, ကလံၤမ့ၢ်
လီၤ, ထံဒိၣ်နိယုၤ, တၢ်သူတၢ်သၣ်ကၤ, တၢ်ဖိယၢ်မၤဟးဂီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိ, တၢ်ဟၤ
ဖၤလူ, လၢတၢ်ဆါတဖၣ်ကဲထီၣ်ခိၣ်ဖျိပၤတၢ်တဖၣ်အသကဲၣ်ပဝးဟးဂီၤအယိ
န့ၣ်လီၤ.

ပၤကညီတဖၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ဆၣ်ယုၤန့ၣ်တဲဝဲလၢထူကစၢ်, စ့ကစၢ်တဖၣ်ဆိတလဲအ
လီၢ်, မ့ၢ်န့ၣ်ဟူတၢ်သိၣ်သၣ်ထူးဝူးဝူးန့ၣ်တဲဝဲပယီၤလၢအအိၣ်လၢမူဖးဖိတဖၣ်ဆိတ
လဲအလီၢ်တတီၤဘၣ်တတီၤဒီးန့ၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်အၢလၢပၤဖျိအသးဒီးပၤအိၣ်
ဖျၢၣ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ဟံးစ့ၢ်ကိးတၢ်ပနီၣ်, တၢ်ထံၣ်စိတဘျူးမံၤဖဲလီၤသိၣ်, လီၤဝါဒီး, တၢ်ကွၢ်ဖျါ
ထီၣ်, တၢ်ယုၤမ့ၢ်, တၢ်ယုၤလါတဖၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဘၣ်ကွၢ်တၢ်ယုၤလါဘၣ်.
ကွၢ်တၢ်ယုၤလါဒီးမ့ၢ်ဖးသံပျီၢ်သံန့ၣ်ဘၣ်ကိးန့ၣ်ဝဲမ့ၢ်ကမဲၣ်န့ၣ်ဂၤဒီးကိးန့ၣ်ကွၢ်အက
လၢန့ၣ်လီၤ.

ပၤမိၢ်ဒၤတဖၣ်တဘၣ်ကိးပသူ, တဘၣ်ယါတၢ်ဒီးတဘၣ်သးထီၣ်တၢ်ဘၣ်. မ့ၢ်မၤ
ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤလၢအဖိဒီးအဖိကဲပၤဒ်န့ၣ်သ့လီၤ. ပၤလၢအအိၣ်ဒီးအဟုးအသးတ
ဘၣ်အိၣ်တၢ်အုးညၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်အိၣ်အဖိကဲၤဆူၣ်ဒ်တၢ်အုးအသးလီၤ. မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်
ထီၣ်ပှၢ်အညၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢအဖိတဖၣ်ဒိၣ်တၢ်ကဂ့ၤလီၤ.

ဖဲအအိၣ်ဒီးအဟုးအသးအခါမ့ၢ်အိၣ်တက့ၢ်သၣ်တယံၣ်န့ၣ်အိၣ်ဖျၢၣ်ဖိတယံၣ်သ့
လီၤ. ဖဲအိၣ်ဒီးဟုးသးအခါတဘၣ်ဒုၣ်ဒ့ၣ်ဖိသၣ်လၢအမဲၣ်ချံတချၢ, ဖိသၣ်လၢ
အကွၢ်ဂီၤတလၢတပှၢ်တဖၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်မၤဝဲဒ်န့ၣ်အကစၢ်ဒ်ဝဲအဖိကဘၣ်တူၢ်ဘၣ်
တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘိးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

ပှၤမိၢ်ဒၢတဖှ်တဘျုးဒုအိၣ်တၢ်သ့တၢ်သ့, မၤသံတၢ်, လုၣ်ထံလၢမ့ၢ်လီၤန့ၢ်ဝံၤ
အလီၢ်ခံဒီးအိၣ်ဒိသဒၢကျဲၤန့ၢ်ဟးထီၣ်လၢကရၢၢ်ပှၤဘၣ်. မ့ၢ်မၤဝဲဒ်န့ၢ်ကကဲ
ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယီၣ်လၢအဟးအသးအဂီၢ်လီၤ.

ဖဲအိၣ်ဖျၢၣ်ဝံၤကဘျုးဘျုးလီၤဖိသ့အဒုလၢဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. မ့တမ့ၢ် ဘၣ်န့ၢ်ဖိသ့အ
တၢ်ဆါကတီၣ်လီၤ. တၢ်တဘျုးထီၣ်ထံလီၤဖိသ့အဒုလၢထံကျဲၤဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်
ထံလီၤဒီးဖိသ့ကလီၤအုးသံလၢထံန့ၢ်လီၤ.

တၢ်တဘျုးယုၣ်ယီၤစုဒီးန့ၢ်တၢ်ကွဲၤန့ၢ်ဘၣ်. ဒီးန့ၢ်ဝဲလၢတၢ်ကွဲၤန့ၢ်အိၣ်ဒီးအမိၢ်
အဖါလီၤ. တၢ်ကွဲၤမ့ၢ်အိၣ်ဝဲအကူၣ်ကူၣ်န့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခုၣ်ကဘျုးလိာ်ဘၣ်စးဒီး
တၢ်ကွဲၤမ့ၢ်အိၣ်ထဲတကူၣ်န့ၢ်တၢ်ကကီၢ်ဒိၣ်န့ၢ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ကွဲၤဝဲဆၣ်လၢမူဒီးဒုးကွဲၤတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ဂ့ၤတဂ့ၤ, ကွဲၤဝဲဟီၣ်ခိၣ်
ညၣ်ထ့ၣ်အလွဲၤဒီးဒုးဝဲဘုဂ့ၤတဂ့ၤသ့လီၤ. ပှၤလၢအထံၣ်ဆၣ်လီၤဆူန့ၢ်န့ၢ်ဝဲလၢ
အမ့ၢ်တပနီၣ်တဂ့ၤလၢအဂီၢ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်ဆၣ်လီၤဆူတၢ်တဘျုးဝဲဘၣ်ပှၤနီ
တဂၤဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲဘၣ်ပှၤဂၤန့ၢ်အသးသမူကဖုၣ်လီၤ.

ပှၤကညီဖိတဖှ်န့ၢ်စ့ၢ်ကီးသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါ, တၢ်နါ, တဲၤပြီၤ, တၢ်တယၣ်ဒီးတၢ်ဝံတၢ်
ကလၢအကလုာ်ကလုာ်န့ၢ်လီၤ. တနီၤန့ၢ်စ့ၢ်ကီးဝဲတၢ်ယိၣ်တၢ်ယီ, ပှၤသံၣ်လိၣ်
ထီၣ်, ပှၤပၤတၢ်ထူးတၢ်တီၤ, တၢ်အူတၢ်သမူ, ကသံၣ်တၢ်ရဲၢ်, တၢ်စိာ်, ထံသမူ,
သဘျုးယါဒီးသ့ၣ်လၢသ့ၣ်ဒုသမူတဖှ်လီၤ.

ပှၤဖးတၢ်ဖးလၢသ့ၣ်လး, တၢ်ကၢ်ဆီယံ, တၢ်ကွဲၤသ့ၣ်လၢဒီးဖးတၢ်, တၢ်ကွဲၤစုမုၢ်
စုာ်ဒီးဒုးတၢ်တဖှ်စ့ၢ်ကီးတၢ်န့ၢ်အိၣ်န့ၢ်လီၤ. အိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီးအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုအက
လုာ်ကလုာ်လၢအမ့ၢ်တမၤလီၤတံာ်စုမုၢ်, ခိၣ်မ့ၢ်ဒီးခိၣ်သ့ၣ်လၢဟံၣ်ဖိလၢဘၣ်, ပိာ်
မုၢ်တဂၤမ့ၢ်အိၣ်ဒီးအဟးအသးန့ၢ်အဝၤတဘျုးထီထီၣ်ယဲာ်အတီၢ် မ့တမ့ၢ် ယိး
ပှၤသံဘၣ်.

ပုၤလၢကတၢၢ်ကတီၤန့ၣ်ပုၤဖျိသးအလီၢ်မံလီၢ်ဒါန့ၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢမါဝၤအိၣ်ပဲၤခံ
ခိလၢာ်ဒီးအိၣ်ဒီးအမိၢ်ပၢ်ခံခိလၢာ်န့ၣ်လီၤ. ထဲန့ၣ်မးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပုၤဖျိပုၤသး
တဖၣ်ကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်သံတၢ်ပျၢ်ဒီးအိၣ်ဘၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်ဖိလံၤဒီးအသးသမူကကၢ
ကခိးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ထီၣ်တၢ်နါ (ထီၣ်ကူဝါ) မ့ၢ်ကိးလၢသဝီပူၤဒီးသဝီအကပိာ်ကပၤန့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢသဝီ
ပူၤတၢ်သံတၢ်ပျၢ်ကအိၣ်ထီၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်သဝီပူၤတၢ်တဂ့ၤတဘၣ်တၢ်တတၢ်တနါ
ကအိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ.

တၢ်မ့ၢ်ယီၤယုၤ, မူခိၣ်စူၤမ့ၢ်အါတလၢအယိထံဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်တဂ့ၤတ
ဘၣ်ဟဲလီၤဘၣ်န့ၣ်သဝီအယိလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ယီၤယုၤစ့ၣ်လီၤဝဲလၢက့ၤယဲာ်လၢထံကျိဒီး
တၢ်ကဟဲစူၤကဒါက့ၤဝဲလီၤ. မူခိၣ်မ့ၢ်စူၤအါတလၢန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တီၣ်ထီၣ်လၢက့ၤ
ယဲာ်လၢဖၣ်ကွၢ်ခိၣ် (ကရံခိၣ်) ဖိခိၣ်ဒီးန့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ကစူၤစူၤလီၤဝဲလီၤ.

တၢ်ဟံၢ်, တၢ်ယီၤမ့ၢ်န့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤန့ၣ်သဝီကဟးဂီၤလီၤ. စီၤကပုၤမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ
ဆူဟံၣ်ပူၤဒီးယုၤဝဲယုၤဝီလၢဟံၣ်ပူၤဒီးစီၤလီၤလၢတၢ်လီၢ်တတီၤတီၤအပူၤယံာ်
ယံာ်န့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပုၤတမံၤကဟဲလီၤ.

ဆီဖါမ့ၢ်အိၣ်အိ မ့တမ့ၢ် ဆီမိၢ်မ့ၢ်ကတီၤဒ်သိးကဒ်လၢဟါခိအဆၢကတီၤန့ၣ်တၢ်
ပနီၣ်တဂ့ၤဘၣ်. ဒ်သိးကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်အၢတၢ်သီအဂီၢ်ကဘၣ်မၤသံအိၣ်ကွၢ်ဝဲဆီ
အဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်တမၤသံအိၣ်ဆီဝဲန့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢတၢ်အၢတၢ်သီကဘၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိ
ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဆီထီၣ်ဒ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်လၢဆီထၢ, ထီၣ်ဒ့ၣ်ထၢအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, န့ၣ်လီၤဘၣ်လၢ
ကုပူၤ, န့ၣ်ပူၤဒီးအိၣ်ဒ့ၣ်အတၢ်ဒီးဆီသုးမ့ၢ်လီၤဘၢဒီးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်မၤသံ
အိၣ်ဆီ မ့တမ့ၢ် ထီၣ်ဒ့ၣ်အဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်တမၤဒ်အံၤဘၣ်န့ၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲကလီၤ
ဘၣ်လၢဟံၣ်ပူၤလီၤ.

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

ကနဲအဒၢမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်လၢဟံၣ်ပူၤမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအဂ့ၤဒီးမ့ၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဂ့ၤတီၢ်ဘၣ်အ
ပနီၣ်န့ၣ်လီၤ. တရူးမ့ၢ်ထီၣ်ဟံၣ်မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအအာတခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၢ်လၢဟံၣ်
ဖိယိဖိကသံတဂၤဂၤလီၤ.

ဖဲလဲၤတၢ်လၢပှ်ပူၤအခါပှ်တဂၤတဘျုးကိးပှ်အဂၤအမံၤဘၣ်. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကိး
လိာ်အသးအခါယိဟီၣ်မ့ၢ်န့ၢ်ဟူကဟးကိးပှ်အခံဒီးပှ်န့ၣ်မ့ၢ်ကိးဆာဘၣ်ဖုးန့ၣ်
ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဝဲသ့လီၤ.

ဖဲလဲၤဆူရူးပူၤအခါမ့ၢ်ထံၣ်ဝဲကလီၤအိၣ်လၢရူးပူၤန့ၣ်ဟံၣ်လၢတၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤဘၣ်
ဒီးကွံာ်တ့ၢ်ဝဲအရူးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဘျုးမၤသံထီၣ်ကိးအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်
လၢထီၣ်ကိးမိာ်ဒီးထီၣ်ကိးဖါတဖှ်တီလိာ်အသးဒိၣ်မးဒီးတၢ်မ့ၢ်မၤသံအဖါတဘျုး
န့ၣ်အမိာ်တဘျုးစ့ၢ်ကိးလူၤသံယုာ်ဝဲလီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤသံထီၣ်ကိးန့ၣ်ဖိလံၤတဖှ်က
တူၢ်ဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲလီၤ.

ပျံလိတ်တီးတီးတန်အကလုာ်ကလုာ်

ပျံကညီလာအအိန်လၢခိန်ပျံလၢကျါတနီၤန့ၢ်ကဲပျံန့ၢ်ပျံတဖၣ်ဒီးတလူတၢ်မံလၢလၢကဆါအိန်ဝဲဒိန်ဒိန်မုၢ်မုၢ်အဂီၢ်ဘၣ်. မ့ၢ်တခီလူတၢ်မံလၢလဲအိန်ဝဲလၢဒီးဆါဘၣ်ဝဲတဆံးတက့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၢ်ဝဲလၢပျံဒိန်ယိာ်တဖၣ်န့ၢ်အိန်ဒီးအကစၢ်တဖၣ်လီၤ. ကစၢ်တဖၣ်အံၤတဘျီဘျီတၢ်ကိးအိၤလၢပျံပျံတဖၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤလူတၢ်မံလၢလၢပျံဒိန်ယိာ်အပူၤအခါတဟ်အသးဖုံဖုံညီညီဘၣ်ဒီးဟ်ကဲပျံသ့ပျံပျံတဖၣ်အံၤဒိန်မးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်မၤကမၣ်တၢ်တမံမံဒီးန့ၢ်ဝဲလၢပျံသ့ပျံပျံတဖၣ်ကသးဒိန်ထီၣ်ဒီးစံၣ်ညီၣ်အိၤဒီဖျါမၤကမၣ်အမဲာ်လၢအကျါ မ့တမ့ၢ် နးဘၣ်အိၤလၢတၢ်ကိတၢ်ခဲတမံမံန့ၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲတဘျီဘျီပျံသ့ပျံပျံပျံကစၢ်တဖၣ်မၤကဒါအဝဲသ့ၣ်ကဒဲကဒဲအမဲာ် အယိတဂၢၤဒီးတဂၢၤဆိကမိၣ်ကမၣ်လိာ်အသးလၢတၢ်မံလၢဒီးခးကမၣ်လိာ်ဘၣ်အသးန့ၢ်လီၤ. အယိဖဲတချူးန့ၢ်လီၤပျံပျံလၢကလူတၢ်မံလၢန့ၢ်ဘၣ်မၤဝဲတၢ်လၢအကြးမၤဝဲဒဲလုာ်လုာ်ထူသနူမၤတ့ၢ်လံအသိးထီၣ်ဘိန့ၢ်လီၤ.

မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးသးလိတၢ်မံလၢန့ၢ်အဆိကတၢ်တချူးန့ၢ်လီၤပျံပျံန့ၢ်ကဘၣ်လုာ်ထီၣ်ဟ်ထီၣ်ဝဲပျံအကစၢ်တဖၣ်လီၤ. ကဘၣ်လုာ်ထီၣ်ဝဲလၢသံးတဖဲး, ဆီဒိန်တဖျါဒီးသဘျုၣ်တယါဝံၤကဘၣ်ယုန့ၢ်ဝဲတၢ်သးကညီလၢပျံကစၢ်တဖၣ်အအိန်လၢကသးကညီအိၤဒီးဟ့ၣ်အိၤတၢ်မံလၢအဂီၢ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤန့ၢ်ဆူပျံပျံန့ၢ်ခးဝဲဒိန်

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

ထဲတၢ်မံၤလၢ်လၢအယုၤတ့ၢ်ဝဲလၢကခးဝဲန့ၢ်လီၤ. မ့ၢ်ထံၣ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂၤလၢအတသးလီၤဟံၣ်ဝဲန့ၢ်တခးဝဲလ့ၤတက့ၤဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တလူၤတၢ်မံၤလၢ်ဖဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်အိၣ်ဒီးအဟုးအသးအခါန့ၢ်ဘၣ်.

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအခးဝဲန့ၢ်တဖှ်တက့ၤစိၣ်ဝဲဆူသဝီပူၤတဘျီယီၤဘၣ်. ဖဲအဟဲတက့ၤတုၤလၢပှ်ခိၣ်ထိးန့ၢ်က့ၤစံးဘျုးစံးဖိၣ်ကဒါက့ၤဝဲပှ်ကစၢ်ပှ်သ့ပှ်ပှ်တဖှ်လၢအဟ့ၣ်အီၤအတၢ်မံၤလၢ်အယိၤန့ၢ်လီၤ. အဒိ, အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တန့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတခိအသးတလီၤစၢ်ဘၣ်ဒီးန့ၢ်ဝဲလၢပှ်ကစၢ်တဖှ်တဘၣ်သးဒီးအယိၤတဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်မံၤလၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ယုၤကညးက့ၤပှ်ကစၢ်န့ၢ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံယုၤဝဲလၢခံတဘျီဟ့ၣ်ပှ်တၢ်မံၤလၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဒီးက့ၤကဒါက့ၤဆူသဝီပူၤလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်စ့ၢ်အပူၤန့ၢ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်န့ၢ်ဝဲလၢပှ်သ့ပှ်ပှ်လၢအပၢဘၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်အိၣ်ဝဲန့ၢ်လီၤ. တၢ်န့ၢ်လၢပှ်ပူၤန့ၢ်အိၣ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိဖဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်ဟဲလီၤအိၣ်တၢ်အလီၢ်န့ၢ်လီၤ. နၢၤပှ် (ပှ်လူၤပှ်) လၢအဟဲတုၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိအိၣ်တၢ်အလီၢ်တဖှ်ညီၣ်ထံၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်လီၤဆီတဖှ်န့ၢ်လီၤ.

လၢပှ်ဒိၣ်ယိၣ်အပူၤန့ၢ်နၢၤပှ်တဖှ်န့ၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်လီၤဆီတတီၤန့ၢ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်နၢၤပှ်တဖှ်ခးတၢ်မံၤလၢ်ဒီးမ့ၢ်လၢတဘၣ်တၢ်မံၤလၢ်တီတီအယိဖဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်ယုၤပူၤအသးဒီးညီၣ်လဲၤတုၤတၢ်လီၢ်ယံၤမးသံကွံၣ်ဝဲန့ၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်န့ၢ်တ့ၢ်ဝဲလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢဘူးကသံတဖှ်လဲၤယုၤမ့ၢ်တုၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအိၣ်ဆၣ်အလီၢ်တၢ်လီၤဆီဒီးမ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ဝဲန့ၢ်ဒီးကဂ့ၤထီၣ်က့ၤဒီးတသံလၢဘၣ်န့ၢ်လီၤ. အယိဖဲနၢၤပှ်တဖှ်ခးတၢ်မံၤလၢ်ဒီးမ့ၢ်တဘၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်လူၤပိၣ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအသ့ၣ်လီၤစီၤအခံဒီးဖဲအသ့ၣ်လီၤစီၤကတၢ်အလီၢ်န့ၢ်ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလီၤယံၤသံကွံၣ်ဝဲန့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲတၢ်သ့ၣ်ကတၢ်အလီၢ်န့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဖုးဖဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိဒီးအတၢ်မ့ၢ်လၢတအိၣ်လၢအကမၤန့ၢ်က့ၤဝဲတၢ်မံၤလၢ်အံၤလၢဘၣ်အယိၤနၢၤပှ်တဖှ်ဟဲတက့ၤကဒါက့ၤဝဲလီၤ. မ့ၢ်လၢနၢၤပှ်တဖှ်

သ့ညါဝဲလၢဆၢဖိကီဖိလၢအအိၣ်ဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အံၤကၠုၤထီၣ်က့ၤဝဲအယိၣ်န့ၣ်လီၤ. နၤပျံလၢအလဲၤတုၤလၢဆၢဖိကီဖိအမိတဖၣ်ဟဲက့ၤဝဲက့ၤတၢ်အကလုာ်ကလုာ် န့ၣ်လီၤ. ပသ့ညါဒီးပန့ၣ်ဟူဘၣ်လၢပုၤလၢအနၢ်ဟူတ့ၢ်ဝဲတဖၣ်အတၢ်ဝဲကဒါ က့ၤလၢကီၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကွဲးကဒါက့ၤဝဲအယိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဒီးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအ လီၤကမၢကမၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ယအဲၣ်ဒီးကွဲးဖျါထီၣ်နၤပျံလၢခံၤလၢအလဲၤတုၤလၢဆၢဖိကီဖိအမိခံၤအဂ့ၢ်လီၤ. နၤပျံလၢခံၤအကျါတဂၤမ့ၢ်ပုၤလၢအတၢ်လဲၤခိဖျါအါဒီးသ့ညါပျံအဂ့ၢ်ခဲလၢာ်ဘၣ် ဆၢအဆံးတဂၤတခီအတၢ်လဲၤခိဖျါစ့ၤဒီးလီၤ. နၤပျံသးပျံတီခိၣ်ရိၣ်ခဲထီၣ်ဝဲတၢ် လဲၤတဘျီအံၤဒီးတချုးန့ၣ်လီၤဆူပျံပူၤန့ၣ်ဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်တၢ်ဒ်အညီန့ၣ်မၤဝဲအ သိးဒီးလဲၤန့ၣ်သကိးဆူပျံပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပျံဒိၣ်ယိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအဖျါလီၤကဟုကညီၣ်ဒီးလီၤပျံလီၤဖုးန့ၣ်လီၤ. လၢပျံ ပူၤသ့ၣ်ထူၣ်တထူၣ်ဒီးတထူၣ်အိၣ်ဘၣ်ဘူလိာ်အသးအယိၣ်ပျံတီခိၣ်ဒိၣ်မးမ့ၢ်ဒ်လဲာ်ဆဲး လီၤဝဲတဖျါဘၣ်အယိၣ်တဖျါခဲးဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မံၤလၢာ်, ဆၢဖိကီဖိ, ဆီမံၤဒီးစိးဝဲ ယးမံၤတဖၣ်ကိးသိၣ်အယိၣ်ဖျါဒ်သိးအိၣ်ဒီးအကညီၣ်ဒီးလီၤပျံလီၤဖုးအယိၣ်နၤပျံ သးစၢ်တဂၤအံၤအဆူၣ်သက့ၤထီၣ်ဘၣ်မးအသးလီၤ. တကတီၢ်ယီကလံၤတအူ ဘၣ်ဆၢပျံတဘျီသိၣ်ထီၣ်ဟံဟဲဟဲန့ၣ်လီၤ. နၤပျံသးစၢ်တဂၤအံၤဖျါလၢအ ပျံတၢ်ဒိၣ်မးဒီးအသ့ၣ်တအိၣ်လၢအမဲာ်သၣ်လၢဒ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲန့ၣ်နၤပျံသး ပျံဝဲအီၤလၢပျံတၢ်အလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်ပျံလိတ်တီးန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်လဲၤတၢ်လၢပျံကျါဒီးဝဲအတုၤလၢမိန့ၣ်ထံၣ်ဝဲဆၢဖိကီဖိအခိၣ်လီၢ်အက လုာ်ကလုာ်အယိၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲစီၢ်လၢသ့ၣ်ခံတဖျါၣ်လၢကအိၣ်ခိးတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နၤ အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်လၢလါပုၤနၤအယိၣ်အဝဲသ့ၣ်ထံၣ်တၢ်ဆူတၢ်ဖိလၢဖျါဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. နၤပျံခံ ၤဆူၣ်နီၤကွၢ်စိယီၤတၢ်လၢစီၢ်လၢသ့ၣ်ခံဖိခိၣ်ဘျီယုၢ်ကလၢာ်ဒီးအိၣ်ကတၢ်ကတီၢ် အသးလၢကခးတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲမ့ၢ်ဟါလီၤသီအဆၢကတီၢ်န့ၣ်နၤဟူယဲယၢ်, သီ

၅၂. န့ၣ်ဒီးတၢ်ဖိလံၤဖိယၢ်တဖှ်ကိးသိၣ်ဒီးဖဲမ့ၢ်နၤဖးဖိမ့ၢ်အခါပှ်ဒီးတဖျၢၣ်အိၣ်ဘျုး
အိၣ်ဘျုးဝဲန့ၣ်လီၤ. တစိၣ်ဖိဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖှ်ဟဲလၢမိအိၣ်တၢ်အလီၢ်ဒီးသိၣ်မးဝဲ
သထြးသထြးန့ၣ်လီၤ. လၢဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိခဲလၢၣ်အကျါထိးမံၤဝါတဖှ်ဖျါဘိၣ်ဘိၣ်
သိသိအဆီနၤပှ်ခံၣ်ဂၤဝဲထိးမံၤအံၤတပြၢပီန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖှ်ကိး
ပသူကိးပသီဒီးယုၢ်ကွံာ်ဆူတၢ်လီၢ်ယံၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ထိးမံၤဝါတဖှ်တခါလီၤယံၤဝဲဖဲ
တၢ်ဖိလၢဒီးပှ်ဒီးတဖျၢၣ်အိၣ်ဘျုးကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ. နၤပှ်ခံၣ်ဂၤတခါကွံာ်စိတၢ်
အိၣ်သးလၢသ့ၣ်ဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လါကပီၤလီၤဝဲဆံ့ဆံ့န့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ်ဖုသးပှ်လၢအကူအကၤတၢ်ဝါတဂၤဟဲ
တုၤဆူမိအကပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖုသးပှ်ထံၣ်ထိးမံၤဝါဖးဒိၣ်တဖုလီၤယံၤဒီးတဲဝဲ,
“ဖါဝါဖိဂဲၤထၢၣ်, နမၤမနုၤလဲၣ်, ပှၤက့ၤလၢၣ်လံ, ဂဲၤဆၢထၢၣ် - ဖိခွါဖိ, နနံၤလီၤ,
ဟဲ - ဟဲက့ၤပိာ်ယခံ” ဒီးထိးန့ၣ်ဂဲၤဆၢထၢၣ်ပိာ်အခံန့ၣ်လီၤ. နၤပှ်ခံၣ်ဂၤကွံာ်တၢ်
ကဲထီၣ်အသးလၢအမဲာ်ချံကျိၣ်ကတိၣ်န့ၣ်လီၤ. နၤပှ်သးပှ်တဂၤတဲဘၣ်နၤပှ်ဖိ
လၢ, “ဖိဒိၣ်ခွါ, တဘၣ်ပျံၤတၢ်တဂ့ၤ, တၢ်လီၢ်လၢပှ်ဒိၣ်ယိာ်တဖှ်န့ၣ်တၢ်လိာ်တၢ်
ဒ်အံၤလီၤ. ယနံၤဟူလၢပှၤတဲဘၣ်ဆၣ်ယနီၢ်ကစၢ်ဒုၣ်ယဲယထံၣ်ဘၣ်ခဲအံၤလီၤ.
ဟံာ်ခိနသးဂၢၢ်ဂၢၢ်” ကယိကယိန့ၣ်လီၤ.

တယံာ်ဘၣ်ပှၤကညီကိးတၢ်သိၣ်ထီၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သဲထီၣ်ဒီးတပှ်န့ၣ်လီၤ.
လါကပီၤဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တထံၣ်ဘၣ်ပှၤနီတဂၤဘၣ်. တစိၣ်ဖိပှၤလၢအစိၣ်မ့ၣ်
အူတၢ်ဆိ (ဆိတၢ်/ဆိ) တဖုဟဲတုၤလၢသ့ၣ်ခိၣ်ထိးဒီးကိးပသူထီၣ်ဝဲလၢနၤ
ပှ်ခံၣ်ဂၤအအိၣ်ဒီးတဲဝဲ, “တံၤသကိးသ့ၣ်ဒၢ, ခဲအံၤသုဟဲလူၤတၢ်မံၤလၢအံၤမ့ၢ်လၢ
ပသဝီအကပၤလီၤ. ဖဲအံၤတၢ်မံၤလၢတအိၣ်ဘၣ်. အိၣ်ဒုၣ်ထဲဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိလၢ
ပဘျုးအီၤလၢဟံၣ်ပူၤလီၤ.” ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲနၤပှ်ခံၣ်ဂၤအခါကိးဝဲလၢတၢ်သညး
သပှ်အပူၤလီၤ. နၤပှ်သးပှ်လၢအတၢ်လဲၤခိဖျိအါတဂၤအံၤတနာ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးခး
စိယီၤပှၤအခိၣ်တဂၤလၢကျိၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်နၤဟူဝဲပှၤကိးပသူသိၣ်ဖးဒိၣ်ဒီး
တယံာ်ဘၣ်ပှ်ဒီးတဖျၢၣ်အိၣ်ဘျုးအိၣ်ဘျုးက့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

တယံာ်ဘဉ်ပုၤအဂၤတဖုလၢအစုဖီၣ်ယာ်ဝဲဆိုတၢ်တဖဉ်ဟဲတုၤကဒီးလၢသ့ၣ်ထူၣ်ဖီလၢာ်လီၤ. တဘျီအံၤန့ၣ်ပုၤတဖဉ်အံၤမ့ၢ်ဝဲန့ၣ်ပုၤခံၤအပုၤသဝီဖိတဖဉ်လီၤ. ပုၤပိာ်မ့ၢ်လၢအမဲာ်ညါကတၢ်တဂၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲန့ၣ်ပုၤသးစၢ်အမါလီၤ. အဝဲဝဲန့ၣ်ပုၤသးစၢ်လၢ, “စီ, လၢဟံၣ်ပဖိခွါတဂၤအိၣ်တဆူၣ်ဖးဒိၣ်ညါအယိယဟဲကိးန့ၣ်လီၤ. ယမ့ၢ်ပျဲလီၤပုၤဂၤဒီးယဘဉ်ယိၣ်လၢနတနာ်အီၤအယိယဟဲကိးန့ၣ်လၢယကစၢ်လီၤ. ဟဲပက့ၤ ” လီၤ. န့ၣ်ပုၤသးစၢ်သါကစံၣ်လီၤဆူတၢ်ဖီလၢာ်ဘဉ်ဆဉ်န့ၣ်ပုၤသးပုၤတမၤအစံၣ်လီၤဘဉ်ဒီးခးတၢ်ပိာ်မ့ၢ်တဂၤန့ၣ်လၢကျိလီၤ. ဖဲန့ၣ်ပိာ်မ့ၢ်တဂၤကိးပသ့ထီၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးလီၤယံၤဘဉ်အသးဒီးပုၤလၢအဟဲယုာ်ဒီးအီၤတဖဉ်လီၤမၢ်ကွံာ်ဝဲခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်ပုၤသးစၢ်တဂၤအသးထီၣ်န့ၣ်ပုၤသးပုၤလၢအခးသံအမါအယိသါကခးသံကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်ပုၤသးပုၤတဂၤအံၤလီၤ. ဘဉ်ဆဉ်န့ၣ်ပုၤသးပုၤဂုာ်ကွံာ်အကျိဒီးဝဲအီၤလၢတၢ်အံၤမ့ၢ်ပုၤကစၢ်ပုၤသ့ပုၤပိာ်တဖဉ်မၤကဒါအဝဲသ့ၣ်အမဲာ်အယိအဝဲသ့ၣ်အသးတမ့ၢ်က့ၤနီတစဲးဘဉ်.

ဖဲမ့ၢ်ဆဉ်ထီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်စံၣ်လီၤကွံာ်လၢတၢ်ပိာ်မ့ၢ်လီၤယံၤအလီၢ်တထံၣ်ဝဲတၢ်နီတမံၤဘဉ်ဒီးထံၣ်က့ၤထဲတၢ်သ့ၣ်လီၤစီၤတဖဉ်လီၤ. န့ၣ်ပုၤခံၤဟဲက့ၤဆူအသဝီဒီးန့ၣ်ပုၤသးစၢ်ဟဲက့ၤထံၣ်အမါအိၣ်လၢအဟံၣ်တလဲၤနီတပူၤအယိတၢ်လီၤကမၤကမၢ်ဘဉ်အီၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အယိလၢမနၤန့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢမ့ၢ်ဒုၣ်ပုၤသ့ပုၤပိာ်တဖဉ်မၤကဒါအမဲာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်တကန့ၣ်ဘဉ်ဖုးန့ၣ်ပုၤသးပုၤအကလုာ်ဒီးမ့ၢ်စံၣ်လီၤဆူတၢ်ဖီလၢာ်န့ၣ်ကထံၣ်ဘဉ်တၢ်ကီတၢ်ခဲသ့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. အယိအဝဲစံးဘျူးန့ၣ်ပုၤသးပုၤလၢာ်လၢာ်ဆုဆုန့ၣ်လီၤ.

ပှၤကညီလုၢ်လၢ်တၢ်ဖးတၢ်ဖးတဖှ်

တၢ်ကၢ်ဆိယံတၢ်ဖး - ပကထံၣ်ဘၣ်လၢပှၤကညီကလုၢ်တဖှ်မၤတၢ်ကၢ်ဆိယံ
တၢ်ဖးတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၢ်လီၤ. အဲၣ်သ့ၣ်ကၢ်ဆိယံတချုးအဆိဟံၣ်ဆိယံ
မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဘျုးတဖှ်မ့ၢ်လီၤမၤအခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်တဆူၣ်တချုးအခါ
မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ကမၤတၢ်ဆါတၢ်ပှၤဂ့ၤတဂ့ၤအခါန့ၢ်လီၤ.

ဖဲကမၤတၢ်ကၢ်ဆိယံအခါမၤသံဝဲဆိတဘျုးဒီးပံးန့ၢ်ဆိဒီးဆ့ခံခိလၢ်အယံဒီးကၢ်
ဝဲလီၤ. ဆိဒီးဆ့လၢအခံတကပၤန့ၢ်အဘၣ်ကတၢ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲအကၢ်ဆိဒီးဆ့အ
ယံခံခိဒီးတၢ်စံးဆၢမ့ၢ်န့ၢ်လၢအတဂ့ၤန့ၢ်ကဘၣ်ကၢ်ကဒီးဝဲအကံၣ်ဒုၣ်အယံခံခိ
န့ၢ်လီၤ. တၢ်စံးဆၢမ့ၢ်တဂ့ၤကဒီးကဘၣ်မၤသံကဒီးဆိအသိတဘျုးဒီးကၢ်ကဒီးအ
ယံဝံၤတၢ်စံးဆၢမ့ၢ်တဂ့ၤဒီးသၢပျၢၤဟံဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်စံးဆၢအဂၢ်အကျၢၤလီၤ. ဝံၤ
အလီၢ်ခံဒ်သိးတၢ်တဂ့ၤတဘၣ်ကလီၤမၤအဂီၢ်ကဘၣ်ကိးကလၢဒီးကံၢ်စ့န့ၢ်ဝဲလီၤ.

တၢ်တဲယုၤန့ၢ်ဝဲတၢ်ကၢ်ဆိယံဟဲအိၣ်ထီၣ်အဂ့ၢ်လၢလၢ်အံၤလီၤ. လၢညါပှၤကညီ
တဖှ်ဘၣ်လဲၤမၤတၢ်လၢဆုးပူၤဆူၣ်ဆူၣ်ကီၢ်ကီၢ်ကိးနံၤဒဲးလီၤ. တနံၤန့ၢ်ယုၤဒိၣ်
ဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢလံာ်ထူတဘျုးလီၤ. ဒီဖျိလၢအဝဲအတၢ်မၤအါကွၢ်ယုၤလံာ်တချုး
အယံဟံထီၣ်ဝဲလံာ်အံၤလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်အဖီခိၣ်ဒီးဖဲက့ၤဟံၣ်တဘျုးလၢလၢသးပုၤ
နီၣ်က့ၤစိာ်ဝဲအယံပအူးတဖှ်အိၣ်ကွၢ်လံာ်တဘျုးအံၤလီၤ.

တနံၤအဝဲအဖီခွါဖိတဂၤအိၣ်တဆူၣ်အယံအဲၣ်ဒီးမၤဘျုးအဖီလီၤ. အဲၣ်သ့ၣ်နီၣ်
ထီၣ်ဝဲလၢလံာ်လၢယုၤဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤအပူၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ကူစါယါ

ဘျါတံးဆါအကျဲအယိဖဲအဝဲလဲၤကွၢ်လံာ်လၢအဟံာ်တံးဝဲလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆါဒီးထံၣ်
ဝဲထဲဆီခိၣ်လီၤတဖၣ်လီၤ. အယိအဝဲသ့ၣ်ဒီးဝဲလၢလံာ်တဘျီအံၤကမ့ၢ်လံာ်ဆီဝဲး
လီၤ. ခိဖျါအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢဆီအိၣ်ကွံာ်ပအူးလၢအအိၣ်လံာ်တဖၣ်အယိတံာ်
ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်လၢအအိၣ်လၢလံာ်ပူၤတဖၣ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိၣ်လၢဆီအ
ပူၤအယိန့ၣ်ဝဲလၢဆီန့ၣ်ကအိၣ်ဒီးတံးကူၣ်သ့ၣ်တမံၤမံၤအယိစးထီၣ်မၤဝဲတံာ်ကံာ်ဆီ
ယံၤအခါဖဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအကံာ်ဆီယံၤန့ၣ်ဘၣ်မၤသံဝဲဆီဒီးထဲးကွံာ်ဝဲအဆူၣ်အဒီးတဖၣ်လီၤ. ထုးထီၣ်
ကွံာ်ဝဲအပံာ်အကထီခဲလၢဂ်ဒီးချီထီၣ်ဝဲဒီဘၣ်လီၤ. ဖဲဆီအံၤမံၣ်ဂ့ၤလံာ်ဒီးပံးထီၣ်
ဝဲအဒီးဆ့ခံာ်ထုးထီၣ်ကွံာ်ဝဲအညၣ်ခဲလၢဂ်ဒီးပံးန့ၣ်ဝဲအယံၤလၢအခံတခီန့ၣ်လီၤ.
အယံၤလၢအစ့ၣ်တကပၤန့ၣ်ဖီၣ်လၢစုစ့ၣ်ဒီးအယံၤလၢအထွဲတကပၤန့ၣ်ဖီၣ်လၢစုထွဲ
ဒီးဘၣ်စၢဝဲဘိၣ်ဝဲဒီးကဟံလၢဂ်ဒီးယုဘါထုကဖၣ်ဒ်လၢအသိးလီၤ. “ဆီယံၤဧၤ, န
မ့ၢ်တံာ်သူနမ့ၢ်တံာ်ပွဲၤ - တံာ်လီၤမၢ်နဟံဖျါ - ခဲအံၤပာ်ဖျါထီၣ်တံာ်ဂ့ၤတံာ်ဝါ - တံာ်
ကသ့ၣ်တံာ်ကဖး - တံာ်ဟဲတမံၤတံာ်ဟဲတပျီၣ် - တံာ်ကလံာ်တံာ်ကလီၤ - တံာ်တ
တံာ်တံာ်တနါ - တံာ်ကဲဒိၣ်တံာ်ကဲထီ - တံာ်အိၣ်ကါအိၣ်ခိး - လၢမ့ၢ်မဆါတနံၤ
အံၤတက့ၢ်.”

ဖဲအဘါထုဖၣ်ဝဲဒ်အံၤဝံၤဒီးယုၣ်လီၤကွံာ်ဝဲကဟံလၢဂ်ဒီးဘၣ်ဖီၣ်ဝဲဆီယံၤအံၤလၢအစုစ့ၣ်
တကပၤ (စုမ့ၢ်ဒီးစုမ့ၢ်ယုာ်) ယုယုန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ဆီယံၤခံာ်အပူၤအချါဂ့ၤဂ့ၤဝံၤက
ထံၣ်ဘၣ်ဝဲတံာ်ပူၤဖိလၢအအိၣ်လၢဆီယံၤအပူၤဒီးကဘၣ်ဆဲးဝဲတံာ်ပူၤဖိန့ၣ်လၢဂ့ၢ်အ
ဆူၣ်ဖိတခီခံာ်န့ၣ်လီၤ. လၢဆီယံၤအလီၤနမ့ၢ်တထံၣ်အပူၤဖိတခီနကဘၣ်တံာ်ယု
ကွၢ်ဒီးဒိဖိဒီးနကထံၣ်ဖဲယဲၤတံာ်ပူၤဖိခံပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲနဆဲးလီၤဂ့ၢ်ဆူၣ်ဆူတံာ်ပူၤခံပူၤ
လၢအအိၣ်လၢဆီယံၤတဘိစုာ်စုာ်အပူၤဝံၤနကဘၣ်ကွၢ်သတြဲၤကွၢ်ဆီယံၤအံၤလီၤ.
တံာ်ဆူၣ်အဘူးအယံၤမ့ၢ်ဒ်သိးဒီးမ့ၢ်အိၣ်ဘျါယုာ်ကလၢန့ၣ်တံာ်ကိးအီၤလၢ “ကဝါ
ခိၣ်ထီ” လီၤ. တံာ်အံၤမ့ၢ်တံာ်ဖးလၢအဂ့ၤလီၤ. တံာ်အယံၤအဘူးမ့ၢ်တံာ်သိးဒီးတံာ်
ဆူၣ်ဘိမ့ၢ်တဘျါဘၣ်ဒီးတံာ်ကိးအီၤလၢ “ဂူလီၤခိၣ်လၢ” ဒီးတံာ်ဖးအံၤအစၢတ
ဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ် “ကဝါခိၣ်ထီ” န့ၣ်မ့ၢ်ဆိဟံၣ်ဆိယီၤဒီးကမၤန့ၢ်အိၣ်ကဲ, အိၣ်ဘၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကံၤဝဲလၢတၢ်ဆူးတၢ်ဆါအဂီၢ်တခါတၢ်ဆါအံၤပှၤကူၤစါအီၤကဘျုးဝဲလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်လီၤမၤန့ၣ်တၢ်ကမၤန့ၢ်က့ၤ မ့ၢ်တမ့ၢ် ထံၣ်က့ၤအီၤလီၤ. မ့ၢ်မၤမ့ၢ်က့ၤဝဲၤကွၢ်န့ၣ်ကမၤထီၣ်အိၣ်ထီၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဖးဝဲလၢတၢ်လူၤပှၤအဂီၢ်တခါကမၤန့ၢ်တၢ်မံၤလၢ်လီၤတၢ်လီၤ.

မ့ၢ်ဖျါထီၣ်လၢ “ဂူၤလီၢ်ခိၣ်လၢ” န့ၣ်တၢ်တကြၢၤဆိဟံၣ်ဆိယီၤဘၣ်အယိကဘၣ်မၤသံကဒီးဆိအဂၤတဘျုးဒီးကံၤကဒီးဆိယံၣ်ဖဲမကၢ်အသိးလီၤ. ဖဲအမၤဝဲခံၣ်တဘျုးမ့ၢ်ထံၣ်ကဒီးဝဲဂူၤလီၢ်ခိၣ်လၢန့ၣ်ဟံးန့ၣ်ဝဲလၢမ့ၢ်တၢ်အစၢလၢအဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်လီၤမၤန့ၣ်တမၤန့ၢ်က့ၤဝဲ, မ့ၢ်ဆူးက့ၤဆါဘီကူၤစါဝဲတန့ၢ်ဒီးန့ၣ်ဝဲဒ်တၢ်ဒူးအီၤအသိးဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢအကမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်ကျဲလၢခံကတၢ်တဘီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကံၤစုကွဲကလၢန့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်လးတၢ်ဖး - ပှၤကညီသုၤသ့ၣ်လးဒီးဖးတၢ်ဖးတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. လၢညါန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်သးပှၤနီၣ်လံာ်လၢယွၤဒိၣ်ဟ့ၣ်အီၤဒီးဟ်လီၤဝဲလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဖိခိၣ်ဒီးဂုၢ်ကျဲးစးမၤဒ်အခုးအသံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအမၤခုးမၤသံၣ်ဝံၤအတၢ်မၤလၢအဂၤတဖှ်အါကဒီးအယိအဝဲသးပှၤနီၣ်ကဒီးအလံာ်တဘျုးလီၤ.

ဖဲအဂီၢ်ခုးဆါကတီၢ်ယိဝဲခုးဒီးတလီၢ်ဒီးသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဒီးလံာ်တဖှ်ပၣ်ထွဲဝဲလၢမ့ၢ်အူပူၣ်အယိဖဲအလဲၤကွၢ်ကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်ထံၣ်က့ၤဝဲထဲသ့ၣ်လးတဖှ်လီၤ. အယိဒူးဝဲလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖှ်လဲၤတုၤဝဲလၢသ့ၣ်လးအပူၤအယိစးထီၣ်ဖးကွၢ်ဒူးကွၢ်တၢ်လၢသ့ၣ်လးန့ၣ်လီၤ.

ပှၤလၢအဲၣ်ဒီးဒူးတၢ်ဖးဘၣ်လဲၤဟ့ၣ်ဝဲပှၤဖးတၢ်ဒီးသဘျုးတယါ မ့ၢ်တမ့ၢ် ကသံၣ်ညါသူးတအီၤန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်တဲဘၣ်ဝဲပှၤဖးတၢ်ဖိလၢအဲၣ်ဒီးသံကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်မနုၤလဲၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပှၤဖးတၢ်မၤအလဲၤဟံးန့ၣ်ဝဲသ့ၣ်လးကဆီၤသၢလိၣ်လီၤ. သ့ၣ်လးဝဲန့ၣ်တဘၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်လးလၢအအိၣ်တခါဒီးတၢ်ဟ်လီၤမ့ၢ်သပၤ, ကသူသပၤအလီၢ်

ဘဉ်. ဖဲပုဂံဖားဖားဖဲမာန့ၣ်သွၣ်လးသးလိၣ်ဒီးအဝဲဟံးထီၣ်ဝဲတက့ၣ်ဒီးစးထီၣ်ဖးဝဲလီၤ. ဝံၤအဝဲစးထီၣ်တၢ်ယုဝဲသွၣ်လးလၢဝဲဘိအလီၤလၢအဒိၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအတၢ်ဒိၣ်ယီၤဝဲတုၤဆူဝဲဘိအကတၢ်န့ၣ်ဘဉ်စးထီၣ်တြုၣ်သံကွၢ်ကဒီးဖဲတၢ်အတၢ်ခံဘိတဘျီန့ၣ်လီၤ. အဝဲဘဉ်မၤဝဲဒီးသွၣ်လးသးလိၣ်တီတီတုၤကွဲးတၢ်ဝဲအဒိၣ်ယီၤတုၤအကတၢ်ဒီးတြုၣ်သံကွၢ်ဝဲအတၢ်ခံဘိတဘျီန့ၣ်လီၤ. ဖဲအတြုၣ်သံဝံၤအလီၤခံတၢ်လၢဘဉ်တြုၣ်သံလၢခံကတၢ်လၢဝဲခိၣ်စိးန့ၣ်မ့ၢ်အဒိၣ်တ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်ဆိကူဧါနီၣ်ဂံၢ်ဆိတကူဧါန့ၣ်လီၤ.

လၢသးဘျီအကျါမ့ၢ်အိၣ်တ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်ဆိတကူသးဘျီလၢဝဲဝဲအစိးနီၣ်မ့ၢ်တၢ်အစၢလၢအဂ့ၤလီၤ. မ့ၢ်နီၣ် ဂံၢ်ဆိတကူခံဘျီဒီးနီၣ်ဂံၢ်ဆိကူတဘျီန့ၣ်ဂ့ၤဖဲအကြး, နီၣ်ဂံၢ်ဆိတကူတဘျီဒီးနီၣ်ဂံၢ်ဆိကူခံဘျီန့ၣ်တဂ့ၤဘဉ်ဒီးမ့ၢ်လီၤနီၣ်ဂံၢ်ဆိကူသးဘျီန့ၣ်မ့ၢ်အအၢကတၢ်, အနးကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

နီၣ်ဂံၢ်ဆိတကူ	နီၣ်ဂံၢ်ဆိကူ	
၃ ဘျီ	-	အဂ့ၤကတၢ်
၂ ဘျီ	၁ ဘျီ	ဂ့ၤဖဲအကြး
၁ ဘျီ	၂ ဘျီ	တဂ့ၤ
-	၃ ဘျီ	အနးကတၢ်, အအၢကတၢ်

ဆုၤယုတၢ်ဒူး - ပုဂံလၢအဲၣ်ဒီးမၤပုဂံကွၢ်အတၢ်ဖးတဂၤကဘဉ်ဟ့ၣ်ပုဂံဖားဖားဖဲလၢသးဘျီတယါန့ၣ်လီၤ. ဒီးကဘဉ်တဝဲအဲၣ်ဒီးဒူးမနုၤအဂ့ၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပုဂံဖားဖားဖဲကဟံးထီၣ်ဆုၤယုဖးထီတဘျီဒီးကမၤဝဲပုဂံဖားဖဲအသးပျံၤကွၢ်ဆုၤယုဒီးအစုသးပျံၤဒီးကဘဉ်ဘျိးကံၢ်ကွၢ်ဝဲအဂၤတဖန်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်ပုဂံဖားဖားဖဲထီၣ်ဆုၤယုသးဘျီဒီးယုတၢ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဖးလၢအဘဉ်လီၤ. ဝံၤအဝဲကဘဉ်စးထီၣ်ဘိးကံၢ်ဝဲဆုၤတကူၣ်တကူၣ်တုၤအလၢတစုန့ၣ်

ကညီဖိတ်ဖန်အတတ်ဘူတတ်ဘါဒီးတတ်စိုတ်နတ်

လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ဂံၢ်ကွၢ်ဆိယံခံတိတဆိဒီးအတတ်စံးဆၢန့ၣ်ဆါယုကအိၣ်တိတကူၣ် မ့တမ့ၢ် တအိၣ်တိနိတကူၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤနကဘၣ်မၤကွၢ်ကဒူးဆါယုအသိခံ ဘိဒီးဂံၢ်ကွၢ်န့ၣ်အသိဒီးယုကွၢ်တတ်အစၢန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်မၤဝဲဒ်သိးအံၤတုၤအပွဲၤ ထီၣ်သၢဘျီဒီးကမၤန့ၣ်ကွၢ်ဝဲတတ်ဖးအစၢန့ၣ်လီၤ.

လၢသၢဘျီအကျါအဆါယုမ့ၢ်အိၣ်တိ ၃ ဘျီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲအဂ့ၤကတၢ်လီၤ. မ့ၢ်အိၣ်တိ ခံဘျီန့ၣ်ဂ့ၤဝဲအကြးဒီးသၢဘျီအကျါမ့ၢ်တအိၣ်တိနိတဘျီဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အနးကတၢ်, အအၢကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

အိၣ်တိ	တအိၣ်တိ	
၃ ဘျီ	-	အဂ့ၤကတၢ်
၂ ဘျီ	၁ ဘျီ	ဂ့ၤဝဲအကြး
၁ ဘျီ	၂ ဘျီ	တဂ့ၤ
-	၃ ဘျီ	အအၢကတၢ်, အနးကတၢ်

တတ်ဝဲဝဲလၢဆါယုအတတ်ဒူးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲဝဲတိဖိတ်လံၤလၢအလီၤမၤန့ၣ်နကမၤန့ၣ် ကွၢ်တမၤန့ၣ်ကွၢ်, ပုၤလၢအဆါက့ကူၣ်စါဘျီတဘျီ, ပုၤလီၤမၤပုၤဟးလၢအယံၤ တဖၣ်ဟဲကွၢ်တဟဲကွၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်လၢအတတ်ဖး - ပုၤလၢအဲၣ်ဒီးဒူးတတ်ဖးတဂၤကဘၣ်လဲၤဒဲးန့ၣ်ပုၤဒူးတတ်တဂၤ လၢပန့ၣ်လၢတဘ့ၣ်လီၤ. အဒိ, ပုၤမ့ၣ်ကနီၤမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ပးအတတ် အိၣ်မူခါဆူညါကဆိဟံၣ်ဆိယီအဂီၢ်န့ၣ်ကဘၣ်လဲၤဒဲးန့ၣ်ပန့ၣ်လၢတဘ့ၣ်ဒီးဟ့ၣ် လီၤဝဲဆူပုၤဖးတတ်ဖးအစုပုၤလီၤ. ဝဲအဝဲဟ့ၣ်လီၤပန့ၣ်လၢအခါပန့ၣ်လၢအစိးနီၤ မ့ၢ်လီၤလီၤအသးဆူမ့ၢ်ထီၣ်တခီန့ၣ်ကဖျီဘၣ်အသးဒီးပုၤလၢမ့ၢ်ထီၣ်တခီန့ၣ်လီၤ.

ကဘၣ်ဖိၣ်ကွၢ်ပန့ၣ်လၢအမဲၢ်ခံဒီးဒိကွၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ. တတ်ကွၢ်နီၤဖးအီၤသၢက လုၣ်လီၤ. တတ်ဟံၣ်အခါၣ်သးအဘိယံလၢအခါၣ်သးဒီးနီၤဖးလီၤဝဲအစ့ၣ်, အထွဲဒီး

အဖီခိၣ်ဆူအဖီလၢ်သၢကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲသ့ၣ်လၢ်အဖီခိၣ်တၢ်ယၢ်မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်ဟံၣ်
ခွါလၢနန့ၢ်အီၤတဂၤန့ၣ်လၢအမဲာ်သၣ်အဖီခိၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်, မဲာ်, အဒီးဘီၣ်
တခါခါန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အိၣ်လၢသ့ၣ်လၢ်အစ့ၣ်တခီန့ၣ်အခိပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်ပနီၣ်ကအိၣ်
လၢအမဲာ်သၣ်လၢအစ့ၣ်တခီဒီးမ့ၢ်အိၣ်လၢအထွဲတခီန့ၣ်ကအိၣ်လၢအမဲာ်သၣ်လၢ
အထွဲတခီန့ၣ်လီၤ. ဖဲပန့ၣ် လၢ်အခိၣ်စိးမ့ၢ်တကံၢ်န့ၣ်ဟံၣ်ခွါအံၤအခိၣ်ကတကံၢ်လီၤ.
လၢအခါၣ်သးဒီးအဖီလၢ်အဆိသ့ၣ်တဖှ်စ့ၢ်ကီးဂ့ၤတဂ့ၤကဒူးကွၢ်ဝဲလၢသ့ၣ်လၢ်
အတၢ်အိၣ်ဖျါအဖီခိၣ်လီၤ.

ပန့ၣ်လၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထီထီဒီးဘျုးဘျုးဖိန့ၣ်ပုၤဖိၣ်သၣ်ခွါဝဲန့ၣ်ဒိၣ်တၢ်ကဂ့ၤလီၤ. မ့ၢ်ဘျုး
ဖဲအကြးန့ၣ်ဒိၣ်တၢ်ကဂ့ၤဖဲအကြးလီၤ. သ့ၣ်လၢ်အမဲာ်မ့ၢ်အိၣ်သွဲးကဖဲန့ၣ်ဟံၣ်ခွါ
အံၤဒိၣ်တၢ်ကလၢ်အလီၤ.

သ့ၣ်လၢ်အခိၣ်စိးတုၤအမဲာ်ခဲန့ၣ်တၢ်ယၢ်မ့ၢ်တအိၣ်, အပူၤမ့ၢ်တအိၣ်, မ့ၢ်အိၣ်လၢ
ဟ့ၣ်န့ၣ်အသးကထီလီၤ. တၢ်ယၢ်မ့ၢ်အိၣ်သ့ၣ်လၢ်အဘိယံတတ်န့ၣ်အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်
အိၣ်ချုတဂ့ၤဘၣ်. ဖဲသ့ၣ်လၢ်အဘိယံခဲခိလၢ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအဘိယံပြီဖိအယဲၤတ
ဖှ်မ့ၢ်အိၣ်ယုယုန့ၣ်ပုၤတဂၤဝဲန့ၣ်အသးကဂ့ၤလီၤ. သ့ၣ်လၢ်အယဲၤလၢအအိၣ်
လၢအဘိယံတခီတကပၤစုာ်စုာ်တဖှ်မ့ၢ်အိၣ်ဖျါကဆဲးကဆီန့ၣ်ကကဲဒိၣ်ဒီးက
အိၣ်ဒီးအလီၢ်အလၢလၢအထီလီၤ. မ့ၢ်တကဆဲးကဆီဘၣ်န့ၣ်သးပုၤထီၣ်န့ၣ်အဘျုး
အတၢ်တဂ့ၤဘၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကဆဲးကဆီဒီးအယဲၤဖိတဖှ်မ့ၢ်ဘံဘူလိာ်အသးန့ၣ်မၤ
အိၣ်မၤအိတၢ်ကထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

နကဘၣ်ဟ့ၣ်ပုၤဒူးသ့ၣ်လၢ်တၢ်ဖးလၢသဘျုးတယါဒီးကသံၣ်တမိန့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်တညီန့ၣ်တုၤလိာ်တၢ်ဟ့ၣ်အဂၤတဖှ်ဘၣ်. အခိပညီအဝဲသ့ၣ်တဟံးန့ၣ်တၢ်အ
ပူၤလၢအဒူးတၢ်အဂီၢ်ဘၣ်. လၢခဲလၢလၢ်ပုၤမ့ၢ်ဟ့ၣ်အီၤဒိၣ်တၢ်သးအိၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်
မးဟံးန့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိပ်ပန်မုတ်ဟါမတ်တခိမာအဝဲအကစာဒီးနုပန္နဲလတ်ဒီးဟဲစိတ်ဝဲဝဲကဘဉ်မာနီဉ် ယတ်ဝဲမုတ်အလတ်ခိဉ်ထိးယဉ်အခိဉ်ဖဲလဲဉ်တခိနုဉ်လီၤ. သုဉ်လတ်မုတ်ယဉ်လၢမုတ်နတ် တကဟးဒီးတတ်နတ်လၢကျိပ် မုတ်မုတ် ပန်ကအိဉ်လၢမုတ်နတ်တကဟး, သုဉ်လတ်မုတ်က ဆဲးကဆိဒီးတတ်ဖိယာအိဉ်အလိာ်မုတ်တအိဉ်နုဉ်အိဉ်မုတ်ဒီးကစိဒီး, သုဉ်လတ်အပျိုဉ်ယံဒီး အမဲဉ်သုဉ်မုတ်ဂုၤနုဉ်တတ်လဲၤစိတ်ကွံာ်အီၤဆူသဝီအဂၤတဖျၢဉ်ဂုၤဂုၤဘဉ်ဘဉ်, သုဉ် လတ်အခိဉ်စိးမုတ်အိဉ်လၢလူၤကတုၤနုဉ်အိဉ်ဖဲတယံၤတဘူးဒီးသုဉ်လတ်အယဲၤတ ဖတ်မုတ်အိဉ်ဘံဘူဖျါဂုၤဂုၤနုဉ်ကကွၤထံဉ်ကွၤဝဲအကျိပ်ပန်လီၤ. သုဉ်လတ်အယဲၤတ ဖတ်မုတ်တဖျါဂုၤဂုၤတခိအခိပညီမုတ်ဝဲတမၤနုဉ်ကွၤလၢၤအတတ်ဘဉ်နုဉ်လီၤ.

သံးအတတ်ဖး - တတ်သူသံးအတတ်ဖးထဲဒုဉ်မုတ်ကျိပ်ဝဲကွံာ်တတ်မၤအိဉ်မၤအိဉ်အဂုၤတ ဖတ်စိၤလီၤ. ပုၤလၢအဲဉ်ဒီးဖးတတ်ဖးတဂၤကဘဉ်လဲၤပွၤဝဲသံးတပလီၤလီၤ. ပုၤဖးတတ် ဖိကဘဉ်ထၢနတ်လီၤဝဲသံးဆူထံခွးဖိတဖျၢဉ်အပူၤဒီးသံးအမဲဉ်ဖဲဒိဉ်ကဘဉ်အိဉ် ယူယိဉ်ဒိဉ်လီၤ. ဖဲသံးအမဲဉ်ဖဲဒိဉ်လၢခွးပူၤမုတ်အိဉ်ထီဉ်ဒီးသိအသဘဲဖိတစဲးတ မုးနုဉ်အတတ်မၤအိဉ်မၤအိဉ်မုတ်ကျိပ်ဝဲကွံာ်ကဂုၤဖဲအကြးလီၤ. သံးအမဲဉ်ဖဲဒိဉ်ဒိတ ဘုဉ်အလိၤမုတ်အိဉ်ထဲသိအသဘဲတခိအမုတ်ကျိပ်ဝဲကွံာ်တဂုၤဘဉ်နုဉ်လီၤ.

ဝံၤအလိာ်ခဲအဝဲသုဉ်အိဉ်လၢဂံၤသံးဝံၤလူနတ်ကဒီးသံးအကတတ်တခွးလၢလီၤခိဖိအပူၤ လီၤ. လၢလီၤခိပူၤတတ်ကမံၤမုတ်အါနုဉ်မၤအိဉ်တတ်ကထီဉ်ဒီးစုကဟဲနတ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ် လီၤ. တတ်ကမံၤမုတ်အိဉ်ဖဲအကြးနုဉ်မၤအိဉ်တတ်ကနုဉ်ဖဲအကြးဒီးတတ်ကမံၤမုတ်တ အိဉ်နိတစဲးနုဉ်မၤအိဉ်မၤအိဉ်တတ်ကဲထီဉ်ကဲထီဘဉ်.

စုမုတ်တတ်ဖး - ပုၤလၢအဖးစုမုတ်တတ်ဖးနုဉ်ကဘဉ်အိဉ်ဒီးတတ်အါဉ်လီၤသးမုတ်မုတ် နီၢ်နီၢ်လီၤ. အဝဲသုဉ်ကဘဉ်ဟံးနုဉ်ဒုဉ်ထဲသဘျုဉ်တယါဒီးကသံဉ်တမိလၢပုၤဟဲဖး တတ်ဖိအအိဉ်လီၤ. တဘဉ်ဟံးနုဉ်ဝဲအါနုဉ်အဝဲနုဉ်ဘဉ်. မုတ်ဟံးနုဉ်ဝဲအါနုဉ်အဝဲနုဉ်နတ် ဝဲလၢလၢခဲအဖးတတ်ဒုးတတ်တဘဉ်လၢဘဉ်နုဉ်လီၤ. ဖဲအဒုးတတ်ဒုးဝံၤအလိာ်ခဲ, အ တတ်ဒုးမုတ်ဘဉ်ဒီးပုၤမုတ်ဟ့ဉ်ဆၢအီၤတတ်သးအိဉ်အတတ်ဟ့ဉ်မးဟံးနုဉ်ဝဲသုလီၤ.

စုမားတံတားနဲ့ညီနားတံတားမီးအီးဖဲတံတားလံလံလီမံ၊ အိန်ဒီးတံလဲတံကွာဒီးတံ ပျားတံဆိတံအဂီအခါလီ၊ စုမားယံဘိအကျတဘိစုစုနဲ့အိန်ဒီးအတံဖးဒန် ဝဲစုစုလီ၊ နမားကဖးတံဖးလံဒီးတံကဘန်စးထိန်ရှူးတံအူတံသမူစးထိန်လါ စုမားကျာ်တုးဆူမားဆန်အဂီဒီးဂံဝဲအစုမားတဘိဘန်တဘိ၊ ဂံဝဲဂံဝဲကွာဝဲတုးအ ဖးတံသမူဝဲတစုလီ၊ ဝဲအသမူတံဝဲအခါအစုလါတံသမူပတုန်တဘိနဲ့မုန် ဝဲအတံဖးလါပျားဝဲနဲ့အဂီအယိကဘန်ဖးနဲ့ဝဲတံဖးဒီးအတံနိန်ဟ်ဝဲလါစုအဘိ ဝဲနဲ့အဂီလီ၊ တံဖးလါစုမားယံဘိအဂီမုန်လံအသိးနဲ့လီ၊

တံဖးလါတံဖိတံလံအဂီ

- စုမားကျာ် (မ့) စုမားဒိန် - ကထံန်ကွာ, ကမးန့ကွာ
- စုမားယုန် (မ့) စုနဲန် - ကနံဟူအဂု, တမးန့
- စုမားတိ (မ့) စုမားတဂါ - တနံဟူအဂု, မးန့
- စုမားဒီး - ကနံဟူအဂု, ကမးန့ကွာ
- စုမားဆန် - အိန်ဖဲအကပိန်ကပါ

တံဖးလါတံလဲတံကွာအဂီ

- စုမားကျာ် - ကဟဲကွာတုးချူချူ
- စုမားယုန် - ကယံတစိတလီ
- စုမားတိ - ကထံန်တံကီတံခဲ, ကယံ
- စုမားဒီး - တံကီအလီတအိန်
- စုမားဆန် - ကဟဲကွာတုးဂုဂုလီ

တံဆိတံပျားတံဖး

- စုမားကျာ် - အဘျူးအိန်
- စုမားယုန် - တံကလီအိန်အီး
- စုမားတိ - ကယန်

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်

- စုမၤဒီး - အဘျုးကအိၣ်တစးတမ့း
- စုမၤဆၣ် - အဘျုးတအိၣ်

ပကဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်သမူလၢအဖးဝဲလၢအဖးတၢ်ဖးလၢတၢ်လီၤမၤအဂီၢ်လၢလၢအသိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဂံၢ်အစုမၤတခါဒီးတၢ်တခါဒီးလီၤ.

“ကဲ - ဖိဒိၣ်ခွါတဂၤမနၤကၢၢ်အကျိၢ်ဖါတဖုလီၤမၤဝဲလီၤ. မ့ၢ်ဘၣ်ကထံၣ်န့ၣ်က့ၤဒါ. မ့ၢ်ထံၣ်က့ၤဒီးမၤအလီၤဘၣ်လၢယစုလၢယယုၣ်ထီၣ်တဘိဘိအလီၤအံၤတက့ၢ်.”

လၢတၢ်ဖးလၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤဒီးတၢ်ဆါတၢ်ပှၤအဂီၢ်စ့ၢ်ကီးကဘၣ်ဖးန့ၢ်တၢ်သမူလၢအလီၤကၢၢ်အံၤတကလုာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတနီၤသ့ဒီးဒီးဒိၣ်စုမၤတၢ်ဖးတုၤမၤဆါတနံၤအံၤလီၤ. ပှၤလၢအဒူးဘၣ်ဒီးဖးဘၣ်တ့ၢ်ဝဲတနီၤတဲဝဲတၢ်ဒူးတခါအံၤဘၣ်ဝဲဖဲအကြးကစီဒီးလီၤ.